Stuk **226** (1995-1996) – Nr. 6

VLAAMS PARLEMENT

ZITTING 1995-1996 30 MEI 1996

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

— van de heer Herman Suykerbuyk c.s. —

betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van de heren Karel De Gucht, Herman Suykerbuyk en Paul Van Grembergen –

betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers

VERSLAG

namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden uitgebracht door de heer Patrick Hostekint

---

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jef Sleeckx.

Vaste leden : de heren Leo Cannaerts, Paul Deprez, Freddy Sarens, Herman Suykerbuyk, Hugo Van Rompaey ;

de heren Karel De Gucht, Jacques Laverge, Stefaan Platteau ;

de heren Fred Dielens, Patrick Hostekint, Jef Sleeckx ;

de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire ;

de heer Paul Van Grembergen ;

mevrouw Cecile Verwimp-Sillis.

Plaatsvervangers : de heren Herman Candries, Paul Dumez, Jef Van Looy, Marc Van Peel, Johan Weyts ;

de heren Jacques Devolder, Jaak Gabriels, Didier Ramoudt ;

de heer Jacques Timmermans, mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh, de heer Tuur Van Wallendael ;

de heren Christian Verougstraete, Emiel Verrijken ;

mevrouw Nelly Maes ;

de heer Johan Malcorps.

Zie :
226 (1995-1996)
– Nr. 1 : Voorstel van resolutie
– Nrs. 2 tot 4 : Amendementen
– Nr. 5 : Subamendementen

265 (1995-1996)
– Nr. 1 : Voorstel van resolutie
– Nr. 2 : Amendement
– Nr. 3 : Subamendement

INHOUDSOPGAVE

Blz.

I. PROCEDURE-REGELING 6

II. TOELICHTING DOOR DE INDIENERS

II.1. Toelichting door de heer Herman Suykerbuyk bij het voorstel van resolutie betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie 6

1. Versterking van de regionale dimensie binnen Europa 6
2. Versterking van de culturele en taalkundige verscheidenheid binnen Europa 7
3. Overige beleidsdomeinen 8
4. Conclusies 8

II.2. Toelichting door de heer Karel De Gucht bij het voorstel van resolutie betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers

1. De huidige deelname van gewest- of gemeenschapsministers aan de Europese Ministerraden 9
2. Doortrekken van de federalistische logica naar de vertegenwoordiging op Europees niveau 9
3. Ongegrondheid van het risico op marginalisering binnen de Europese Ministerraden 9
4. Ongegrondheid van de "technische" bezwaren 10
5. Conformiteit van het voorstel met de Europese historiek ter zake . 10
6. Geen verplichting maar enkel het openen van een "mogelijkheid" . 10
7. België als voortrekker binnen de Europese Unie 11
8. Europa en de regionaliseringstendens 11
9. Conclusie 11

III. ALGEMENE BESPREKING

III.1. Bespreking van het voorstel van resolutie betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie

III.1.A. Overwegingen, bedenkingen, vragen en opmerkingen van de leden

1. Comité van de Regio's 12
2. Subsidiariteit 13
3. Talenregime 14
4. Cultuurparagraaf 15
5. Uitwisselingsprogramma's 15
6. Milieu- en vervoersbeleid 15
7. Europees burgerschap 16
8. Dispositief van de resolutie 16

III.1.B. Repliek door de indiener van het voorstel van resolutie, de heer Herman Suykerbuyk 17

III.2. Bespreking van het voorstel van resolutie betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers

III.2.A. Overwegingen, bedenkingen, vragen en opmerkingen van de leden 18

III.2.B. Repliek door de hoofdindiener van het voorstel van resolutie, de heer Karel De Gucht 20

IV. STELLINGNAME DOOR DE HEER LUC VAN DEN BRANDE, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID, EUROPESE AANGELEGENHEDEN, WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE

IV.1. Standpunt ten aanzien van het voorstel van resolutie betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie 21

1. De openingszitting van de IGC in Turijn 21

2. Hoe zijn de gemeenschappen en de gewesten betrokken bij de IGC 22

A. Organisatie van de werkzaamheden 23

B. Procedure voor de coördinatie van het Belgische standpunt 23

C. De vertegenwoordiging van de gemeenschappen en gewesten .. 23

D. De organisatie op Vlaams niveau 24

3. Regeringsstandpunt met betrekking tot het voorstel van resolutie . 24

IV.2. Standpunt ten aanzien van het voorstel van resolutie betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers

1. Principiepsbepaling 25

2. Gemengde bevoegdheden 25

3. Mathematische problemen bij de stemverdeling 25

4. Verdragsrechtelijke en grondwettelijke hinderpalen 26

5. Tactische overwegingen inzake de versterking van het regionale gegeven binnen Europa 26

6. Voorstel van tekstaanpassing 26

V. REPLIEKEN OP DE STELLINGNAME VAN DE VLAAMSE REGERING DOOR DE RESPECTIEVELIJKE INDIENERS VAN DE VOORSTELLEN VAN RESOLUTIE

V.1. Repliek door de heer Herman Suykerbuyk 27

V.2. Repliek door de heer Karel De Gucht

1. Inzake de opdeling van de diverse externe bevoegdheden 27

2. Inzake de mathematische opdeling van het Belgische stemmenquotum 27

3. Waarschijnlijkheid van evoluties in de stemverhoudingen binnen de Europese Raad van Ministers 27

4. Tweeërlei krachtlijnen 28

VI. BESPREKING VAN DE AMENDEMENTEN

VI.1. Amendementen op het voorstel van resolutie betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie

1. Het Comité van de Regio's 28

2. Het subsidiariteitsbeginsel 30

3. Het talenregime binnen de instellingen en de organen van de Europese Unie 32

4. Het Europees burgerschap 33

5. Dispositief van het voorstel van resolutie 38

VI.2. Amendementen op het voorstel van resolutie betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers 40

VII. EINDSTEMMINGEN 41

VII.1. Eindstemming over het voorstel van resolutie betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie 41

VII.2. Eindstemming over het voorstel van resolutie betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers 42

TEKSTEN AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

1. Voorstel van resolutie van de heer Herman Suykerbuyk c.s. betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie 43

2. Voorstel van resolutie van de heren Karel De Gucht, Herman Suykerbuyk en Paul Van Grembergen betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers ... 45

BIJLAGEN

1. Relevante artikels uit het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, zoals gewijzigd door het Verdrag betreffende de Europese Unie 48

2. Verklaring van de grondrechten en de fundamentele vrijheden (Europees Parlement) 50

3. Richtlijn tot vaststelling van de wijze van uitoefening van het actieve en passieve kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een Lid-Staat waarvan zij de nationaliteit niet bezitten (richtlijn van de Raad) 57

4. Stuk 622 (1994-1995) - Nr.1 : Met redenen omklede motie over de huidige behandeling door het Europees Parlement van het voorstel van richtlijn tot toekenning van het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen aan alle burgers van de Europese Unie (17 november 1994) 64

5. Beleidsnota van de federale regering aan het federale parlement betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996, met aanduiding van de tekstwijzigingen die werden doorgevoerd op basis van de raadpleging van de gemeenschappen en de gewesten 67

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden heeft haar bijeenkomsten van dinsdag 23 maart 1996 en woensdag 15 mei 1996 gewijd aan de bespreking van twee voorstellen van resolutie, respectievelijk inzake een Vlaamse stellingname ten aanzien van de te realiseren Vlaamse desiderata op de Intergouvernementele Conferentie tot herziening van de Verdragen op de Europese Unie en inzake de toekomstige aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers. De commissie nam de beide voorstellen van resolutie aan op haar vergadering van 15 mei 1996.

I. PROCEDURE-REGELING

De commissie kwam tot de voorafgaandelijke conclusie dat het voorwerp van de door de heer Karel De Gucht ingediende resolutie eveneens dient gerealiseerd te worden via de naar aanleiding van de Intergouvernementele Conferentie te houden onderhandelingen. Derhalve werden, overeenkomstig artikel 20, 2° van het reglement van het Vlaams Parlement, de respectievelijke voorstellen van resoluties van de heer Herman Suykerbuyk c.s. betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie (Stuk 226 (1995-1996) – Nr.1) en van de heren Karel De Gucht, Herman Suykerbuyk en Paul Van Grembergen betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers (Stuk 265 (1995-1996) – Nr.1) samen behandeld.

II. TOELICHTING DOOR DE INDIENERS

II.1. Toelichting door de heer Herman Suykerbuyk bij het voorstel van resolutie betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie

Bij wijze van inleiding wordt het voorliggende voorstel van resolutie door de indiener geduid als zijnde de neerslag en de resultante van de besprekingen die de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden in de loop van de maand november van 1995 heeft gehouden in verband met de toen nog op stapel staande Intergouvernementele Conferentie (IGC).

Het feit dat deze IGC ondertussen van start is gegaan, doet volgens het lid niets af van het nut van deze resolutie, aangezien de Intergouvernementele Conferentie gemakkelijk een jaar, of meer, kan duren, én ze daarenboven per definitie een continu onderhandelingsproces is dat steeds vatbaar is voor tussentijdse bijsturingen.

Tevens wijst het lid erop dat, zijns inziens, er toch een ruime consensus bestaat over de noodzaak tot versterking van de regionale dimensie binnen het Europees gegeven.

De indiener gaat daarna over tot de verduidelijking van een aantal elementen van de resolutie.

1. Versterking van de regionale dimensie binnen Europa

Zo moet de bovenvermelde versterking van de regionale dimensie er meer bepaald komen via de organisatie van aan-

gepaste structuren. Enkel via een dergelijke structurele basis kan men komen tot een Europa dat dat van de lidstaten overstijgt. De werkzaamheden en de daaruit resulterende denkpistes die hieromtrent werden ontwikkeld binnen de Vergadering van de Regio's van Europa (VRE) kunnen hierbij richtinggevend zijn.

De indiener verwijst ook naar de discussies die in de loop der negentiger jaren werden gevoerd binnen de toenmalige Vlaamse Raad, en die ertoe strekten een soort "directe lijn" tot stand te brengen tussen Vlaanderen en de Europese besluitvormers. Meer bepaald is het lid de mening toegedaan dat het hier eveneens voorliggende tweede voorstel van resolutie "betreffende de aanwezigheid van gemeenschappen en gewesten in de Europese Raad van Ministers" daarvan een logisch uitvloeisel is.

Het lid pleit verder voor de versterking van het Comité van de Regio's tot een volwaardige Europese instelling. Hij erkent hierbij wel dat de veelheid en vooral ook de diversiteit (groot en klein; van deelstaten tot gemeenten) van de huidige zich "regio" noemende deelnemende entiteiten ongetwijfeld afbreuk doet aan de slagkracht van de regio's en frequent aanleiding geeft tot wrijvingen tussen de diverse categorieën van regio's. Hetgeen meteen ook één van de basisredenen is waarom de regio's binnen het Europees bestel nog steeds hun weg aan het zoeken zijn. Tegelijk erkent het lid ruiterlijk dat het uitdokteren van een algemeen regioconcept, gekoppeld aan waarborgen voor de verscheidenheid binnen Europa, verre van eenvoudig zal zijn. Deze praktische problemen mogen echter geenszins het streven naar een betekenisvolle regionale instelling binnen Europa ondergraven, belemmeren of verhinderen.

Met betrekking tot het subsidiariteitsbeginsel drukt het lid de vrees uit dat dit principe door zijn huidige inherente vaagheid dreigt te verworden tot een soort van institutionele "stoplap". Meer bepaald is hij bevreesd voor de door de Europese Commissie gehanteerde interpretatie van de subsidiariteit. Die gaat er immers van uit dat de subsidiariteit een efficiëntieprincipe is (d.w.z. : wat efficiënter kan op het Europees vlak, moet per definitie ook daar gebeuren). Het lid, en met hem het Comité van de Regio's, is daarentegen de mening toegedaan dat het subsidiariteitsbeginsel dient gedefinieerd en ingevuld te worden als een "noodzakelijkheidsprincipe" (d.w.z. : alleen datgene wat noodzakelijkerwijze enkel op het Europees niveau kán gebeuren, moet ook daar gebeuren). Het op deze laatste manier ingevulde subsidiariteitsbeginsel mag ook niet beperkt blijven tot een filosofisch principe, maar moet vooral ook politiek ingevuld worden, en zonodig ook juridisch afdwingbaar gemaakt worden.

2. Versterking van de culturele en taalkundige verscheidenheid binnen Europa

Als tweede grote reeks van prioriteiten haalt de spreker de versterking van de culturele en taalkundige verscheidenheid binnen Europa aan.

Met betrekking tot het talenregime stelt hij meer bepaald dat voor een eventuele wijziging van de bestaande talenregeling de unanimiteitsregel onverkort dient gehandhaafd te worden. Daarenboven moet iedere Unie-onderdaan zich niet enkel in zijn eigen taal tot de Europese instellingen kunnen richten, maar die instellingen moeten hem ook in zijn eigen taal antwoorden. Het taalgebruik dient dus een tweewegs gegeven te zijn en te blijven.

Verder dient de cultuurparagraaf van het Verdrag van Maastricht op dergelijke wijze te worden aangepast dat de culturele dimensie, in al haar aspecten, wordt verstevigd. Tevens moet uitdrukkelijk worden bepaald dat het cultuurgegeven in wezen, of toch minstens in oorsprong, geen Europese aangelegenheid is. Dit laatste is absoluut noodzakelijk voor het handhaven van de eigenheid van de verschillende samenstellende componenten van het Europees gegeven.

Met betrekking tot de uitwisselingsprogramma's in de onderwijssector (cf. het Erasmusprogramma) pleit de indiener ervoor dat er garanties zouden komen opdat uitwisselingsstudenten de taal van het gastland zouden respecteren. Hij verwijst naar de discussie ter zake die nog maar korte tijd geleden werd gevoerd in onderwijsmiddens. Diverse onderwijsmensen leken toen geneigd om, op grond van de tussen de universiteiten heersende concurrentie, de aantrekkelijkheid van de eigen instelling te verhogen door geen of nagenoeg geen taaleisen te stellen aan de uitwisselingsstudenten. Zulks vormt volgens de spreker een ernstige inbreuk op de moeizaam verworven Vlaamse taalautonomie. Volgens de indiener kan de universitaire wereld hiermee niet voorzichtig genoeg zijn, zoniet dreigt ze al vlug in Nederlandse toestanden te vervallen. Daar geeft men op universitair niveau tegenwoordig immers zoveel cursussen in het Engels, dat Nederlands er een secundaire taal dreigt te worden.

3. Overige beleidsdomeinen

Ten slotte vraagt het lid ook aandacht voor een aantal andere, concrete, beleidsdomeinen.

Hij legt hierbij meer bepaald de nadruk op een milieubeleid waaraan het idee van duurzame ontwikkeling ten grondslag moet liggen. Tevens dient hierbij een geïntegreerd Europees beleid te worden gevoerd op het vlak van industrie, energie, landbouw, verkeer en vervoer. In verband met deze laatste twee elementen pleit het lid ook voor meer samenhang tussen het milieubeleid en het vervoersbeleid.

Tevens pleit het lid ervoor om inzake het Europees burgerschap, en de concretisering daarvan, de unanimiteitsregel in de besluitvorming te handhaven.

4. Conclusies

Bij wijze van conclusie formuleert het lid twee vragen aan het adres van de Vlaamse regering. Vooreerst vraagt hij dat ze de federale regering op de hoogte zou brengen van de voornoemde prioriteiten van het Vlaams Parlement, en tweedens vraagt hij dat ze het Vlaams Parlement permanent op de hoogte zou houden van het verloop van de besprekingen in de Intergouvernementele Conferentie. Hij suggereert met betrekking tot dit laatste dat het hem meer bepaald opportuun voorkomt om alle gegevens die ter zake in de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid (ICBB) worden verstrekt, ook door te spelen aan het Vlaams Parlement.

Afsluitend vermeldt het lid nog dat deze lijst van prioriteiten en voorstellen voor hem geen exhaustief karakter heeft, maar toch een werkbare basis moet kunnen vormen om te komen tot een ruime consensus binnen de commissie en binnen het Vlaams Parlement.

II.2. Toelichting door de heer Karel De Gucht bij het voorstel van resolutie betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers

1. De huidige deelname van gewest- of gemeenschapsministers aan de Europese Ministerraden

De indiener situeert zijn voorstel van resolutie als liggende in de lijn van de federalistische logica.

Tot voor kort kende Europa in wezen enkel de lidstaten. Via het Verdrag van Maastricht werd een eerste, beperkte, wijziging op dit beginsel ingevoerd. Op vraag van België heeft men immers de mogelijkheid voorzien dat een lidstaat in de Raad van Ministers niet langer zou worden vertegenwoordigd door een nationaal minister. Meer bepaald werd de mogelijkheid geschapen dat een regionaal- of gemeenschapsminister België in zijn geheel zou vertegenwoordigen (cf. artikel 146, eerste lid, EG-verdrag, zoals gewijzigd bij artikel G, punt 43 Verdrag betreffende de Europese Unie – zie tekst in bijlage).

Deze eerste doorbraak wordt echter overschaduwd door de vereiste dat deze regionale of communautaire minister er zorg voor moet dragen dat het standpunt, dat hij inneemt, een consensus weergeeft tussen alle gemeenschappen en gewesten.

2. Doortrekken van de federalistische logica naar de vertegenwoordiging op Europees niveau

Het nu voorliggende voorstel van resolutie wil de federalistische logica die ten grondslag ligt aan de intern-Belgische verdeling van de externe bevoegdheden, verder doortrekken. In de mate immers dat op Belgisch vlak bepaalde bevoegdheden geregionaliseerd werden, is dit gebeurd omdat er in de verschillende regio's over die materies niet noodzakelijk op dezelfde manier gedacht wordt.

Dit is trouwens ook een wezenskenmerk van het federalisme. Dit specifieke stelsel van politieke bevoegdheidsverdeling gaat er immers van uit dat een bepaald gemeenschappelijk segment van materies nationaal (of federaal) wordt gehouden, zodat er daaromtrent noodzakelijkerwijze een gemeenschappelijk standpunt moet zijn. Met betrekking tot een aantal andere materies wordt binnen dit systeem dan weer aanvaard dat de deelgebieden het recht hebben er een afwijkende mening op na te houden.

Deze op het nationaal niveau reeds aanvaarde verscheidenheid moet volgens het lid ook kunnen doorstromen naar het Europees niveau. Nú is de situatie daar immers ronduit onvolmaakt, aangezien een regionale minister wel heel België kan vertegenwoordigen, maar er daarbij wel voor moet zorgen dat gans België hetzelfde denkt over een bepaalde problematiek. Dat is duidelijk in strijd met de hoger genoemde federale gedachte. De daaronder toegestane verscheidenheid aan meningen moet ook op Europees niveau aan bod kunnen komen. Op heden wordt een divergentie in de meningen van de Belgische deelentiteiten echter afgestraft doordat er in dat geval helemaal geen stem meer kan worden uitgebracht namens België.

3. Ongegrondheid van het risico op marginalisering binnen de Europese Ministerraden

De indiener van het voorstel weerlegt daarenboven met klem het vaak gehoorde tegenargument als zou de opdeling

van het Belgische stemrecht de, toch al eerder beperkte, macht van België binnen de Europese Raad van Ministers nog verder uithollen.

Het omgekeerde is volgens de spreker het geval. Enerzijds blijft het immers nog steeds mogelijk om na overleg een gemeenschappelijk standpunt in te nemen. Maar anderzijds leidt het ontbreken van een dergelijke consensus ook niet automatisch meer tot totale verlamming aan Belgische kant.

4. Ongegrondheid van de "technische" bezwaren

Spreker weerlegt tevens een tweede – volgens hem hoogstwaarschijnlijk van de federale minister van Buitenlandse Zaken afkomstige – misvatting, als zou een dergelijke aanwezigheid van gemeenschappen en gewesten in de Europese Raad van Ministers juridisch-technisch en mathematisch onmogelijk zijn.

Finaal hangt dit alles uiteindelijk enkel af van wat men ter zake in het gewijzigde verdrag zal inschrijven op de – als de vooropgestelde timing wordt aangehouden – slotconferentie van Amsterdam. Een formulering in de zin dat de lidstaten volgens hun eigen constitutionele tradities, mechanismen en structuren de stemmen die zij globaal hebben kunnen verdelen, zou alle technische bezwaren uit de weg ruimen.

5. Conformiteit van het voorstel met de Europese historiek ter zake

Het lid wijst er verder op dat het voorliggende voorstel ook naadloos aansluit op een constante evolutie, die haar oorsprong vindt in de goedkeuring door het Europees Parlement in 1984 van het Spinelli-rapport (betreffende een ontwerpverdrag over de Europese Unie), en die tot op vandaag doorgaat. Toen reeds werd zowel door de Institutionele Commissie van het Europees Parlement, als door de plenumvergadering gesteld dat – teneinde de blokkerende bevoegdheden van de lidstaten in het besluitvormingsproces te verminderen – het eindpunt van de aan de gang zijnde evolutie er in moest bestaan dat de Raad van Ministers niet langer een emanatie van blokken van staten zou vormen, maar dat er ook individuele stemmingen moesten kunnen plaatsvinden.

6. Geen verplichting, maar enkel het openen van een "mogelijkheid"

Met dit voorstel van resolutie wordt die redenering in feite gewoon verder doorgetrokken, en wordt gesteld dat de in Europa bestaande staatkundige verscheidenheid ook tot op het Europese besluitvormingsniveau moet kunnen doorwerken.

Dit kan het beste gebeuren door de stemmen te gaan verdelen, zonder hierbij echter zover te gaan om daartoe van bovenuit een verplichting op te leggen. Het herziene verdrag moet met andere woorden enkel in de "mogelijkheid" voorzien om op het nationale vlak dat soort van verdeling tot stand te brengen die het best overeenkomt met de verschillende vormen en tempo's van federalisering en regionalisering, die bestaan binnen de lidstaten van de Europese Unie. De nationale concretisering van de op Europees vlak geboden mogelijkheid kan dan zonodig haar beslag vinden in een wijziging van de desbetreffende grondwetten.

7. België als voortrekker binnen de Europese Unie

Volgens de spreker ligt het hierbij ook voor de hand dat België in dit gebeuren het voortouw zou nemen. België is immers het verst gevorderd op het pad van en naar het federalisme, en is van alle landen van de Unie het minst een natiestaat.

Ook in Spanje is er een zeer verregaande evolutie in deze richting, máár alle regio's hebben er een apart statuut dat separaat onderhandeld werd met het nationale niveau (cf. o.a. Baskenland, Catalonië, Galicië, Andalucië...). Vooral Catalonië heeft een hoge mate van zelfstandigheid kunnen verwerven, door handig gebruik te maken van zijn verkozenen in het Spaanse parlement. Meer bepaald hebben die, in ruil voor meer autonomie, door hun politieke steun de regerende meerderheid op de been gehouden.

De Duitse Länder daarentegen, hebben allemaal wel ongeveer dezelfde bevoegdheid (weze het dan met kleine nuances). Maar er moet worden vastgesteld, dat die uniforme bevoegdheden een stuk minder ver gaan dan die van Vlaanderen. Ook in de Bondsrepubliek is de discussie over de rol van de Länder op Europees niveau trouwens zeer levendig. Dat is vooral het geval sinds de uitspraak van het Duitse Constitutionele Hof (het Bundesverfassungsgericht te Karlsruhe) van 12 oktober 1993 over de verenigbaarheid van het Unieverdrag met de Duitse grondwet, luidens dewelke de Bundesrat (de senaat van de Länder) óók zijn zeg moet hebben bij elke betekenisvolle stap in de Europese processus.

Het lid concludeert uit dit alles dat er bijna overal in Europa een evolutie naar verdere regionalisering aan de gang is, een evolutie die misschien niet overal even sterk is, maar die wel overal plusminus dezelfde richting uitgaat.

8. Europa en de regionaliseringstendens

Tegenover deze algemene trend staan voor Europa volgens de speker in wezen maar twee mogelijke reacties open.

Een eerste mogelijkheid zou er in bestaan dat Europa de hele regionaliseringstendens gewoon negeert. Gezien de onzekerheid nopens het eindpunt van deze regionalistische evolutie, is het inderdaad niet denkbeeldig dat sommigen geneigd zullen zijn de ogen te sluiten voor het hele regionale fenomeen.

De tweede optie zou er daarentegen in bestaan dat Europa de regionaliseringstendens onderkent, en ze ook formeel erkent, door bij wege van de Europese Verdragen een zodanige optiemogelijkheid te creëren dat de verschillende gradaties van regionalisering ook op het Europese niveau kunnen doorklinken.

Het lid wijst er ten overvloede nog op dat het negeren van deze spontane evolutie grote frustratie met zich dreigt te brengen. Een frustratie die finaal wel eens tot een "versnelling" van de regionale evolutie zou kunnen leiden, en die ook aanleiding zou kunnen zijn tot anti-Europese gevoelens.

9. Conclusie

Het lid meent ten slotte dat de hieromtrent in Vlaanderen bestaande politieke consensus een adequate vertaling vindt in zijn resolutietekst. Afsluitend stelt hij ook dat deze Vlaamse politieke consensus niet mag worden opgeofferd aan de weigerachtige houding van het federale niveau ter zake.

III. ALGEMENE BESPREKING

III.1. Bespreking van het voorstel van resolutie betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie

III.1.A. Overwegingen, bedenkingen, vragen en opmerkingen van de leden

1. Het Comité van de Regio's

Een lid constateert dat het Europese gegeven in de praktijk nog in ruime mate gedomineerd wordt door het staatsegoïsme, dat zich vooral in Frankrijk, het herenigde Duitsland en Groot-Brittannië manifesteert. Op het gebied van de buitenlandse politiek is de strategie van deze "grote drie" er immers duidelijk op gericht om hun "machtsimperium", hun "invloedssfeer" te behouden. In elk geval is het bijzonder duidelijk dat ze hun eigen belang laten prevaleren op de belangen van de Europese Politieke Unie. De hele Europese constructie lijdt daardoor aan de inherente contradictie van een eenheidsstreven dat regelmatig gecounterd wordt door het staatsnationalisme van de drie groten.

De enige haalbare tegenpool hiertegen is volgens het lid te vinden in het regionale feit.

Ook hier ontbreekt het echter vaak niet aan enige dubbelzinnigheid. Niet alle regio's hebben immers dezelfde omvang, kracht, of politieke macht en visie. En daarenboven tenderen ze noodzakelijkerwijze ook enigszins naar "staatsvorming".

Het regionale gegeven, én zijn aanwezigheid binnen de besluitvormingsorganen van de Europese Unie, is echter absoluut noodzakelijk om het hoger genoemde egoïsme van de grote drie te counteren. Via goede afspraken, en binnen een eigen duidelijke structuur, moeten de regio's daarenboven ook de aanzet kunnen geven tot meer onderlinge solidariteit binnen Europa.

De woordvoerders van het Belgische staatkundige weefsel moeten dan ook die regionale dimensie ondersteunen, weliswaar goed wetende dat ze een dubbele achtergrond heeft.

Een ander lid uit zijn twijfels omtrent het Comité van de Regio's. Meer bepaald vreest hij dat de vermenigvuldiging van het aantal instellingen de – al bij al toch al vrij zware – Europese besluitvorming nog moeilijker zal maken.

Een andere spreker formuleert met betrekking tot het Comité van de Regio's eveneens enige reserves. Zijns inziens zal deze instelling immers nooit echt van de grond kunnen komen.

Voor het probleem van het overtal aan entiteiten dat zich als "regio" aandient, suggereert het lid een selectie te maken op grond van het al dan niet bestaan van een overeenstemmende volksgemeenschap.

Een volgend lid formuleert eveneens enige bedenkingen bij het in de resolutie gehouden pleidooi voor een versterking van de rol van het Comité van de Regio's. Het komt haar meer bepaald voor dat het weinig opportuun is om te pleiten voor een dergelijk onduidelijk gedefinieerd gegeven. Zij wenst dan ook te vernemen hoe de indiener van het voorstel deze organisatie concreet ziet in te vullen.

Tevens wenst zij nadere toelichting omtrent de exacte verhouding tussen het Comité van de Regio's en de Vergadering

van de Regio's van Europa (VRE). Zij meent immers met betrekking tot dit laatste vernomen te hebben dat het om een zeer archaïsch aandoend gegeven gaat.

Het lid merkt daarenboven op dat – a contrario redenerend – de institutionalisering van het Comité van de Regio's er de facto ook op kán neerkomen dat aan bepaalde landen die tot op heden geen affiniteiten hebben met het federalisme, het federale model zou worden opgedrongen.

Een ander lid pleit voor het behoud van de huidige limitatieve opsomming van Europese "instellingen", zoals vermeld in het basisverdrag (Raad van Ministers, Europese Commissie, Europees Parlement, Europees Hof van Justitie, Europese Rekenkamer). Uit deze limitatieve opsomming moet duidelijk zijn dat met de term "instellingen" in wezen enkel die instanties worden bedoeld, die effectief meespelen in de besluitvorming, of de controle daarop. Daarnaast zijn er ook "organen" die geen "instellingen" in de strikte zin van het woord zijn (zoals bijvoorbeeld het Economisch en Sociaal Comité).

Nog volgens het lid vindt de disparate samenstelling van het Comité van de Regio's haar oorsprong in de hybride benadering van deze instantie. Zodra er immers ook maar "iets" – zoals o.a. het Comité van de Regio's – wordt opgericht, ontstaat bij de nationale lidstaten spontaan de aandrang om er vertegenwoordigers in te hebben (zelfs al zijn het in casu entiteiten waarvan men best weet dat ze geen echte regio's zijn).

Het is volgens het lid dan ook minstens paradoxaal om van het Comité van de Regio's een voorhoede van het regionalisme in Europa te willen maken, én tegelijk ervoor te pleiten dat het een instelling zou worden. Die institutionalisering lokt immers per definitie de aanwezigheid uit van lidstaten die het idee van het regionalisme niet genegen zijn, en derhalve "op de rem zullen gaan staan". Het finale resultaat van de institutionalisering van het Comité van de Regio's zou dan ook zijn dat het regionalisme vrijwel volledig uit de instelling zou worden gebannen.

2. Het subsidiariteitsbeginsel

Een lid laat opmerken dat het subsidiariteitsgegeven in Europa tegenwoordig een zeer courant gehanteerd begrip is geworden. Vaak echter wordt zijn toepassingsgebied beperkt tot de interrelatie tussen twee niveaus; het Europese en dat van de nationale staten. Hetgeen dus meteen alle andere – in wezen even legitieme – bestuurslagen uitschakelt.

Volgens het lid moet de subsidiariteit veel meer in federalistische zin worden ingevuld. Dat wil zeggen van onderuit, en dan meer bepaald vanuit de gemeenten en de regio's. De democratie moet immers per definitie van onderuit opgebouwd en ingevuld worden. Het lid pleit er dan ook voor om via de IGC het subsidiariteitsbeginsel te (her)definiëren in federalistische zin.

Een ander lid laat opmerken dat het subsidiariteitsbeginsel in wezen vooral een politiek principe is, dat beter niet op een justitiabele manier wordt ingevuld (ook al omdat het zich daar eigenlijk niet goed toe leent). En dit ondanks het feit dat het Europees Hof van Justitie zich er in het verleden – via toepassing en interpretatie van het (nauw verwante) proportionaliteitsbeginsel – wel al heeft over uitgesproken.

Bij de uitwerking van het Verdrag van Maastricht heeft men er zich terecht toe beperkt het subsidiariteitsbeginsel te omschrijven als een van onder naar boven werkend principe,

dat inhoudt dat er op het laagst mogelijke niveau dient te worden gehandeld.

De subsidiariteit moet volgens het lid, hierin bijgetreden door diverse andere leden, dan ook meer bepaald gezien worden als een creatief federaal element, waarbij de bevoegdheden zich situeren op het laagst mogelijke niveau.

Op legistiek vlak merkt hij verder op dat er nú al een interinstitutioneel akkoord bestaat over de subsidiariteit. Dat akkoord, dat tot stand kwam ná het Verdrag van Maastricht, zou men nu via een protocol aan het Verdrag proberen te hechten.

Een volgende spreker merkt op dat het haar voorkomt dat het subsidiariteitselement binnen het geheel van de Maastricht-constructie nogal moeizaam functioneert. Een versterking van het principe zou ipso facto een meer duidelijke en stringente afbakening van bevoegdheden veronderstellen. Dat laatste lijkt het lid echter niet echt aangewezen, aangezien de Europese constructie voldoende flexibel op mogelijke toekomstige evoluties moet kunnen inspelen en reageren.

3. Het talenregime binnen de Europese Unie en haar instellingen

Een lid houdt een vurig pleidooi voor de positie van het Nederlands binnen het Europees gegeven, en haalt daarvoor in essentie twee argumenten aan.

Ten eerste is het Nederlands toch een middelgrote Europese taal, zodat men het blijvend gebruik ervan alleen al op kwantitatieve basis kan verantwoorden.

Daarenboven is het volgens het lid ook maar billijk dat, in de mate dat de Europese instellingen blijvend en in toenemende mate in Brussel gehuisvest worden, het Nederlands door hen ook als "huistaal" zou worden gebruikt.

Een volgende spreker verklaart het ten gronde oneens te zijn met het behoud van de unanimiteitsregel in zaken van taalgebruik en burgerschap van de Unie. Op de Intergouvernementele Conferentie zullen diegenen die pleiten voor het behoud van de unanimiteitsregel voor bepaalde domeinen immers in het defensief zijn. Vlaanderen moet absoluut vermijden in dat kamp gesitueerd te worden, aangezien zulks ons in de ogen van de Europese publieke opinie ernstig zou kunnen schaden.

Hoewel het lid begrip kan opbrengen voor de bescherming van het bestaande talenregime en de dito regeling van de concrete implicaties van het burgerschap van de Unie, meent hij dat Vlaanderen zich principieel moet blijven verzetten tegen de eenparigheidsregel, en zich moet inzetten voor het veralgemenen van het meerderheidsstelsel, (weze het dan eventueel met diverse bijzondere meerderheden naargelang de beleidsmaterie die voorligt).

Als alternatief voor de regeling van deze materies via het ingrijpen in de stemregeling die geldt in de Europese Ministerraden, stelt het lid voor de regeling van deze materies in het verdrag zelf te verankeren. Aangezien de Europese Unie geen internationale instelling is, maar een supranationaal gegeven én een beslissingsinstantie is, is het behoud van de taalverscheidenheid een wezenskenmerk van die Unie. Wezenskenmerk dat dan ook álsdusdanig in het verdrag dient vermeld te worden.

Een ander lid pleit eveneens voor het behoud van de taalkundige en culturele verscheidenheid in Europa, maar ver-

klaart geen goed oog te hebben in de afdwingbaarheid (én de wil tot afdwingen) van de ter zake te nemen maatregelen. Hij is het er overigens ook volmondig mee eens dat het Nederlands binnen de in Brussel gevestigde instellingen van de Europese Unie één van de huistalen moet blijven.

Een lid meent ten slotte dat het behoud van het huidige taalregime, in het licht van de nakende en onvermijdelijke uitbreiding van de Europese Unie, geen realistische optie kan worden genoemd.

4. De cultuurparagraaf

Een lid stelt dat de cultuurparagraaf zodanig dient gewijzigd te worden dat er principieel in wordt vastgelegd dat cultuur (zeker in beginsel) géén Europese materie is.

Een lid wijst er daarentegen op dat men met de culturele verscheidenheid in Europa ook niet moet overdrijven. Volgens haar is er in wezen reeds sprake van een vrij grote culturele homogeniteit.

Twee leden repliceren – vanuit hun ervaringen binnen de Europese context – hierop, dat er wel degelijk, en soms zelfs substantiële, verschillen bestaan binnen Europa. Deze verscheidenheid maakt trouwens voor een belangrijk gedeelte de rijkdom van Europa uit.

5. De uitwisselingsprogramma's op het gebied van onderwijs

Met betrekking tot de Europese uitwisselingsprogramma's voor studenten, wijst een lid erop dat een té rigoureus toegepaste taalregeling er onvermijdelijk toe zal leiden dat men slechts een beperkt aantal studenten (voornamelijk Nederlanders) meer zal kunnen aantrekken. Hij pleit dan ook voor een pragmatische aanpak ter zake, zonder daarom in Nederlandse toestanden (d.w.z. een verengelsing van het basiscurriculum) verzeild te raken.

De indiener van het voorliggende voorstel van resolutie repliceert hierop dat intensieve taalcursussen volgens diverse door hem geraadpleegde professoren het wel degelijk mogelijk maken snel en grondig een werkbare basiskennis van het Nederlands bij te brengen.

Een volgende spreker is de mening toegedaan dat men in Vlaamse universitaire middens nogal losjes omspringt met het beginsel dat de onderwijstaal de taal van het gastland moet zijn. Hij waarschuwt er in dit verband ook voor dat het door sommige leden bepleite pragmatisme zeer snel tot puur laxisme dreigt te verworden. Een laxisme dat op termijn ook risico's kan inhouden voor de Nederlandstalige studenten (cf. de situatie in het Nederlands hoger onderwijs, waar Engels soms de voertaal lijkt te zijn geworden).

Een lid erkent dat de in de resolutie geformuleerde eis voor respect voor de taal van het gastland principieel terecht is, maar meent desondanks toch dat zulks in de praktijk wel eens een bijzonder beperkend effect zou kunnen hebben. Vlaanderen zal dan immers bijna per definitie een heel stuk minder aantrekkelijk worden voor buitenlandse studenten.

6. Milieu- en vervoersbeleid

Een lid vraagt naar de rationale achter het apart vermelden van de noodzaak aan meer samenhang tussen milieu- en ver-

voersbeleid. Die noodzaak aan samenhang lijkt haar immers de evidentie zelve te zijn.

7. Het Europees burgerschap

Een lid verklaart een groot voorstander te zijn van het principe van het Europees burgerschap, maar wenst toch een bedenking te maken bij een element dat daaraan werd vastgekoppeld, te weten het stemrecht voor Europese burgers bij de gemeenteraadsverkiezingen. Het lid meent dat hier het Angelsaksische principe dient te worden gevolgd. Meer bepaald zou men enkel daar mogen stemmen waar men belasting betaalt, en waar men deel neemt aan het sociaal leven. Het lid noemt het in dit verband onaanvaardbaar dat sommige "eurocraten" geen belastingen betalen in de gemeenten waar ze zich gevestigd hebben, maar wel hun zeg willen hebben in het bestuur van die gemeenten.

Het bovenvermelde Europees stemrecht vormt volgens een lid één van de belangrijkste, zoniet hét belangrijkste, element van het Europees burgerschap. Hij pleit ervoor een regeling uit te werken op grond van dewelke dat stemrecht wat restrictiever kan worden toegepast. Zoniet, zullen voor de gemeenteraadsverkiezingen van het jaar 2000 de Europese burgers overal in België kunnen meestemmen. Hetgeen meer bepaald in de Brusselse Rand tot ernstig electoraal verlies voor de Vlaamse partijen kan aanleiding geven.

Een ander lid brengt hiertegen in dat deze bepaling uit het Unieverdrag geen rechtstreekse werking kan hebben, en derhalve eerst zal moeten worden omgezet naar Belgisch recht. Meer bepaald zal hiervoor ook een wijziging van artikel 8 van de Grondwet noodzakelijk zijn.

Binnen de hele problematiek van het burgerschap van de Europese Unie, meent een lid dat er ook aandacht moet worden geschonken aan de kwestie van het stemrecht voor niet-EU-onderdanen.

Een lid wenst te vernemen wat er precies bedoeld wordt met het geven van een concrete inhoud aan het burgerschap van de Europese Unie "met inachtneming van de nationale kenmerken en de constitutionele beginselen van de lidstaten van de Europese Unie" (punt B.4 van het voorstel van resolutie van de heer Herman Suykerbuyk).

Een ander lid wenst met betrekking tot het burgerschap van de Unie en de daarmee samenhangende unanimiteitsdiscussie enige preciseringen aan te brengen nopens hetgeen daaromtrent precies wordt bepaald in het Verdrag van Maastricht. Ter zake eventuele wijzigingen voorziet het verdrag in wezen in een verkorte constitutionele procedure, of een IGC-procedure in mineur, hetgeen zeker niet gelijkgesteld kan worden met de "gewone" unanimiteitsregel. Meer bepaald wordt gestipuleerd dat een inhoudelijke uitbreiding van het burgerschapsprincipe mogelijk is, mits enerzijds unanimiteit in de Europese Raad van Ministers, en anderzijds ratificatie door alle lidstaten. Het lid pleit er in dit licht ook voor om aan de Europese Unie, die toch ook een gemeenschap van Europese burgers is, een verdergaande en betere inhoud te geven dan nu het geval is.

8. Het dispositief van de resolutie

Ten algemenen titel merkt een lid op dat de in de (beide) resolutie(s) aan bod komende problematiek zich niet zou stellen mocht Vlaanderen als soevereine staat lid zijn van de Europese Unie.

De conclusies in het door de heer Suykerbuyk ingediende voorstel van resolutie kunnen in algemene termen de goedkeuring wegdragen van het lid. Maar hij vindt ze qua formulering vrij tam en ook wel enigszins voor de hand liggend.

Een lid wenst erop te wijzen dat het lemma waarin gevraagd wordt dat de Vlaamse regering zou deelnemen aan de IGC-onderhandelingen, in wezen niets toevoegt aan de bestaande toestand. Grondwettelijk is dit principe immers reeds degelijk verankerd.

III.1.B. Repliek door de indiener van het voorstel van resolutie, de heer Herman Suykerbuyk

De indiener poneert met grote stelligheid dat het per definitie een element van versterking van de Vlaamse deelname aan de Europese besluitvorming zou zijn, mocht Vlaanderen een eigen stemmenquotum toegewezen krijgen binnen de Europese Ministerraden (zoals voorzien in het voorstel van resolutie van de heer De Gucht).

Verder erkent het lid dat het Comité van de Regio's inderdaad niet optimaal functioneert. Maar hij meent dat er binnen die organisatie wel degelijk voldoende potentieel aanwezig is om er in de nabije toekomst iets van te maken.

Een bijkomend probleem met betrekking tot het Comité van de Regio's is volgens het lid ook dat momenteel elke lidstaat zélf bepaalt wát een regio is, hetgeen inderdaad een nogal disparate samenstelling van het Comité van de Regio's oplevert. Het lid meent echter dat er vanuit pragmatisch oogpunt geen andere mogelijkheid openstaat. Europa zélf kan zich immers maar moeilijk de bevoegdheid toeëigenen om te bepalen welke entiteiten al dan niet een regio vormen.

België heeft het spel in elk geval fair gespeeld, aangezien het enkel vertegenwoordigers van het echte regionale niveau heeft afgevaardigd. Dit kan niet gezegd worden van een aantal andere staten die het zelfs hebben bestaan om vertegenwoordigers van nevengeschikte besturen (in casu steden en gemeenten) naar het Comité van de Regio's af te vaardigen. Het behoeft geen betoog dat hierdoor de operationaliteit van het Comité ernstig in het gedrang werd gebracht.

Daarnaast merkt het lid nog op dat men het gevaar van een oncontroleerbare toename van het aantal Europese instellingen niet mag overroepen. De democratische legitimering heeft immers ook haar rechten.

Het Comité van de Regio's is ook de minst slechte oplossing om uiting te geven aan de bestaande verscheidenheid in Europa. Een Europa van uitsluitend nationale lidstaten geeft niet langer de volledige Europese realiteit weer.

Inzake het subsidiariteitsbeginsel erkent de indiener van het voorstel dat het in wezen inderdaad een politiek begrip is. Dit belet volgens hem echter niet dat er een zekere toetsing van het subsidiariteitsbeginsel mogelijk moet zijn. Zonder dat men evenwel mag vervallen in een "Europa van de Rechters".

De indiener van het voorstel van resolutie wijst er met betrekking tot de uitwisselingsprogramma's in het onderwijs op dat de desbetreffende passage zijns inziens voorzichtig genoeg geformuleerd is om toch nog enige ruimte te laten. Het vragen van "garanties" kan immers bezwaarlijk echt "strikt" worden genoemd.

Met betrekking tot de ter zake geformuleerde opmerking stelt het lid ten slotte dat het hem minstens zinvol overkomt

om te vragen dat er meer samenhang zou komen tussen de beleidsdomeinen milieu en vervoer.

III.2. Bespreking van het voorstel van resolutie betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers

III.2.A. Overwegingen, bedenkingen, vragen en opmerkingen van de leden

Ingaande op de in het voorstel van resolutie van de heer De Gucht geformuleerde denkpiste meent een lid, mede-ondertekenaar, dat de huidige situatie, waarin Vlaanderen op grond van artikel 146, eerste lid, EG-Verdrag, als volmachtdrager wel alle gemeenschappen en gewesten kan vertegenwoordigen maar dan enkel in zoverre er een onderling akkoord is, in wezen niet gezond is. Hij dringt dan ook aan op een navenante splitsing van de stemmogelijkheden in de Europese Ministerraden, en vraagt de Vlaamse regering zich voor de volle 100% in te zetten om dit te realiseren.

Een lid verklaart gewonnen te zijn voor de opdeling van het Belgische stemrecht over de gemeenschappen en gewesten heen. Vlaanderen moet immers, zonodig, een eigen – afwijkend – standpunt kunnen innemen in de Europese Ministerraden. Wel stelt hij zich vragen bij de precieze rekenkundige verdeling van dit Belgische stemrecht.

Een ander lid deelt namens zijn fractie mee dat hij principieel gekant is tegen een opdeling van het Belgische stemrecht in de Europese Ministerraden. Zoals ze nu geformuleerd is, zal zijn fractie dan ook resoluut tegen dit voorstel van resolutie stemmen.

Het lid preciseert dat zijn tegenstand voortvloeit uit de overtuiging dat men met de federalisering van 1993 – ook op het vlak van de buitenlandse betrekkingen – reeds erg ver is gegaan. Ten gevolge van die grondwetsherziening neemt België op internationaal vlak nu reeds een unieke positie in. De internationale en verdragsrechtelijke bevoegdheden van de Belgische deelstaten zijn immers bijzonder verregaand. Voor alle eigen bevoegdheden kunnen gemeenschappen en gewesten autonoom verdragen afsluiten. Hetgeen bijvoorbeeld niet het geval is voor de Duitse deelstaten. En ook voor zogenaamde "gemengde" materies is, naast de instemming door de federale overheid, de ratificatie door gewesten en/of gemeenschappen noodzakelijk. In die zin zou bijvoorbeeld een eventueel uit de Intergouvernementele Conferentie voortvloeiende wijziging van de Verdragen op de Europese Unie, door alle zeven parlementaire assemblées van dit land moeten worden goedgekeurd.

Sedert het Verdrag van Maastricht werd daarenboven de mogelijkheid geschapen dat een regionale- of gemeenschapsminister België vertegenwoordigt in de Europese Ministerraden. Dit tenminste in zoverre er een consensus bestaat tussen alle betrokken (deel)entiteiten. Bij gebreke daaraan kan er niet gestemd worden namens België. De aanwezige gewest- of gemeenschapsminister moet zich dan onthouden.

Binnen die Europese ministerraden heeft België een "gewicht" van vijf stemmen toebedeeld gekregen voor de berekening van de gekwalificeerde meerderheid. De verdeling van de stemmen over de lidstaten is ongeveer overeenkomstig hun "grootte" gebeurd, waarbij de kleinere lidstaten een (ietwat) gunstiger wegingscoëfficiënt toebedeeld hebben gekregen.

Met zijn resolutie beweert de indiener deze logica nog een stap verder door te willen trekken. Het lid is echter de mening toegedaan dat er hierbij zowel verdragsrechtelijke als intern-constitutionele hinderpalen in de weg staan.

De Europese Unie kent vooreerst enkel lidstaten (al mogen die dan eventueel vertegenwoordigd worden door een regionaal- of gemeenschapsminister). Het Verdrag betreffende de Europese Unie zou dan ook gewijzigd moeten worden in de zin van een expliciete erkenning van deelstatelijke entiteiten, én er zou moeten voorzien worden in de mogelijkheid om nationale stemmen op te delen in verhouding tot die deelstaten. Het komt het lid voor dat deze twee opties a priori niet aanvaardbaar zullen zijn voor de andere lidstaten van de Europese Unie.

En ten tweede zou ook een herziening van de Belgische Grondwet noodzakelijk zijn om deze regeling ook intern te vestigen.

Daarenboven zou er – rekening houdende met het grote aantal deelstaten van ongelijk gewicht – een mathematisch zeer ingewikkelde stemverdelingsmethode moeten worden gehanteerd.

Ter afronding van zijn betoog stelt het lid dat deze operatie de grenzen van het huidige federale systeem duidelijk zou overstijgen en mee aanleiding kan zijn voor een verdere confederale evolutie. Dit confederale model acht het lid, vanuit het oogpunt van de noodzakelijke solidariteit tussen de verschillende gewesten en gemeenschappen, en sprekende namens zijn fractie, niét wenselijk. De politieke groep van het lid zal de resolutie van de heer Karel De Gucht betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers, dan ook niét goedkeuren in haar huidige vorm.

Namens een andere politieke fractie verklaart een lid grotendeels de hiervoor geuite bezwaren tegen het voorstel van resolutie van de heer De Gucht te kunnen onderschrijven. Zij stelt echter dat het haar evenzeer erg ondemocratisch overkomt dat onder het huidige systeem een minderheid de hele "Belgische" stem kan blokkeren. De niet te onderschatten moeilijkheidsgraad van het aligneren van alle betrokken (deel)statelijke entiteiten in moeilijke dossiers, dreigt volgens haar te leiden tot een veelvuldige blokkering, en dús onthouding, vanwege België in de Europese Ministerraden.

Het lid vraagt verder hoe de opdeling van de huidige vijf Belgische stemmen over de verschillende gemeenschappen en gewesten concreet mathematisch zal worden ingevuld. Een correcte opdeling lijkt haar immers verre van evident te zijn.

Het lid drukt tenslotte haar vrees uit dat de inhoud van deze resolutie potentieel de communautaire vrede kan aantasten. Volgens haar komt deze resolutie er in essentie dan ook op neer dat er olie op het smeulende communautaire vuur wordt gegooid.

Met betrekking tot de aangehaalde mathematische problemen die zouden kunnen rijzen bij het opdelen van het Belgische stemmenaantal over de gemeenschappen en gewesten heen, meent een lid, mede-indiener van de resolutie, dat dit nu nog niet aan de orde is. Het betreft hier immers geen technisch voorstel, maar enkel een intellectuele principsverklaring.

Verder herhaalt hij dat het per definitie een element van versterking van de Vlaamse deelname aan de Europese besluitvorming zou zijn, mocht Vlaanderen een eigen stemmen-

quotum toegewezen krijgen binnen de Europese Raad van Ministers.

Het lid wijst er tevens op dat de tweede considerans van het voorstel van resolutie – waarin gesteld wordt dat het principe van de zelfstandigheid van de deelgebieden inzake extern beleid dat betrekking heeft op hun bevoegdheden onverzoenbaar is met het behoud van het beginsel van België als enige volkenrechtelijke rechtspersoon in de Europese Raad van Ministers - uitermate pertinent is. Als uitgangspunt is het immers onweerlegbaar, zodat het wel consequenties op het executieve niveau moét hebben.

Nog volgens het lid is het dispositief van de resolutie ook helemaal niet zo revolutionair als sommigen willen laten uitschijnen. Binnen de rechtsleer is men het er immers over eens dat het huidige systeem van externe bevoegdheden op zich al erg verregaand is. De opdeling van de Belgische stem in de Europese Ministerraden is volgens het lid dan ook niets anders dan het consequent doortrekken van de overlegdemocratie naar het externe forum.

Het lid stelt verder nog dat hij er zich van bewust is dat er maar een geringe kans bestaat dat dit voorstel het zal halen op de Intergouvernementele Conferentie. Hij meent echter dat dit geen voorwendsel voor inactiviteit mag zijn. Alleen al als intellectuele denkoefening is het voorstel van resolutie valabel.

III.2.B. Repliek door de hoofdindiener van het voorstel van resolutie, de heer Karel De Gucht

De indiener van het voorstel van resolutie repliceert dat er vóór de door het Verdrag van Maastricht aangebrachte wijziging inzake de vertegenwoordiging in de Europese Ministerraden méér onthoudingen waren dan nu het geval is. Het federale niveau slaagde er met andere woorden veel minder goed in om de gemeenschappen en gewesten op éénzelfde lijn te krijgen. Het feit dat onthoudingen door België op vandaag zelfs eerder zeldzaam geworden zijn, wijst er in elk geval op dat gemeenschappen en gewesten onderling veel gemakkelijker tot afspraken komen.

Het lid uit verder zijn twijfels en bedenkingen bij de veronderstelde noodzakelijkheid van een grondwetsherziening voor de intern-rechtelijke implementatie van de opdeling van het Belgische stemrecht in de Europese Ministerraden.

Met betrekking tot de haalbaarheid van zijn voorstel wijst de indiener erop dat velen er voor de totstandkoming van het Verdrag van Maastricht van uitgingen dat de aanwezigheid van regionale ministers in Europese Ministerraden een onhaalbare kaart was. België heeft die eis toen verdedigd, én heeft zijn slag thuisgehaald.

Volgens het lid zou de toemalige en ook nog huidige Permanente Vertegenwoordiger van België bij de Europese Unie, de heer Philippe de Schoutheete de Tervarent, toén reeds tegen een verdragswijziging in die zin zijn geweest, en zou hij ook nu weer de rol van kwade genius vervullen tegenover de federale minister van Buitenlandse Zaken. Hetgeen meteen ook de huidige terughoudendheid van het federale niveau zou kunnen verklaren.

De indiener beklemtoont dat zijn voorstel niets anders is dan het verder logisch doortrekken van de evolutie die met het Verdrag van Maastricht en de staatshervorming van 1993 is begonnen. Nog volgens de indiener kan het Europese niveau trouwens niet meer ongestraft naast de regionalisering kijken.

IV. STELLINGNAME DOOR DE HEER LUC VAN DEN BRANDE, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID, EUROPESE AANGELEGENHEDEN, WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE

IV.1. Standpunt ten aanzien van het voorstel van resolutie betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie

De minister-president opent zijn uiteenzetting met de bedenking dat de Intergouvernementele Conferentie per definitie geen statisch gegeven is, maar wel een onderhandelingsprocessus die permanente bijsturing en aanvulling vereist. Een regelmatige gedachtenwisseling tussen Vlaamse regering en Vlaams Parlement lijkt hem dan ook de aangewezen werkmethode om de stand van zaken in de IGC mee te delen aan het parlement.

De huidige discussie over de twee voorstellen van resolutie past volgens hem helemaal in het voormelde stramien, dat een aanvang nam met de in deze commissie op 17 november 1995 laatstleden gehouden gedachtenwisseling over het standpunt van de Vlaamse regering ten aanzien van het door België te verdedigen standpunt op de IGC.

Ter opvolging van die vergadering bezorgde de minister-president een omstandige nota aan de commissie waarin de Vlaamse accenten werden toegelicht en waarin werd aangegeven op welke punten het Vlaams standpunt het federale standpunt heeft benvloed. Ter gelegenheid van de huidige vergadering werd de bijgewerkte federale tekst aan de commissie bezorgd. De wijzigingen in de tekst, na consultatie van gemeenschappen en gewesten, werden er speciaal in aangeduid (voor deze laatste tekst, zie bijlagen bij het verslag).

De minister-president gaat daarna over tot het geven van een situatieschets van de onderhandelingen in de IGC, en legt ook nader uit hoe Vlaanderen betrokken is bij de onderhandelingen.

1. De openingszitting van de IGC in Turijn

Op de openingszitting van de Intergouvernementele Conferentie (Turijn, 29 maart 1996) was de Vlaamse minister-president – in uitvoering van een daaromtrent op de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid bereikt akkoord – naast de federale minister van Buitenlandse Zaken aanwezig als vertegenwoordiger van de Belgische gemeenschappen en gewesten. Samen vormden zij de de Belgische delegatie op de openingszitting.

België was trouwens de enige lidstaat die twee tussenkomsten hield, een feit dat ook uitdrukkelijk werd vermeld door de voorzitster, mevrouw Suzanna Agnelli, toenmalig minister van Buitenlandse Zaken van Italië. De andere lidstaten zagen hier overigens geen graten in. De minister-president mocht verder constateren dat deze ontdubbeling van de Belgische tussenkomst geïnteresseerde reacties heeft opgeroepen bij andere federaal ingerichte Europese staten, en dan met name bij Duitsland en Oostenrijk.

In zijn interventie legde de minister-president de nadruk op een aantal krachtlijnen die Vlaanderen als essentieel beschouwt om te komen tot een grotere transparantie en tot meer democratie in de Unie.

1. Zo moet de IGC leiden tot een leesbaar verdrag. Dit zal ook bijdragen tot de slaagkansen van het verdrag in de lidstaten die hun bekrachtiging verbinden aan een referendum.

2. Daarnaast moet erover gewaakt worden dat in de Europese Unie steeds de juiste beslissing op het juiste niveau genomen wordt. Dat is de echte betekenis van subsidiariteit. Een concrete toepassing van dit beginsel moet met alle beslissingsniveaus rekening houden : de Europese Unie, de nationale staten, de deelstaten en autonome gemeenschappen. Allen zijn zij partners in het nastreven van dezelfde doelstellingen.

3. Deze relatie krijgt een belangrijke invulling door het Comité van de Regio's. België is er voorstander van dat het Comité wordt omgevormd tot een volwaardige instelling met een uitbreiding van de verplichte raadpleging tot de politieken die behoren tot de bevoegdheid van deelstaten en autonome gemeenschappen.

4. De kracht en rijkdom van Europa liggen in zijn culturele verscheidenheid. Deze verscheidenheid wordt vaak belichaamd in deelstaten en autonome gemeenschappen. In het "Europa van de culturen" kan de betrokkenheid van de burger bij het Europees gebeuren versterkt worden. Daarom is het belangrijk dat het pluralisme evenals de dimensie en de diversiteit van cultuur en talen erkend worden in alle werkdomeinen van de Unie.

5. België pleit voor een handhaving van het taalregime van de instellingen en organen van de Unie. In zijn relaties met de Europese Unie moet de burger zijn eigen taal kunnen gebruiken en in zijn taal antwoord krijgen.

De minister-president heeft er ook gesteld dat de verdere uitbouw van de Europese Unie in een communautaire benadering een prioritaire doelstelling is. In de huidige context van mondialisering van economie en politiek is de Europese integratie uiteindelijk voor alle lidstaten – groot en klein – de hefboom om reële invloed uit te oefenen op de meer en meer globale wereldordening.

Hij heeft daaraan toegevoegd dat België wil ijveren voor een Unie met een beslissende stem en gewicht in de wereld; een Unie die besluitvaardig en transparant optreedt; een Unie van recht en veiligheid, waar groei en welvaart bevorderd worden op basis van een gemeenschappelijke sokkel op sociaal, milieu- en fiscaal gebied; een Unie waar de culturele verscheidenheid erkend wordt.

De minister-president wijst erop dat met de bovenvermelde vijf punten de facto én inhoudelijk reeds werd geanticipeerd op het door de heer Herman Suykerbuyk ingediende voorstel van resolutie. Dientengevolge heeft de Vlaamse regering dan ook niet de minste moeite met deze resolutie.

2. Hoe zijn de gemeenschappen en de gewesten betrokken bij de Intergouvernementele Conferentie ?

Voor de wijze waarop de gemeenschappen en gewesten zullen deelnemen aan de onderhandelingen van de IGC werden praktische afspraken gemaakt op de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid (ICBB) van 12 maart 1996.

Die afspraken waren noodzakelijk omdat de gemeenschappen en gewesten, ingevolge de samenwerkingsakkoorden tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten over enerzijds het sluiten van gemengde verdragen en anderzijds de vertegenwoordiging van België in de Raad van de

Europese Unie, volwaardig en op voet van gelijkheid moeten kunnen deelnemen aan de onderhandelingen voor wat hun specifieke bevoegdheden betreft.

A. Organisatie van de werkzaamheden

Daarom werd de afspraak gemaakt dat de federale minister van Buitenlandse Zaken, in nauw overleg met de eerste minister, voor België zou optreden als onderhandelaar tijdens de maandelijkse ministeriële onderhandelingsrondes, maar dat hij hierbij telkens vergezeld zou zijn van een ministeriële vertegenwoordiger van de gemeenschappen en gewesten. Deze laatste dient in onderling overleg tussen de deelstaten te worden aangeduid. De kern van de Belgische delegatie zal dus telkens bestaan uit een federale minister én uit een deelstaatminister.

Tussen de maandelijkse ministeriële sessies van de IGC worden werkvergaderingen op ambtelijk niveau voorzien waarop de technische onderhandelingspunten zullen worden uitgeklaard. Het technische onderhandelingsteam wordt geleid door de Permanente Vertegenwoordiger voor België bij de Europese Unie, ambassadeur Philippe de Schoutheete de Tervarent, als persoonlijk vertegenwoordiger van de minister van Buitenlandse Zaken. Hij wordt bijgestaan door professor Franklin Dehousse, die de minister van Buitenlandse Zaken in de voorbereidende reflectiegroep (de groep Westendorp) vertegenwoordigde, en de heer Paul Rietjens, adviseur van de minister van Buitenlandse Zaken, die het secretariaat waarneemt. De vierde stoel wordt naar gelang het onderwerp, ingenomen door hetzij de voorzitter van de coördinatiegroep wanneer het federale materies betreft, hetzij door vertegenwoordigers van de gemeenschappen en gewesten wanneer het materies betreft die onder hun bevoegdheid vallen (bijv. tewerkstelling, vervoer, leefmilieu, subsidiariteit, Comité van de Regio's, volksgezondheid).

B. Procedure voor de coördinatie van het Belgische standpunt

De voorbereiding en de coördinatie van de Belgische standpunten wordt georganiseerd door de bestuursdirectie Europese Integratie en Coördinatie van het federale ministerie van Buitenlandse Zaken. Zij staat onder leiding van de heer Frans Van Daele, directeur-generaal van de Politiek.

De gemeenschappen en de gewesten worden op de coördinatievergaderingen uitgenodigd. Voor de onderwerpen waarvoor de gemeenschappen en de gewesten bevoegd zijn, wordt door het ministerie van Buitenlandse Zaken in overeenstemming met het samenwerkingsakkoord een speciale coördinatie georganiseerd.

C. De vertegenwoordiging van de gemeenschappen en gewesten

Voor de rechtstreekse deelname aan de IGC – zowel op ministerieel als op ambtelijk niveau – hebben vertegenwoordigers van de gemeenschappen en de gewesten een beurtrol uitgewerkt. Tot en met oktober 1996 werd per kalendermaand één gemeenschap en één gewest aangeduid om deel uit te maken van de Belgische delegatie. De effectieve deelname aan de bijeenkomsten zal gebeuren in functie van de agenda en de punten die tot de bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten behoren.

april 1996	Duitst. Gemeenschap	Brussels Hoofd Gew
mei 1996	Vlaanderen (gemeensch)	Vlaanderen (gewest)
juni 1996	Franse Gemeenschap	Waals Gewest
juli 1996	Duitst. Gemeenschap	Brussels Hoofd Gew
sept. 1996	Vlaanderen (gemeensch)	Vlaanderen (gewest)
okt. 1996	Franse Gemeenschap	Waals Gewest

Uiterlijk einde juni 1996 zullen vertegenwoordigers van de gemeenschappen en gewesten dit systeem evalueren en voorstellen uitwerken voor de verdere organisatie van de werkzaamheden.

De kernelementen van de opgezette procedure zijn met andere woorden gelegen in de coördinatie en standpuntafstemming enerzijds, en de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten op elke maandelijkse bijeenkomst van de IGC anderzijds.

D. De organisatie op Vlaams niveau

Om binnen die globale standpuntbepaling tot een afgerond Vlaams standpunt te komen coördineert een interkabinettenwerkgroep-IGC onder leiding van de Vlaamse minister-president, tevens bevoegd voor Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden, de voorbereiding van de Vlaamse standpunten, de deelname aan de Belgische-federale coördinatie, en de deelname aan de eigenlijke onderhandelingen van de IGC.

Deze interkabinettenwerkgroep baseert zijn werkzaamheden uiteraard op de standpuntbepaling van de Vlaamse regering zoals die werd toegelicht op de bovenvermelde commissievergadering van 17 november 1995.

In de interkabinettenwerkgroep worden alle onderwerpen die aan de orde komen, besproken, ongeacht of zij behoren tot de exclusieve bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten.

Overeenkomstig artikel 16, §2, tweede lid en artikel 92quater van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, dient het Vlaams Parlement van bij het begin der onderhandelingen over elke herziening van de verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen en van de verdragen en akten waarbij deze verdragen zijn gewijzigd of aangevuld, te worden geïnformeerd. Het parlement dient kennis te krijgen van het verdragsontwerp voor de ondertekening ervan (cf. ook artikel 168 van de Grondwet).

Dienovereenkomstig belooft de minister-president dan ook om op regelmatige tijdstippen de vorderingen in de IGC met de commissie te bespreken.

3. Regeringsstandpunt met betrekking tot het voorstel van resolutie

De minister-president drukt zijn overtuiging uit dat er met de voorziene procedure, reeds binnen het huidige institutioneel kader, een maximale invulling zal kunnen worden gegeven aan de gemeenschappelijke Vlaamse wil ter zake de richting die het uitmoet met de verdere Europese integratie.

De Vlaamse regering kan zich dan ook volledig terugvinden in de uitgangspunten van dit voorstel van resolutie: vraag naar versterking van de regionale dimensie, deelname van Vlaanderen aan de besluitvorming, rol van het Comité van de Regio's, betere formulering van de subsidiariteit.

Nog met betrekking tot de samenstelling van het Comité van de Regio's brengt de minister-president de mening naar voren dat de definiëring van wat al dan niet een "regio" vormt, niet exclusief aan de nationale overheden kan worden overgelaten. Sommige lidstaten zijn er zich immers maar al te goed van bewust dat de nu door hen aangewezen entiteiten in feite geen echte regio's zijn. In de optiek van de minister-president zijn er in wezen drie universele criteria die toelaten te bepalen welke entiteiten een regio vormen. Vooreerst moet een regio een eigen democratische legitimiteit hebben, er moet een herkenbare culturele identiteit zijn, én er moet een voldoende groot sociaal-economisch draagvlak aanwezig zijn.

Met betrekking tot het subsidiariteitsbeginsel kan de minister-president nog meedelen dat de Europese wetgever in het kader van de Intergouvernementele Conferentie inderdaad zal voorstellen werk te maken van het opnemen van het ter zake bestaande interinstitutioneel akkoord in een protocol bij het verdrag.

Verder heeft de Vlaamse regering evenmin problemen met de vraag naar versterking van de taalkundige en culturele identiteit, evenmin als met de desiderata inzake beroepsopleiding, milieubeleid en de andere domeinen die worden aangehaald in het voorstel van resolutie van de heer Herman Suykerbuyk.

IV.2. Standpunt ten aanzien van het voorstel van resolutie betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers

1. Principsbepaling

De minister-president affirmeert vooreerst dat hij een onverkort voorstander is van een maximale herkenbaarheid van het verscheidenheidsgegeven in de Europese besluitvorming, en dús van de herkenbaarheid van de deelgebieden, autonome regio's, Länder, gemeenschappen, enz. Dé kernvraag moet dan ook zijn of het voorstel van resolutie, zoals het nú geformuleerd is, wel het gewenste resultaat zal opleveren.

De minister-president steunt zijn scepsis ter zake op een viertal overwegingen.

2. Gemengde bevoegdheden

Vooreerst is het zo dat een groot aantal materies waarover op Europees niveau moet worden gestemd, naar intern Belgisch recht een zogenaamde gemengde bevoegdheid vormen, zodat er zelfs per definitie niet eenduidig door Vlaanderen voor, respectievelijk tegen, (bijvoorbeeld) Wallonië zou kunnen worden gestemd.

3. Mathematische problemen bij de stemverdeling

Ten tweede wijst de minister-president erop dat in de huidige institutionele stand van zaken de kernen van autonomie binnen de Belgische context worden uitgemaakt door de gemeenschappen én de gewesten. Deze uitgangsstelling zal hoe dan ook steeds een variabele vertegenwoordiging opleveren. Dit vooral bij gemengde bevoegdheden, maar ook bij exclusieve bevoegdheden.

4. Verdragsrechtelijke en grondwettelijke hinderpalen

Ten derde stellen de Europese Verdragen nog steeds dat elke lidstaat in beginsel maar één stem heeft, en dit ondanks het feit dat de regels van de gewone meerderheid nog slechts in uitzonderingsgevallen worden gehanteerd. De uitzonderingen (gekwalificeerde meerderheid en unanimiteit) zijn in de praktijk met andere woorden de regel geworden.

Naar intern Belgisch recht heeft Vlaanderen anderzijds de internationale rechtspersoonlijkheid (zoals gedefinieerd in het internationaal publiekrecht) opgeëist en verkregen (in zoverre het tenminste gaat om exclusieve bevoegdheden, en de deelname van België en zijn entiteiten aan het internationaal rechtsverkeer).

Om wijziging te brengen in deze toestand zouden derhalve ook aanpassingen op twee vlakken moeten worden aangebracht. Zowel een grondwetswijziging als een verdragswijziging zouden immers noodzakelijk zijn. En daar waar het eerste nog denkbaar is, lijkt de haalbaarheid van een verdragswijziging in die zin veeleer klein, gelet op het feit dat men hiervoor afhankelijk is van álle andere EU-lidstaten.

5. Tactische overwegingen inzake de versterking van het regionale gegeven binnen Europa

Last but not least is de minister-president de mening toegedaan dat het niet aangewezen zou zijn om door een te radicale eis de potentiële bondgenoten voor het bevorderen van het federale idee in Europa te aliëneren. Net nú immers ondervindt Vlaanderen dat het op het Europese forum partners zou kunnen vinden, die mee bereid zijn te streven naar een groter gewicht voor het regionale of autonome feit in de Europese besluitvorming. Het gaat dan ook niet op deze potentiële partners te bruuskeren door een te radicale stellingname. In diverse federale staten is men immers nog niet aan deze kwestie toe. Dit geldt zowel voor de Duitse Bondsrepubliek, als Oostenrijk, als Spanje. Vooral in dit laatste land is het staatsbestel bijzonder sterk gedifferentieerd, mede ten gevolge van het feit dat een aantal Spaanse regio's in feite nooit om autonomie hebben gevraagd, maar ze bijna opgedrongen hebben gekregen ten gevolge van het natie-gegeven van de Basken en de Catalanen (én van de twee andere meer autonome gebieden: Galicië en Andalucië).

6. Voorstel van tekstaanpassing

Dientengevolge suggereert de minister-president – in volle respect voor de prerogatieven van het parlement – een lichte wijziging van de tekst van het dispositief van de resolutie, waardoor de nadruk niet meer exclusief zou komen te liggen op de stemmenherverdeling, én waardoor niet zozeer een eis zou worden gesteld, als wel veeleer een mogelijkheid zou worden geschapen.

Het laatste lid van de resolutie zou dan kunnen luiden :

"verzoekt de Vlaamse regering met klem bij de federale regering erop aan te dringen om tijdens de Intergouvernementele Conferentie-onderhandelingen het standpunt te verdedigen dat de lidstaten in de mogelijkheid moeten worden gesteld hun grondwettelijk erkende deelgebieden maximaal herkenbaar aanwezig te stellen in de Europese besluitvorming, waarbij een herkenbare stemverhouding één van de elementen zou kunnen zijn."

Deze tekst geeft volgens de minister-president ten volle de Vlaamse desiderata weer, terwijl er tegelijk mee kan voorkomen worden dat de zaak op Europees niveau geblokkeerd zou raken.

V. REPLIEKEN OP DE STELLINGNAME VAN DE VLAAMSE REGERING DOOR DE RESPECTIEVELIJKE INDIENERS VAN DE VOORSTELLEN VAN RESOLUTIE

V.1. Repliek door de heer Herman Suykerbuyk

Het lid stelt vast dat er in wezen een ruime consensus bestaat inzake twee basispunten. Enerzijds moeten de deelgebieden in staat worden gesteld om hun standpunt te bepalen en te uiten naar Europa toe. En anderzijds moet de verdeling van de stemmen binnen en door een lidstaat daartoe één van de mogelijkheden zijn.

V.2. Repliek door de heer Karel De Gucht

1. Inzake de opdeling van de diverse externe bevoegdheden

De indiener van het tweede voorstel van resolutie erkent volmondig dat de scheidslijn tussen de vier groepen van externe bevoegdheden (exclusief federaal, overwegend federaal, exclusief regionaal, overwegend regionaal) niet altijd gemakkelijk te trekken valt. Hij wijst er echter tegelijk op dat er zich op dit vlak in de toekomst zeer wel nog allerhande evoluties kunnen voordoen.

2. Inzake de mathematische opdeling van het Belgische stemmenquotum

Tevens erkent het lid dat een concrete verdeling van de stemmen op dit ogenblik nog problemen zou kunnen opleveren. Dit tengevolge van het feit dat men in de nieuwe Belgische Grondwet niet echt de Vlaamse visie terugvindt, die erin bestaat dat België in eerste instantie is opgebouwd uit twee grote gemeenschappen, met een aantal verbijzonderingen naar andere regio's toe.

Desalniettemin is het lid de stellige overtuiging toegedaan dat het soort regio dat we in dit land hebben ook een politieke uitdrukking moet krijgen op Europees niveau. Nog volgens het lid vormt zulks in wezen een zuivere consequentie van de Belgische federale systematiek.

3. Waarschijnlijkheid van evoluties in de stemverhoudingen binnen de Europese Raad van Ministers

Het lid vestigt er daarenboven de aandacht op dat de huidige stemverhoudingen in de Europese Ministerraden bij de toekomstige uitbreiding(en) van de Europese Unie met bijnazekerheid niét behouden zullen kunnen blijven. Deze stemverhoudingen geven immers nu al niet op een adequate manier de proportionaliteit tussen de lidstaten weer, maar door het relatief gering aantal kleine landen konden de grote lidstaten er toch nog min of meer mee leven. Het is echter tekenend dat bij de recente uitbreiding van de Unie met Oostenrijk, Finland en Zweden, er reeds stemmen opgingen om de stemverhouding eens grondig te herbekijken (cf. de top van Ioánnina van 26-27 maart 1994 waarop vooral Groot-Brittannië zich inzake het vastleggen van het stemmenaantal voor een gekwalificeerde meerderheid weinig flexibel toonde).

Bij de eerstvolgende verdere uitbreidingen zal het ook meestal om "kleinere" landen gaan, zodat men er zich redelijkerwijze mag aan verwachten dat de discussie over de stemmenverhouding in de Raad van Ministers opnieuw zal geopend worden. Bij het handhaven van de huidige stemproporties zou na een volgende uitbreidingsronde een coalitie van kleine landen – die maar een beperkt percentage van de Europese bevolking vertegenwoordigen – immers wat ál te gemakkelijk de blokkeringsdrempel kunnen bereiken.

Op dat ogenblik zal men vermoedelijk komen tot een systeem gebaseerd op een dubbel criterium. Meer bepaald zal voor het stemmenaantal van elke lidstaat een (eventueel geechelonneerde) benedengrens worden ingesteld, waarbij een lidstaat naar rato van zijn percentage van de totale Europese bevolking er stemmen kan bijkrijgen.

Men mag zich volgens de indiener dan ook niet blind staren op het cijfer "vijf" (dat de huidige wegingscoëfficiënt van de Belgische stem weergeeft), aangezien het bevolkingsaantal naar de toekomst toe meer gewicht zal verwerven. Onafgezien van de huidige moeilijkheden bij de eventuele opdeling van die vijf stemmen, zullen er zich dus sowieso wijzigingen opdringen in de stemproporties.

4. Tweeërlei krachtlijnen

Afsluitend stelt de spreker dat de krachtlijnen van de resolutie tweeërlei moeten zijn. Eerstens moet men ertoe komen om een zo groot mogelijke stem op Europees niveau te geven aan de regionale regeringen. En ten tweede moet minstens een mogelijkheid worden geopend om de stemmen van een lidstaat overeenkomstig zijn eigen constitutioneel systeem te verdelen over zijn regio's.

VI. BESPREKING VAN DE AMENDEMENTEN

VI.1. Amendementen op het voorstel van resolutie van de heer Herman Suykerbuyk c.s. betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie

1. Het Comité van de Regio's

Door de heer Karel De Gucht werd een amendement (Stuk 226 (1995-1996) – Nr. 2, amendement A) ingediend op het lemma dat betrekking heeft op het Comité van de Regio's (vierde streep, A, 1, tweede streep van de considerans van het voorstel van resolutie van de heer Suykerbuyk c.s.).

Het amendement strekt ertoe de oorspronkelijke tekst te vervangen door een tekst luidens dewelke het Comité van de Regio's een versterking van zijn adviserende bevoegdheid moet krijgen, én toegang moet krijgen tot het Europees Hof van Justitie. Dit laatste op voet van gelijkheid met de instellingen van de Europese Unie.

De indiener specifieert dat in tegenstelling tot de oorspronkelijke tekst van de resolutie het Comité van de Regio's hier geen volwaardige instelling van de Europese Unie wordt. Het amendement tendeert er daarentegen toe om – zonder tot een proliferatie van instellingen te komen – de adviserende rol van het Comité van de Regio's álsdusdanig strakker en duidelijker te bepalen en te benadrukken.

Anderzijds komt het de indiener van het amendement ook als logisch voor dat het Comité van de Regio's, zowel als eiser

als als tussenkomende partij, toegang zou krijgen tot het Europees Hof van Justitie, aangezien daar immers heel wat politieke kwesties worden uitgevochten. Dit tenminste in die gedingen die een duidelijk regionale dimensie hebben.

De hoofdindiener van de oorspronkelijke resolutietekst repliceert hierop dat dit amendement fundamenteel tegengesteld is aan de essentie van de met de resolutie beoogde doelstelling.

Voor hem is het immers precies van essentieel belang dat het Comité van de Regio's zou loskomen van de hem oorspronkelijk toebedeelde rol van loutere advies-instantie. Het moet daarentegen een volwaardige instelling worden die ook zekere adviesbevoegdheden heeft.

Ter zake om zijn mening gevraagd verklaart de minister-president dat er zijns inziens inderdaad een essentieel verschil bestaat tussen de twee voorliggende tekstvoorstellen. In de oorspronkelijke tekst van de heer Suykerbuyk wordt namelijk gepleit voor een "opwaardering" van het Comité van de Regio's tot een volwaardige Europese instelling, die finaal als een soort "senaat van de regio's", dat wil zeggen als een bijkomende parlementaire kamer, zou gaan fungeren. In het amendement van de heer De Gucht daarentegen wordt de optie beperkt tot een versterking van de huidige rol en plaats van het Comité van de Regio's. Versterking die dan wel ipso facto een aantal bijkomende gevolgen zou sorteren.

Daarnaast signaleert hij ook een zekere tekortkoming in zowel het ene als het andere tekstvoorstel. Nergens wordt er immers voorzien dat het Comité van de Regio's – dat op heden nog gedetermineerd wordt door nationale lidstaten, en daardoor een wat bevreemdend amalgaam van regio's en lokale besturen vormt – een exclusief voor de regio's voorbehouden instelling zou moeten worden. De minister-president wijst er ter zake op dat Vlaanderen zich hier volledig en actief inschrijft in het basisstreven van de ARE (Assemblée des régions d'Europe), om van het Comité van de Regio's een instelling (eerste hypothese) of organisatie (tweede hypothese) te maken die op een herkenbare wijze de regio's introduceert in de Europese besluitvorming.

De indiener van het amendement repliceert op dit laatste dat zulks volgens hem automatisch met zich moet brengen dat men Van het Comité van de Regio's zelfs helemaal geen "instelling" in de zin van de Europese Verdragen kán maken. Want als enkel die regio's erin zouden opgenomen worden die nu reeds een politieke werkelijkheid vormen, dan kan men onmogelijk tot een volledige geografische "dekking" van het grondgebied van de Europese Unie komen. Hetgeen volgens de spreker ondenkbaar is voor een zich "Europees" noemende instelling.

De minister-president nuanceert deze stelling door er op te wijzen dat er projecten ter studie liggen waarin Europa zou ingedeeld worden in een dertigtal niet-traditionele regio's of geografische gehelen. Als voorbeeld hiervan haalt hij de optie voor een regio van de "Zuidnederlandse provincies" aan. Via dit, of andere, soortgelijke, schemata kan het territorium van de gehele Europese Unie wel degelijk worden ingepast in een geëlaboreerd regionaal patroon.

De indiener van het oorspronkelijke voorstel van resolutie erkent hierop dat de door de minister-president aangehaalde invalshoek inderdaad niet expliciet aanwezig is in zijn tekst. Hij meent echter dat de in de tekst gepropageerde versterking van het Comité van de Regio's impliciet ook een betere afbakening van het regionaal concept (in tegenstelling tot het "lokale" concept) behelst. Zodat zijn tekst, zonodig mits het

aanbrengen van de nodige aanvullende mondelinge preciseringen bij het debat in plenaire vergadering, wel degelijk kan gehandhaafd worden.

Een lid oppert de mening dat een precisering van de in de tekst gehanteerde terminologie "volwaardige instelling", mogelijks uitkomst zou kunnen brengen. Zijns inziens impliceert de homogenisering van het Comité van de Regio's tot een uitsluitende vertegenwoordiging van regio's immers niet noodzakelijkerwijze dat van het Comité van de Regio's een instelling van dezelfde aard als de Europese Commissie of de Raad van Ministers moet gemaakt worden.

De indiener van het amendement wijst deze denkpiste echter resoluut van de hand. De term "instelling" heeft binnen het Europees gegeven immers een zeer specifieke juridische betekenis. De instellingen zijn dan ook limitatief opgesomd, ze zijn: de Commissie, de Raad, het Europees Parlement, het Hof van Justitie en de Rekenkamer. Derhalve gaat het niet op om over al dan niet volwaardige instellingen te spreken. Men is een instelling, of men is het niét. Er is geen tussenweg mogelijk.

De indiener van het voorstel van resolutie meent dat men zulks toch niet zó categoriek kan stellen. Hij verwijst naar de periode voorafgaand aan de finalisering van het Verdrag van Maastricht, waar ook vrij duidelijk werd geponeerd dat het op te richten Comité van de Regio's een "soort" van instelling zou zijn. Weze het dan geen volwaardige instelling in de juridische zin van het woord.

Het lid dat het amendement indiende meent dat ook deze verwijzing naar de Maastricht-onderhandelingen niet relevant is, aangezien in het finale Verdrag van Maastricht nominatim wordt aangegeven welke de "instellingen" van de Europese Unie zijn, en het Comité van de Regio's daar niet bij staat (cf. artikel 4 EG-Verdrag, zoals gewijzigd bij artikel G, punt 6, Verdrag betreffende de Europese Unie – zie tekst in bijlage).

Ter stemming gelegd wordt het amendement van de heer Karel De Gucht inzake het Comité van de Regio's (amendement A, zoals vemeld in Stuk 226 (1995-1996) – Nr.2) verworpen met tien stemmen tegen twee.

Na de verwerping van het amendement van de heer De Gucht herinnert de minister-president de leden van de commissie aan zijn opmerking nopens de disparate samenstelling van het Comité van de Regio's, en de nood om daaraan te remediëren. Zijns inziens biedt deze resolutie daarvoor een uitstekende vertrekbasis, mits toevoeging evenwel van het element van de herkenbaarheid van regio's áls regio's. Zulks zou overigens ook een duidelijke steunbetuiging vanuit Vlaanderen kunnen zijn voor de Duitse, Spaanse en Italiaanse regio's.

Omtrent de logica hiervan blijkt binnen de commissie een grote consensus te bestaan. Door de heren Herman Suykerbuyk en Karel De Gucht wordt dan ook een amendement (Stuk 226 (1995-1996) -Nr.4 – amendement I) ingediend dat ertoe strekt na de zinsnede "de rol van het Comité van de Regio's dient versterkt te worden:" toe te voegen "het moet uitsluitend samengesteld zijn uit vertegenwoordigers van de regio's,".

Ter stemming gelegd wordt dit amendement aangenomen met unanimiteit van twaalf stemmen.

2. Het subsidiariteitsbeginsel

Een tweede door de heer Karel De Gucht ingediende amendement (Stuk 226 (1995-1996) – Nr.2, amendement B)

betreft het subsidiariteitsbeginsel (vierde streep, A, 1, derde streep van de considerans van het voorstel van resolutie van de heer Suykerbuyk c.s.). Het amendement strekt ertoe de grondwettelijk erkende regio's op te nemen in de definitie van het subsidiariteitsbeginsel, waarbij hun rol binnen de werking ervan dient verduidelijkt te worden op grond van het beginsel dat subsidiariteit ertoe moet leiden dat een bevoegdheid wordt uitgeoefend op het laagst mogelijke niveau waar dit efficiënt kan gebeuren.

De indiener omschrijft het amendement als zijnde van eerder technische aard. Hij preciseert verder dat hij hiermee wenst in te spelen op de tijdens de commissiezitting van dinsdag 23 maart 1996 opgeworpen vraag naar precisering van het subsidiariteitsbeginsel, als zijnde een principe dat werkt vanuit de basis naar de top in plaats van omgekeerd.

Verder kan de opname van de grondwettelijk erkende regio's in de definitie van het subsidiariteitsbeginsel, en de verduidelijking van hun rol binnen de werking ervan, volgens de indiener ertoe leiden dat de regio's ook naar het Europees Hof van Justitie zouden kunnen stappen ingeval van schending van de hen krachtens de subsidiariteit toebedeelde bevoegdheden. Hierbij is het dan tevens logisch dat enkel de grondwettelijk erkende regio's zulks zouden kunnen, aangezien enkel die de rechtspersoonlijkheid hebben die noodzakelijk is om naar het Hof van Justitie te kunnen stappen.

Als hoofdindiener van het voorstel van resolutie oppert de heer Suykerbuyk bezwaren tegen het tekstelement in het amendement dat verwijst naar de efficiëntie. De gehanteerde term raakt immers aan de essentiële substantie van het subsidiariteitssysteem. Het hanteren van de begrippen "efficiëntieprincipe" dan wel "noodzakelijkheidsprincipe" is derhalve geen louter woordenspel, maar maakt de essentie uit van een discussie ten gronde over de werking van het subsidiariteitsbeginsel. Hij wijst er verder op dat binnen het Comité van de Regio's een duidelijke meerderheid ernaar tendeert om voorrang te geven aan het noodzakelijkheidsprincipe.

De minister-president wenst hierbij, vanuit het oogpunt van de praktische bruikbaarheid van de tekst, twee opmerkingen te maken.

Vooreerst poneert hij met grote nadruk dat het "efficiëntie"-beginsel zeker niet het subsidiariteitsgegeven kan of mag beheersen. In het voorgestelde amendement ware het derhalve aangewezen om de verwijzing naar de efficiëntie te laten wegvallen en de tekst aan te vullen met het noodzakelijkheidsprincipe.

Ten tweede wijst hij er op dat er tussen de oorspronkelijke resolutie-tekst en het amendement een essentieel verschil bestaat met betrekking tot de definiëring van de bedoelde regio's. In de resolutie-tekst wordt immers in genen dele gepreciseerd om welke regio's het gaat, hetgeen aanleiding kan zijn tot conceptuele verwarring, én derhalve tot een eenvoudige verschuiving van het punt van discussie. In de tekst van het amendement daarentegen wordt de notie "grondwettelijk erkende regio's" gehanteerd. Dit eenduidige concept komt de minister-president veel realistischer over, én levert daarenboven onderhandelingstechnisch het voordeel op dat men veel gemakkelijker (relevante) medestanders ervoor zal kunnen vinden.

Afrondend stelt de minister-president dat hij een zekere voorkeur heeft voor de tekst van het amendement, mits dit enigszins gewijzigd en aangevuld wordt om het noodzakelijkheidsprincipe te incorporeren.

De indiener van de resolutie verklaart de gedachtengang van de minister-president te kunnen bijtreden, inzoverre inderdaad het efficiëntie-beginsel vervangen wordt door het noodzakelijkheidsbeginsel.

De indiener van het amendement treedt zowel de minister-president als de heer Suykerbuyk bij. Hij onderkent dat er een discussie bestaat over het benadrukken van respectievelijk het noodzakelijkheidsbeginsel dan wel het efficiëntie-beginsel. Waarbij dit laatste principe vooral wordt gepropageerd door de meer centralistisch ingestelde staten. Hij benadrukt – onder verwijzing naar zijn toelichting bij het amendement – dat het geenszins zijn bedoeling was om dit centralistische standpunt te verdedigen, en verklaart zich bereid een subamendement (Stuk 226 (1995-1996) – Nr.5 – subamendement I) in te dienen waarbij de zinsnede "waar dit efficiënt kan gebeuren" wordt vervangen door "dat noodzakelijk is voor de gezagsuitoefening".

Een lid formuleert bij dit alles bezwaren ten gronde. Volgens haar houdt het amendement immers impliciet in dat aan de unitair gezinde staten min of meer de verplichting wordt opgelegd om over te gaan tot het inrichten van grondwettelijk erkende regio's.

Zowel de minister-president als de indiener van de resolutie, als de indiener van het amendement repliceren hierop dat het Europa van de regio's sowieso een onomkeerbaar feit is geworden, waarvan men noch het nut, noch het bestaansrecht nog in twijfel kan trekken.

Ter stemming gelegd wordt daarna het door de heer Karel De Gucht ingediende subamendement aangenomen met elf stemmen tegen een.

Het aldus gewijzigde amendement wordt daarna aangenomen met dezelfde stemverhoudingen.

3. Het talenregime binnen de instellingen en organen van de Europese Unie

Een derde door de heer Karel De Gucht ingediende amendement (stuk 226 (1995-1996) – Nr.2, amendement C) betreft het talenregime binnen de instellingen en organen van de Europese Unie.

De indiener motiveert zijn amendement door te wijzen op het feit dat in zijn tekst géén verwijzing meer voorkomt naar het unanimiteitsbeginsel, dit in tegenstelling tot de oorspronkelijke resolutie. De vraag voor welke materies er unanimiteit moet blijven bestaan zal immers een van de belangrijkste gesprekspunten op de Intergouvernementele Conferentie zijn. Bij een punctuele opsomming van dergelijke materies bestaat er een reëel gevaar dat het tussen de onderhandelingspartners tot een waar opbod zal komen. Opbod dat op zijn beurt aanleiding kan zijn tot stagnatie. In dit perspectief gezien is het derhalve niet wenselijk dat Vlaanderen zich in het defensieve kamp zou situeren.

De indiener van het voorstel van resolutie wijst er op dat ook in zijn tekstvoorstel wordt verwezen naar opname in de toekomstige verdragsteksten. Maar daarnaast is hij de mening toegedaan dat het behoud van de unanimiteitsregel inzake taalgebruik een absolute principskwestie is, die dan ook áls dusdanig dient vermeld te worden.

De minister-president oppert hieromtrent de mening dat het zijns inziens misschien niet onverstandig ware om in deze expliciet het behoud van de unanimiteitsregel te bepleiten. In het andere geval vreest hij namelijk dat de super-gekwalifi-

ceerde meerderheid wel eens het vigerende systeem zou kunnen worden. Zowel vanuit tactisch als strategisch oogpunt komt hem derhalve de oorspronkelijke tekst als de meest realistische over.

Ter stemming gelegd wordt het amendement van de heer De Gucht (amendement C, met betrekking tot de vierde streep, A, 2, eerste streep van het voorstel van resolutie) verworpen met tien stemmen tegen twee.

4. Het Europees burgerschap

Op de in het voorstel van resolutie vervatte bepaling inzake het Europees burgerschap werden twee amendementen neergelegd. Het ene gaat uit van mevrouw Cecile Verwimp-Sillis (Stuk 226 (1995-1996) – Nr.3), het andere van de heer Karel De Gucht (Stuk 226 (1995-1996) – Nr.2, amendement D). Als het meest verstrekkende amendement wordt eerst overgegaan tot behandeling van datgene, ingediend door mevrouw Cecile Verwimp-Sillis.

De indienster motiveert haar amendement door erop te wijzen dat de eenparigheidsvereiste ipso facto ook een vetorecht met zich meebrengt. Hetgeen strijdig is met het principe van de democratische besluitvorming. Het amendement strekt er dan ook toe de in de resolutie vermelde eenparigheidsformule te vervangen door het systeem van de gekwalificeerde meerderheid. Hierdoor zou er een aanmerkelijke versterking van het democratische gehalte van de besluitvorming in de Europese Unie worden verkregen.

Een lid, hierin bijgetreden door diverse anderen, brengt hiertegen in dat de gekwalificeerde meerderheid weliswaar de aangewezen beslissingsmodus mag zijn in vele, zonict de meeste, Unie-aangelegenheden, maar dat dat zeker niet het geval is voor een beperkt aantal welbepaalde essentiële materies, zoals onder meer het Europees burgerschap. Voor dergelijke wezenlijke kwesties is en blijft de unanimiteitsregel aangewezen.

Ter stemming gelegd wordt het amendement verworpen met elf stemmen tegen een.

Hierna wordt overgegaan tot de bespreking van het door de heer De Gucht op hetzelfde lemma van de resolutie (vierde streep, B, punt 4) ingediende amendement.

De indiener verklaart dat zijn amendement in wezen drie elementen omvat.

Het eerste element, waarin gesteld wordt dat er een welomschreven juridische inhoud dient gegeven te worden aan het Europees burgerschap, spreekt voor zich en behoeft derhalve geen verdere commentaar. Dat het burgerschap van de Unie voor de burger dan ook nieuwe rechten en plichten ten overstaan van de Unie met zich meebrengt, als aanvulling op, en zonder in de plaats te komen van, het nationale staatsburgerschap, is daarvan de logische consequentie.

Het tweede element, met name het zinsdeelstuk waarin gepreciseerd wordt dat zulks dient te gebeuren met inachtneming van de nationale kenmerken van de lidstaten én hun constitutionele beginselen, wordt door de indiener dan weer geduid als zijnde de overname van een gedeelte van het betreffende lemma in de oorspronkelijke resolutietekst. Ook dit gegeven spreekt voor zich, zodat geen verdere toelichting nodig is.

Het derde en laatste element ten slotte, wordt door de indiener als het meest cruciale omschreven. In essentie komt

het erop neer dat de Europese verdragen een catalogus van grondrechten zouden moeten omvatten, die de Europese burgers en alle ingezetenen van de Europese Unie tegenover die Unie hebben.

Het Europees Parlement heeft zich in het verleden trouwens reeds over die problematiek gebogen, en heeft op 12 april 1989 met quasi-unanimiteit (183 stemmen voor, 9 tegen, 6 onthoudingen) de "Verklaring van de grondrechten en fundamentele vrijheden" aangenomen (PB nr. C120 van 16.5.89, pp. 51-57 – zie bijlagen).

Verder is de steller van het amendement de mening toegedaan dat aan een dergelijke catalogus van fundamentele rechten vanzelfsprekend niet te pas en te onpas wijzigingen mogen worden aangebracht. De intellectuele consequentie veronderstelt dan ook dat wijzigingen eraan enkel kunnen gebeuren volgens de procedure van de verdragswijziging, dan wel volgens de procedure, vervat in artikel 8E van het EG-verdrag, zoals ingevoegd bij artikel G, lid C van het Verdrag betreffende de Europese Unie (zie tekst in bijlage). Er zijn derhalve maar twee alternatieven mogelijk. Enerzijds de gekende procedure voor verdragswijziging, waarvan men hoogstwaarschijnlijk weldra een illustratie te zien zal krijgen, aangezien op de IGC ook zal worden gesproken over het opnemen van een aantal nieuwe rechten in de Europese verdragen. Anderzijds kunnen er, tussen de verdragswijzigingen door, ten aanzien van het burgerschap van de Unie, ook wijzigingen worden aangebracht via de procedure voorzien in het bovenvermelde artikel 8E EG-verdrag. Hiervoor is vereist dat er unanimiteit is (zoals ook voorzien in het oorspronkelijke voorstel van resolutie) én ook ratificatie door de parlementen van de lidstaten. Deze dubbele vereiste kan gezien worden als een soort verkorte constitutionele procedure, die toch de nodige waarborgen biedt voor de handhaving van de fundamentele rechten van de burgers van de Europese Unie.

De indiener wijst er ten slotte nog op dat het verdrag nú reeds voorziet dat unanimiteit niet volstaat voor het wijzigen van de burgerschapsbepalingen, zodat de in de oorspronkelijke resolutietekst geponeerde unanimiteitsregel in feite een stap terug zou zijn qua rechtsbescherming. Zijn amendement daarentegen is – doordat het verder gaat dan de unanimiteit – volledig conform aan de bestaande verdragsbepaling van artikel 8E.

De indiener van het oorspronkelijke voorstel van resolutie repliceert hierop dat hij dit specifieke tekstonderdeel letterlijk heeft overgenomen uit een verklaring die is voortgekomen uit de top van staatshoofden en regeringsleiders (Europese Raad) van Essen (9-10 december 1994).

De indiener van het amendement brengt hiertegen in dat alle elementen die in de oorspronkelijke resolutietekst staan, zijn overgenomen in zijn amendement, met toevoeging van een aantal elementen.

De heer Suykerbuyk wenst enige verduidelijking nopens de implicaties van artikel 17, lid 4 van de bedoelde "Verklaring van de grondrechten en fundamentele vrijheden". Daar wordt immers bepaald dat de Europese burgers op voet van gelijkheid het recht hebben om te kiezen en gekozen te worden. Zijns inziens is deze omvattende formulering in wezen in strijd met de waarborgen die dit eigenste Vlaams Parlement, zowel inzake de Europese verkiezingen als de gemeenteraadsverkiezingen heeft geëist. Voor dit laatste onderwerp gebeurde dit met name in een met redenen omklede motie (cf. Stuk 622 (1994-1995) – Nr.1; met redenen omklede motie van de heren H. Suykerbuyk en P. Van Grembergen tot besluit van de op 16 november 1994 door de heer H. Suyker-

buyk gehouden interpellatie tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de huidige behandeling door het Europees Parlement van het voorstel van richtlijn tot toekenning van het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen aan alle burgers van de Europese Unie – zie tekst in bijlage).

Aan die eisen werd overigens via een Europese richtlijn minstens ten dele tegemoetgekomen (PB nr. L368 van 31.12.94, pp. 38-44 : Richtlijn 94/80/EG van de Raad, van 19 december 1994, tot vaststelling van de wijze van uitoefening van het actieve en passieve kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een Lid-Staat waarvan zij de nationaliteit niet bezitten – zie tekst in bijlage). Derhalve komt het hem onlogisch voor dat men die motie en die richtlijn nu zomaar bij wege van het voorliggende amendement ter zijde zou schuiven.

De indiener van het amendement wijst de vraagsteller erop dat de verwijzing in het amendement naar de door het Europees Parlement aangenomen "Verklaring van de grondrechten en fundamentele vrijheden" (met haar artikel 17, lid 4) geenszins strijdig is met de aangehaalde motie, noch met de richtlijn waarnaar wordt verwezen. Hij vestigt er daarnaast de aandacht op dat het normaal is dat er in een "grondwet" een catalogus van fundamentele rechten wordt opgenomen. Zulks moet derhalve ook het geval zijn voor de basisrechten van de burgers binnen het Europese verband in wording.

Daarenboven vestigt de heer De Gucht er de aandacht op dat het huidige Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (sinds zijn wijziging door het Verdrag betreffende de Europese Unie) ook reeds het gelijkheidsbeginsel poneert voor de gemeenteraadsverkiezingen (artikel 8B, lid 1 EG-verdrag – zie tekst in bijlage) en voor de verkiezingen voor het Europees Parlement (artikel 8B, lid 2 EG-verdrag – zie tekst in bijlage). De bedoelde verwijzing in de "Verklaring van de grondrechten en fundamentele vrijheden" van het Europees Parlement bevat daaromtrent eigenlijk dus niets nieuws.

Ten slotte wijst de spreker er ook op dat in de slotbepalingen van de "Verklaring van de grondrechten en fundamentele vrijheden" wordt gepreciseerd dat de geboden bescherming enkel geldt binnen het toepassingsgebied van het Europees gemeenschapsrecht (artikel 25, eerste lid), terwijl er daarnaast ook wordt gestipuleerd dat beperkingen op de genoemde rechten en vrijheden enkel kunnen worden aangebracht op grond van een rechtsregel (die, bijvoorbeeld, kan zijn opgenomen in een richtlijn) die hun wezenlijke inhoud eerbiedigt (artikel 26).

Het lid concludeert dan ook dat de algemene grondrechtenverklaring dient bekeken te worden in functie van datgene wat er uiteindelijk al dan niet is omgezet in positief recht. Positief recht waarvan de bedoelde richtlijn van 19 december 1994 een emanatie is. De bovengenoemde algemene beperkingsclausule zou in dit licht door het Europees Hof van Justitie kunnen worden getoetst aan het in het verdrag bepaalde gelijkheidsbeginsel. Het is immers zeer wel denkbaar dat een Europees burger die meent dat een positief-rechtelijke bepaling zijn grondrechten als burger van de Unie schendt, zulks via het systeem van de prejudiciële vraag voor het Hof van Justitie zou brengen. Het feit dat zulks tot op heden niet is gebeurd voor de richtlijn inzake deelname van Unieburgers aan de gemeenteraadsverkiezingen, wijst er volgens de spreker dan ook – a contrario – op dat deze richtlijn de wezenlijke inhoud van het Verdrag respecteert.

Afrondend preciseert hij nog dat in die richtlijn een bepaling is opgenomen waardoor aan het Groothertogdom Luxemburg een uitzondering op de algemene regel wordt toegekend (artikel 12, lid 1), uitzondering die overigens in wezen niét alsdusdanig aan België werd toegekend (zie artikel 12, lid 2 van de richtlijn van 19 december 1994). De richtlijn voorziet met name in twee soorten van uitzonderingen. De eerste uitzondering is op maat gesneden van Luxemburg, maar is "in abstracto" geformuleerd. Er wordt met name bepaald dat ingeval er in een lidstaat per 1 januari 1996 (datum waarop de richtlijn moest worden omgezet) meer dan 20% Unieburgers uit een andere lidstaat verblijven (de berekening betreft vanzelfsprekend enkel de personen van kiesgerechtigde leeftijd), het actief en passief kiesrecht door die lidstaat kan worden verbonden aan een voorwaarde van verblijfsduur. Hierbij weze opgemerkt dat volgens Eurostat 28,1% van de Luxemburgse bevolking (d.w.z. ongeveer 98.000 personen) bestaat uit Unieburgers met de nationaliteit van een andere lidstaat (zo o.a. 42.700 Portugezen, 20.000 Italianen, 13.300 Fransen en 10.000 Belgen). De tweede uitzondering vermeldt "in concreto" België. Dit krijgt de mogelijkheid om de bovenvermelde uitzondering – weze het enkel voor het actief kiesrecht – toe te passen "op een beperkt aantal gemeenten", waarvan het (d.w.z. de federale regering) ten minste een jaar voor de gemeenteraadsverkiezingen de namen moet meedelen (artikel 12, lid 2). In de preambule van de richtlijn heet het eerder vaag dat er in België "specifieke omstandigheden en evenwichten bestaan" die in verband staan met de door de Grondwet vastgelegde drie officiële talen en de verdeling in gewesten en gemeenschappen (zeventiende considerans – preambule).

Men zou zich, naar de toekomst toe, echter perfect kunnen indenken dat het type van uitzondering, dat werd toegestaan voor Luxemburg, ook zou worden toegestaan voor het hele geografische gebied van de Brusselse Rand, in zoverre tenminste als er daaromtrent ook een richtlijn zou worden uitgevaardigd.

Ondertussen echter, moet achter de verwijzing naar de door het Europees Parlement aangenomen tekst noch min noch meer dan een "principsverklaring" worden gezocht.

Ook na de door de heer De Gucht verstrekte toelichting blijft de indiener van het voorstel van resolutie erg sceptisch staan tegenover het betreffende gedeelte van de amendementstekst.

Het lid constateert immers enerzijds het bestaan van de tekst van het Europees Parlement waarin het stemrecht aan alle onderdanen van de Europese Unie, op voet van gelijkheid, wordt toegekend. En anderzijds het bestaan van de bovenvermelde richtlijn, die zekere afwijkingen toelaat op het voormelde gelijkheidsbeginsel. Deze richtlijn – waarnaar in het amendement overigens nergens wordt verwezen – is echter nog niet omgezet in intern recht. De spreker stelt dan ook de vraag of het wel zinvol is om nu in de resolutietekst te verwijzen naar een verklaring die een principe omvat dat op dit ogenblik nog niet eens uitvoerbaar is in België, temeer daar er in de Belgische context afwijkingen beoogd worden op het genoemde electorale gelijkheidsbeginsel. Dientengevolge stelt hij dan ook voor in het amendement het kwestieuze zinsgedeelte te schrappen.

De steller van het amendement brengt hiertegen in dat het wel degelijk nuttig is om deze bepaling te handhaven, aangezien men op die manier aan de IGC erg precies te kennen geeft waarvoor men precies vragende partij is.

Ter zake om zijn opinie gevraagd, ontwikkelt de minister-president een tweeledige redenering.

Hij constateert met name dat het eerste deel van het amendement van de heer Karel De Gucht in feite datgene herneemt wat ook in de resolutie van de heer Herman Suykerbuyk wordt geponeerd. De gelijklopendheid is ten gronde vrijwel volledig.

De tweede passus van het amendement van de heer De Gucht heeft een verwijzend karakter. Meer bepaald wordt er verwezen naar een "verklaring" die een ruime(re) inhoud heeft, en die dús (qua finaliteit) ook een ruimere toepassing kan krijgen.

Essentieel hierbij is de precisering "zulks met inachtname van de nationale kenmerken van de lidstaten en hun constitutionele beginselen". Deze bepaling kreeg ook in het oorspronkelijke voorstel van resolutie een prominente plaats. Deze formulering geeft bijzonder goed weer wat voor Vlaanderen in deze het basisgegeven is. Daarnaast mag er ook geredelijkerwijze van uitgegaan worden dat ieder lid van dit Vlaams Parlement het eens is met deze precisering, c.q. Vlaamse eis. Het verplaatsen van deze zinsnede binnen de amendementstekst zou volgens de minister-president dan ook de gerezen betwisting kunnen oplossen, omdat ze dan op ondubbelzinnige wijze ook gekoppeld wordt aan het tweede gedeelte van het amendement.

Dit tweede gedeelte moet immers volgens de minister-president wel degelijk behouden blijven, aangezien het binnen de ruime Europese context bijzonder nuttig kan zijn om aan te geven waar Vlaanderen voor staat. Derhalve is het aangewezen om deze vermelding wel degelijk te incorporeren in het geheel van de in deze resolutie uitgewerkte redenering.

In dat opzicht is de verklaring waarnaar verwezen wordt, overigens ook maar één van de relevante elementen. Daarnaast is er ook de richtlijn waarnaar hierboven werd verwezen, en die in essentie inderdaad bepaalt dat er rekening gehouden kán worden met bepaalde nationale kenmerken en constitutionele beginselen van de lidstaten. Deze laatste heeft echter nog geen omzetting in nationaal recht gekregen, zodat we ons ter zake nu eigenlijk in een soort tussenfase bevinden. Máár – a contrario redenerend – verwijst de passus inzake de "nationale kenmerken en constitutionele beginselen" dus impliciet wel degelijk naar die richtlijn, die, zoals daarnet gesteld, precies de bedoeling heeft rekening te kunnen houden met dergelijke speciale kenmerken.

Vandaar dus de noodzaak om deze cruciale passus in de amendementstekst te situeren ná "Verklaring van de grondrechten en fundamentele vrijheden". Op die manier wordt de richtlijn op ondubbelzinnige wijze gekoppeld aan de in het Europees Parlement aangenomen "Verklaring". Zonder een dergelijke teksttoilettage is het risico reëel dat het tweede deel van het amendement zou kunnen worden geïnterpreteerd als zijnde een potentiële afwijking op datgene, geponeerd in het eerste deel van het amendement (te weten de complementariteit van Unie-burgerschap en nationaal staatsburgerschap).

De indiener van het voorstel van resolutie verklaart dat hij ook na de uiteenzetting van de minister-president nog steeds niet ten volle overtuigd is. Hij blijft ernstige twijfels houden over de opportuniteit en de wijsheid van het opnemen van, minstens dit deel, van het amendement.

In een poging de indiener toch nog te overtuigen, formuleert de minister-president daarop de kern van de kwestie als zijnde de vraag of Vlaanderen zich al dan niet inschrijft in de

door het Europees Parlement aangenomen verklaring, waarvan het Europees Parlement trouwens ook zelf vraagt dat ze zou opgenomen worden in de Europese verdragen.

Formele overname door Vlaanderen is misschien niet écht noodzakelijk, maar op zijn minst wel wenselijk. In zoverre er tenminste de nodige nuancering in wordt aangebracht via de verwijzing naar de nationale kenmerken en constitutionele beginselen van de lidstaten. Door deze precisering doet het amendement in genen dele afbreuk aan de kerndoelstelling van de oorspronkelijke resolutietekst ter zake. Oorspronkelijke tekst, waarvan de minister-president uitdrukkelijk de vooropgestelde doelstelling onderschrijft.

Door het verplaatsen van de zinsnede die de "nationale" precisering omvat, wordt de beoogde doelstelling tegelijk in de tekst verankerd én verbonden aan de principsverklaring van het Europees Parlement.

Het uitdrukkelijk onderschrijven van die laatste verklaring is voor Vlaanderen dan weer een goede manier om ondubbelzinnig uiting te geven aan zijn Europese democratische gezindheid.

De indiener herhaalt hierop dat hij nog steeds niet ten volle overtuigd is door de aangehaalde argumenten.

Daarop wordt een door de heren Karel De Gucht en Patrick Hostekint ingediend subamendement (Stuk 226 (1995-1996) – Nr. 5 – subamendement II) dat ertoe strekt om de zinsnede "zulks met inachtname van de nationale kenmerken van de lidstaten en hun constitutionele beginselen" binnen het amendement (amendement D, Stuk 226 (1995-1996) – Nr.2) zodanig te verplaatsen dat ze komt te staan na "'Verklaring van de Grondrechten en Fundamentele Vrijheden' ;", ter stemming gelegd. Het subamendement wordt aangenomen met negen stemmen tegen één, bij twee onthoudingen.

Het aldus gewijzigde amendement (Stuk 226 (1995-1996) – Nr.2 – amendement D) wordt daarna aangenomen met dezelfde stemverhoudingen.

5. Dispositief van het voorstel van resolutie

Een lid formuleert daarna bedenkingen bij het lemma van het dispositief waarin aan de Vlaamse regering wordt gevraagd "er bij de federale regering op aan te dringen dat de Vlaamse regering voor de domeinen waarvoor zij exclusief bevoegd is, deelneemt aan de onderhandelingen tijdens de Intergouvernementele Conferentie".

Zijns inziens is hetgeen hier gevraagd wordt reeds gerealiseerd bij de grondwetsherziening van 1993, geconcretiseerd in de samenwerkingsakkoorden tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten over enerzijds het sluiten van gemengde verdragen en anderzijds de vertegenwoordiging van België in de Raad van de Europese Unie, en geoperationaliseerd via de afspraken, gemaakt in het kader van de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid (ICBB). Het in dit lid gevraagde is met andere woorden een grondwettelijk vastgelegd recht, voor de operationalisering waarvan er ook reeds – blijkbaar degelijk werkende – structuren werden opgezet (cf. supra de door de minister-president verschafte toelichting inzake de Vlaamse deelname aan de IGC). Het betreffende lemma is derhalve eigenlijk overbodig.

De commissie in haar totaliteit is het volkomen eens met deze bemerking. Er wordt dientegevolge door de heer Jacques Laverge dan ook een amendement (Stuk 226 (1995-1996) – Nr.4, amendement II) ingediend, dat ertoe strekt het

kwestieuze lemma (tweede blad, voorlaatste streep) te schrappen.

Ter stemming gelegd wordt dit amendement aangenomen met unanimiteit van twaalf stemmen.

Vooraleer de commissie overgaat tot de eindstemming over het voorstel van resolutie, wenst de minister-president de leden te wijzen op een zekere "onvoldragenheid" van, of "manco" in, het dispositief van het betreffende voorstel van resolutie.

Hij wijst er met name op dat de resolutie, zoals ze nu voorligt een indrukwekkende considerans omvat, daar waar ze onder de punten A en B een opsomming geeft van de Vlaamse prioriteiten voor de Intergouvernementele Conferentie. In vergelijking hiermee valt het dispositief volgens de minister-president dan ook duidelijk net iets te licht uit. Meer bepaald bedoelt hij daarmee dat de twee zaken waar het Vlaams Parlement om verzoekt, namelijk het op de hoogte brengen van de federale regering van de Vlaamse prioriteiten (dispositief, 1° punt), en het inlichten van het Vlaams Parlement over het verloop van de IGC-besprekingen (dispositief, 2° punt), in se geen echte conclusies vormen van de in de considerans met zo'n zorg geformuleerde overwegingen.

Een lid brengt hiertegen in dat de in de considerans genoemde prioriteiten toch vrij expliciet zijn.

De minister-president repliceert hierop dat zulks zeker het geval is, maar dat dit niets afdoet van het feit dat in het finale dispositief de Vlaamse regering in wezen enkel een "doorgeeffunctie" krijgt toebedeeld.

De indiener van het voorstel van resolutie repliceert hierop dat – hoewel hij meent dat er toch duidelijk een impliciete opdracht besloten ligt in het dispositief zoals het nu voorligt – hij er niet het minste bezwaar tegen heeft dat het dispositief explicieter en affirmatiever zou worden geformuleerd en/of worden aangevuld met een bijkomend lid waarin een bijkomende opdracht naar de Vlaamse regering toe wordt geformuleerd. Meer bepaald zou een dergelijke aanvulling ertoe moeten strekken dat de Vlaamse regering in haar eigen actie met de genoemde prioriteiten rekening dient te houden.

Ingaande op de door de minister-president geformuleerde bemerking, wordt door de heren De Gucht en Suykerbuyk een amendement ingediend (Stuk 226 (1995-1996) – Nr.4, amendement III) dat ertoe strekt om, met behoud van de twee reeds in het dispositief aanwezige punten (die dientegevolge ook hernummerd worden) een aanvullend eerste lid in te voegen na "- verzoekt de Vlaamse regering". De tekst van het desbetreffende amendement luidt : "1° rekening te houden met de voormelde prioriteiten in haar standpunten en in de onderhandelingen tijdens de Intergouvernementele Conferentie".

Ter stemming gelegd wordt dit amendement aangenomen met negen stemmen tegen drie.

VI.2. Amendementen op het voorstel van resolutie betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers

Bij het voorstel van resolutie "betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers" werd door de heren De Gucht, Suykerbuyk, Sleeckx en Van Grembergen een amendement neergelegd (Stuk 265 (1995-1996) – Nr.2) dat ertoe strekt om in de vierde paragraaf – zijnde het dispositief – van de resolutie de vier laatste regels te vervangen door "ten volle te betrekken bij de standpuntbepaling in de Raad van Ministers voor die materies die tot hun bevoegdheidsterrein behoren, wat onder meer als gevolg kan hebben dat zij zelf hun stem uitbrengen over deze materies".

Namens de indieners wordt door de heren Suykerbuyk en De Gucht verklaard dat zij met deze tekstaanpassing hebben willen tegemoetkomen aan de door de minister-president tijdens de bespreking van dit voorstel van resolutie opgeworpen bezwaren tegen de té affirmatieve tonaliteit van de oorspronkelijke tekst.

Het feit dat het amendement werd ondertekend door vertegenwoordigers van niet minder dan vier politieke fracties in het Vlaams Parlement wijst er daarenboven op dat in de loop van de besprekingen een ruime consensus is gegroeid nopens de nood aan herkenbaarheid van de regio's (en dan meer bepaald Vlaanderen) op het niveau van de Europese besluitvorming, én eveneens nopens het feit dat één van de mogelijkheden dienaangaande gelegen zou kunnen zijn in een opsplitsing van het nationale stemmenaantal.

De minister-president wenst hierop – onder verwijzing naar zijn uitgebreide tussenkomst dienaangaande – toch nog eens kort de basisgedachten te herhalen die hij toen ontwikkeld heeft.

De verdeling van het Belgische stemmenquotum over de gemeenschappen en gewesten is als principe volgens de minister-president ongetwijfeld een valabele denkpiste, die zeker niet zomaar van de hand mag worden gewezen. Het is en blijft hierbij echter wel een feit dat de operationalisering en implementering ervan op een vijftal ernstige bezwaren van praktische aard stuit. Deze zijn : tactische overwegingen met betrekking tot het werven van bondgenoten voor het regionale gegeven, de bestaande grondwettelijke en verdragsrechtelijke hinderpalen, de mathematische problemen bij de stemmenverdeling, en de problematiek van de gemengde bevoegdheden.

In dat licht gezien meent de minister-president dan ook dat de amendementstekst, en dan meer bepaald waar het luidt "wat onder meer als gevolg kan hebben dat zij zelf hun stem uitbrengen over deze materies.", toch nog iets té affirmatief is, aangezien deze formulering verkeerdelijk geïnterpreteerd of geduid zou kunnen worden als een oorzaak-gevolg relatie. Een gegeven waarmee men potentieel ook aan de interne rechtsordening van andere lidstaten dreigt te raken.

Hij herinnert de commissieleden bij deze ook aan het door hem voorheen voorgestelde tekstalternatief, volgens hetwelke het laaste lid van de resolutie zou kunnen luiden :

"verzoekt de Vlaamse regering met klem bij de federale regering erop aan te dringen om tijdens de Intergouvernementele Conferentie-onderhandelingen het standpunt te verdedigen dat de lidstaten in de mogelijkheid moeten worden gesteld hun grondwettelijk erkende deelgebieden maximaal herkenbaar aanwezig te stellen in de Europese besluitvor-

ming, waarbij een herkenbare stemverhouding één van de elementen zou kunnen zijn.".

Met deze tekst zou een gelijklopend resultaat kunnen worden bereikt, zonder dat men a priori eenieder van zich vervreemdt.

Het merendeel van de commissieleden verklaart zich bij monde van de heren Suykerbuyk en De Gucht bereid om de minister-president hieromtrent een eindweegs tegemoet te komen.

Waarbij het echter voor zich spreekt dat het pleidooi van het Vlaams Parlement voor een rechtstreekse verbindingslijn tussen Vlaanderen en Europa, met andere woorden het pleidooi voor een duidelijk regio-inbreng in het Europese besluitvormingsproces (cf. de motie van aanbeveling die unaniem werd aangenomen op 5 juli 1990) onverkort gehandhaafd blijft als streefdoel. Geen enkele van de daartoe leidende mogelijkheden mag hierbij dan ook over het hoofd gezien worden.

Dienovereenkomstig wordt door de heren Karel De Gucht en Herman Suykerbuyk een subamendement ingediend (Stuk 265 (1995-1996) – Nr.3), waarbij het amendementsgedeelte dat stelt "wat ondermeer als gevolg kan hebben dat zij zelf hun stem uitbrengen over deze materies" wordt geschrapt, en wordt vervangen door "wat de mogelijkheid kan bieden dat zij zelf hun stem uitbrengen over deze materies".

De minister-president verklaart dat deze nieuwe formulering van de tekst op adequate wijze tegemoet komt aan het door hem geopperde bezwaar.

Ter stemming gelegd wordt het subamendement aangenomen met negen stemmen tegen drie.

Het aldus gewijzigde amendement wordt daarna aangenomen met dezelfde stemverhoudingen.

VII. EINDSTEMMINGEN

VII.1. Eindstemming over het voorstel van resolutie betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ter voorbereiding van de wijziging van de verdragen op de Europese Unie.

Ter stemming gelegd wordt het voorstel van resolutie, zoals het werd gewijzigd bij wege van de hierboven vermelde aangenomen amendementen en subamendementen, in zijn geheel aangenomen met negen stemmen, bij drie onthoudingen.

VII.2. Eindstemming over het voorstel van resolutie betreffende de aanwezigheid van de gemeenschappen en de gewesten in de Europese Raad van Ministers.

Ter stemming gelegd wordt het voorstel van resolutie, zoals het werd gewijzigd bij wege van het hierboven vermelde aangenomen amendement en subamendement, in zijn geheel aangenomen met negen stemmen, bij drie onthoudingen.

De verslaggever, *De voorzitter,*

Patrick HOSTEKINT Jef SLEECKX

TEKSTEN AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

1. VOORSTEL VAN RESOLUTIE VAN DE HEER HERMAN SUYKERBUYK C.S. BETREFFENDE DE INTERGOUVERNEMENTELE CONFERENTIE VAN 1996 TER VOORBEREIDING VAN DE WIJZIGING VAN DE VERDRAGEN OP DE EUROPESE UNIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op de bespreking in de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden van het standpunt van de Vlaamse regering met betrekking tot de Intergouvernementele Conferentie van 1996 ;

– gelet op het ontwerp van memorandum over de Intergouvernementele Conferentie van 1996, voorgesteld door het Adviescomité voor Europese Aangelegenheden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat, waarin, zonder enig overleg, ook concrete aanbevelingen worden opgenomen over exclusieve gemeenschaps- en gewestbevoegdheden ;

– wenst te benadrukken dat het, naast het federale parlement, een gelijkwaardige rol heeft in de ratificatieprocedure van de te herziene verdragen op de Europese Unie en in de debatten daaromtrent ;

– noemt voor de Intergouvernementele Conferentie van 1996 de volgende prioriteiten :

A. Algemene, essentiële uitgangspunten

1. de versterking van de regionale dimensie binnen Europa :

– essentieel is in dit opzicht de deelname van Vlaanderen aan de Europese besluitvorming ;

– de rol van het Comité van de Regio's dient versterkt te worden : het moet uitsluitend samengesteld zijn uit vertegenwoordigers van de regio's, het moet een volwaardige instelling worden, het moet een uitbreiding van zijn adviesbevoegdheid verkrijgen en het moet rechtstoegang tot het Hof van Justitie krijgen ;

– de grondwettelijk erkende regio's moeten opgenomen worden in de definitie van het subsidiariteitsbeginsel en hun rol binnen de werking ervan moet verduidelijkt worden op grond van het beginsel dat subsidiariteit er moet toe leiden dat een bevoegdheid wordt uitgeoefend op het laagst mogelijke niveau dat noodzakelijk is voor de gezagsuitoefening ;

2. de versterking van de culturele en taalkundige verscheidenheid binnen Europa :

– het huidige talenregime binnen de instellingen en de organen van de Europese Unie moet behouden blijven en uitdrukkelijk in de verdragsteksten worden gegarandeerd. De unanimiteitsregel bepaald in het verdrag, voor de eventuele wijziging, moet gehandhaafd blijven. Er moet bovendien niet alleen gegarandeerd worden dat de EU-burger gebruik kan maken van de eigen taal in zijn relaties met de EU-instellingen, maar ook dat de EU-instellingen antwoorden in de taal van de burger;

– de cultuurparagraaf dient in die zin aangepast te worden dat daarin ook uitdrukkelijk de eerbiediging van de taalkundige verscheidenheid wordt opgenomen. Er moet sterker beklemtoond worden dat de bevoegdheid op het terrein van cultuur, in de brede zin van het woord, niet bij de

Europese Unie berust maar, naar gelang van de interne bevoegdheidsverdeling, bij de nationale staten of de regio's ;

– inzake de uitwisselingsprogramma's op het gebied van onderwijs moeten er garanties komen voor het respect van de taal van het gastland. Taalkundige en culturele vorming moeten deel uitmaken van die uitwisselingsprogramma's ;

B. Uitgangspunten met betrekking tot een aantal andere, concrete beleidsdomeinen

1. inzake de beroepsopleiding moet er aandacht komen voor de culturele en taalkundige verscheidenheid. Tevens moet op dat gebied voorzien worden in een verplichte raadpleging van het Comité van de Regio's ;

2. inzake milieubeleid moet het idee van duurzame ontwikkeling in de EU-verdragsteksten worden opgenomen. Tevens moet het idee worden toegevoegd van een geïntegreerd beleid tussen regio's, lidstaten en Unie op het vlak van industrie, energie, verkeer en vervoer, landbouw, toerisme, economie en fiscaliteit met het oog op een duurzame ontwikkeling ;

3. er moet meer samenhang komen tussen het milieu- en het vervoersbeleid ;

4. het Europees burgerschap moet een welomschreven juridische inhoud krijgen waarbij duidelijk moet worden gesteld dat het burgerschap van de Unie voor de burger nieuwe rechten en plichten ten opzichte van de Unie met zich meebrengt en niet in de plaats komt van, maar een aanvulling vormt op het nationale staatsburgerschap; de rechten en plichten die samenhangen met het Europees burgerschap moeten worden opgenomen in de Verdragen en dit op basis van de op 12 april 1989 door het Europees Parlement aangenomen "Verklaring van de Grondrechten en Fundamentele Vrijheden", zulks met inachtname van de nationale kenmerken van de lidstaten en hun constitutionele beginselen; wijzigingen eraan gebeuren volgens de procedure van de Verdragswijziging of deze vervat in artikel 8E van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, zoals ingevoegd bij artikel G, lid C van het Verdrag betreffende de Europese Unie ;

– verzoekt de Vlaamse regering

1° rekening te houden met de voormelde prioriteiten in haar standpunten en in de onderhandelingen tijdens de Intergouvernementele Conferentie ;

2° de federale regering op de hoogte te brengen van voormelde prioriteiten van het Vlaams Parlement ;

3° het Vlaams Parlement op de hoogte te houden van het verloop van de besprekingen binnen de Intergouvernementele Conferentie en daartoe alle nuttige informatie door te geven.

2. VOORSTEL VAN RESOLUTIE VAN DE HEREN KAREL DE GUCHT, HERMAN SUYKERBUYK EN PAUL VAN GREMBERGEN BETREFFENDE DE AANWEZIGHEID VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN IN DE EUROPESE RAAD VAN MINISTERS

Het Vlaams Parlement,

– gelet op artikel 167, §§ 1 en 3 van de Grondwet, waaruit de gemeenschappen en de gewesten de bevoegdheid putten om binnen de hun toegekende bevoegdheden verdragen te sluiten ;

– gelet op het onmogelijk verzoenen van het beginsel van het behoud van één volkenrechtelijke rechtspersoon België in de Europese Raad van Ministers met het principe van de zelfstandigheid van de deelgebieden in het buitenlands beleid voor de aangelegenheden die tot hun bevoegdheid behoren ;

– overwegende dat in dezen het huidige besluitvormingssysteem geenszins de reële vertolking van de diverse communautaire en regionale verscheidenheden mogelijk maakt ;

– verzoekt de Vlaamse regering met klem bij de federale regering erop aan te dringen om tijdens de naar aanleiding van de Intergouvernementele Conferentie te houden onderhandelingen te verdedigen dat de lidstaten in de mogelijkheid moeten worden gesteld hun grondwettelijk erkende deelgebieden ten volle te betrekken bij de standpuntbepaling in de Raad van Ministers voor die materies die tot hun bevoegdheidsterrein behoren, wat de mogelijkheid kan bieden dat zij zelf hun stem uitbrengen over deze materies.

BIJLAGEN

RELEVANTE ARTIKELS UIT HET VERDRAG TOT OPRICHTING VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP ZOALS GEWIJZIGD BIJ HET VERDRAG BETREFFENDE DE EUROPESE UNIE

Artikel 4 :

1. De vervulling van de aan de Gemeenschap opgedragen taken wordt verzekerd door :

- een EUROPEES PARLEMENT
- een RAAD
- een COMMISSIE
- een HOF VAN JUSTITIE
- een REKENKAMER

Iedere instelling handelt binnen de grenzen van de haar door dit Verdrag verleende bevoegdheden.

2. De Raad en de Commissie worden bijgestaan door een Economisch en Sociaal Comité en een Comité van de Regio's met raadgevende taak.

Artikel 8.B :

1. Iedere burger van de Unie die verblijf houdt in een Lid-Staat waarvan hij geen onderdaan is, bezit het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen in de Lid-Staat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat. Dit recht wordt uitgeoefend onder voorbehoud van de nadere regelingen die op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement vóór 31 december 1994 met eenparigheid van stemmen door de Raad worden vastgesteld; deze nadere regelingen kunnen voorzien in afwijkingen wanneer zulks gerechtvaardigd wordt door bijzondere problemen in een Lid-Staat.

2. Onverminderd artikel 138, lid 3, en de bepalingen ter uitvoering daarvan, heeft iedere burger van de Unie die verblijf houdt in een Lid-Staat waarvan hij geen onderdaan is, het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in de Lid-Staat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onder-

danen van die staat. Dit recht wordt uitgeoefend onder voorbehoud van de nadere regelingen die op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement vóór 31 december 1993 met eenparigheid van stemmen door de Raad worden vastgesteld; deze nadere regelingen kunnen voorzien in afwijkingen wanneer zulks gerechtvaardigd wordt door bijzondere problemen in een bepaalde Lid-Staat.

Artikel 8.E :

De Commissie brengt vóór 31 december 1993 en vervolgens om de drie jaar aan het Europees Parlement, de Raad en het Economisch en Sociaal Comité verslag uit over de toepassing van de bepalingen van dit deel* van het Verdrag. In dat verslag wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de Unie.

Op basis van dat verslag en onverminderd de overige bepalingen van dit Verdrag, kan de Raad op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement met eenparigheid van stemmen bepalingen ter aanvulling van de in dit deel vastgelegde rechten vaststellen, waarvan hij de aanneming door de Lid-Staten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen aanbeveelt.

[* : Tweede deel : Het Burgerschap van de Unie]

Artikel 146, eerste lid :

De Raad bestaat uit een vertegenwoordiger van elke Lid-Staat op ministerieel niveau die gemachtigd is om de regering van de Lid-Staat die hij vertegenwoordigt, te binden.

16. 5. 89 Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen Nr. C 120/51

Woensdag 12 april 1989

DEEL II

Teksten aangenomen door het Europese Parlement

1. Verklaring van de grondrechten en fundamentele vrijheden

— **doc. A2-3/89**

RESOLUTIE

houdende aanneming van de Verklaring van de grondrechten en de fundamentele vrijheden

Het Europese Parlement,

— gezien de ontwerp-resolutie van de leden Luster en Pfennig ter aanvulling van het ontwerp van Verdrag tot oprichting van de Europese Unie (doc. 2-363/84),

— gezien de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen,

— gezien het op 14 februari 1984 aangenomen ontwerp van Verdrag tot oprichting van de Europese Unie, met name artikel 4, lid 3, en artikel 7 (1),

— gezien zijn resolutie van 29 oktober 1982 over het memorandum van de Commissie betreffende de toetreding van de Gemeenschap tot het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (2),

— gezien de Gemeenschappelijke Verklaring over de bescherming van de grondrechten (3),

— gezien de preambule van de Europese Akte,

— gezien de algemene rechtsbeginselen die de lid-staten gemeen hebben,

— gezien de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen,

— gezien de Universele Verklaring van de rechten van de mens,

— gezien de Verdragen van de Verenigde Naties inzake burgerrechten en politieke rechten en inzake economische, sociale en culturele rechten,

— gezien het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en de daarbijbehorende protocollen,

— gezien het Europees Sociaal Handvest en het bijbehorend protocol,

— gezien het verslag van de Commissie institutionele zaken en het advies van de Commissie sociale zaken en werkgelegenheid (doc. A2-3/89),

A. overwegende dat in de preambule van de Europese Akte wordt bepaald dat het van belang is de democratie te bevorderen en daarbij de grondrechten als uitgangspunt te nemen,

B. overwegende dat de eerbiediging van de grondrechten de noodzakelijke voorwaarde vormt voor de legitimiteit van de Gemeenschap,

C. overwegende dat het Europese Parlement tot taak heeft bij te dragen aan de ontwikkeling van een maatschappijvorm die gebaseerd is op de eerbiediging van de vrijheden en grondrechten en op verdraagzaamheid,

(1) PB nr. C 77 van 19.3.1984, blz. 33.
(2) PB nr. C 304 van 22.11.1982, blz. 253.
(3) PB nr. C 103 van 27.4.1977, blz. 1.

D. overwegende dat met het oog op de identiteit van de Gemeenschap uitdrukking moet worden gegeven aan de waarden die de Europese burgers gemeen hebben,

E. overwegende dat slechts sprake kan zijn van Europees burgerschap indien elke burger binnen het toepassingsgebied van het gemeenschapsrecht ten aanzien van zijn rechten en vrijheden gelijke bescherming geniet (1),

F. overwegende dat het vastbesloten is zijn activiteiten met het oog op de totstandbrenging van de Europese Unie voort te zetten,

G. overwegende dat het vastbesloten is een fundamenteel communautair instrument met een bindend wettelijk karakter tot stand te brengen dat de grondrechten waarborgt,

H. overwegende dat het intussen zolang een dergelijk instrument niet is bekrachtigd, aan de reeds door de Gemeenschap aanvaarde rechtsbeginselen opnieuw uitdrukking geeft,

I. overwegende dat aanneming van een Verklaring van de rechten en vrijheden die in en door het gemeenschapsrecht worden gewaarborgd des te urgenter is met het oog op de voltooiing van de interne markt in 1993,

J. overwegende dat het rechtstreeks door de Europese burgers gekozen Europese Parlement tot taak heeft een dergelijke Verklaring op te stellen,

1. neemt de volgende verklaring aan en verzoekt de andere instellingen van de Gemeenschap en de lid-staten zich officieel bij deze Verklaring aan te sluiten;

2. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie en de Verklaring te doen toekomen aan de andere instellingen van de Gemeenschap en de regeringen van de lid-staten.

---

(1) Zie artikel 3 van het ontwerp voor een Verdrag tot oprichting van de Europese Unie.

VERKLARING VAN DE GRONDRECHTEN EN DE FUNDAMENTELE VRIJHEDEN

PREMABULE

NAMENS DE EUROPESE VOLKEREN,

Overwegende dat het, ten einde de democratische eenmaking van Europa voort te zetten en te versterken, met het oog op de vorming van een interne ruimte zonder grenzen en rekening houdend met de bijzondere verantwoordelijkheid van het Europese Parlement voor het welzijn van mannen en vrouwen, absoluut noodzakelijk is dat Europa het bestaan bevestigt van een rechtsgemeenschap welke is gebaseerd op de eerbiediging van de menselijke waardigheid en de grondrechten,

Overwegende dat geen maatregelen zijn toegelaten welke zich niet verdragen met de grondrechten en dat deze rechten voortvloeien uit zowel de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen, de constitutionele tradities welke de lid-staten gemeen hebben, als het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en de bestaande internationale instrumenten die door de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen verder zijn ontwikkeld,

Neemt het Europese Parlement, om uitdrukking te geven aan deze rechten, de volgende verklaring aan, roept alle burgers op deze te ondersteunen en legt haar voor aan het Parlement dat in juni 1989 wordt gekozen.

16. 5. 89 Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen Nr. C 120/53

Woensdag 12 april 1989

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

(Waardigheid)

De menselijke waardigheid is onschendbaar.

Artikel 2

(Recht op leven)

Ieder heeft recht op leven, vrijheid en veiligheid.

Niemand mag worden onderworpen aan folteringen noch aan onmenselijke of vernederende behandelingen of straffen.

Artikel 3

(Rechtsgelijkheid)

1. Binnen het toepassingsgebied van het gemeenschapsrecht is ieder gelijk voor de wet.

2. Verboden is elke vorm van discriminatie met name op grond van ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte of andere status.

3. Verboden is elke vorm van discriminatie tussen Europese burgers op grond van hun nationaliteit.

4. De gelijkheid van mannen en vrouwen voor de wet, met name op het gebied van arbeid, opvoeding, gezin, sociale zekerheid en scholing, moet worden gewaarborgd.

Artikel 4

(Vrijheid van gedachte)

Ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.

Artikel 5

(Vrijheid van meningsuiting en recht op informatie)

1. Ieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te koesteren en ongeacht grenzen, inlichtingen of denkbeelden, met name filosofische, politieke en godsdienstige, te ontvangen en door te geven.

2. Kunst, wetenschap en onderzoek zijn vrij. De academische vrijheid wordt geëerbiedigd.

Artikel 6

(Persoonlijke levenssfeer)

1. Ieder heeft recht op eerbiediging en bescherming van zijn identiteit.

2. De eerbiediging van ieders persoonlijke levenssfeer, gezin, huis, goede naam en particuliere communicatievormen wordt gewaarborgd.

Artikel 7

(Bescherming van het gezin)

Het gezin geniet wettelijke, economische en sociale bescherming.

Artikel 8

(Vrij verkeer)

1. De burgers van de Gemeenschap hebben het recht zich vrij op het grondgebied van de Gemeenschap te verplaatsen en er hun verblijfplaats te kiezen. Zij kunnen er de door hen gekozen activiteit uitoefenen.

2. De burgers van de Gemeenschap hebben het recht het grondgebied van de Gemeenschap te verlaten en daar naar terug te keren.

3. De bovengenoemde rechten kunnen slechts aan beperkingen worden onderworpen indien deze in overeenstemming zijn met de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen.

Artikel 9

(Recht op eigendom)

Het recht op eigendom wordt gegarandeerd. Niemand kan van zijn eigendom worden beroofd, behalve in het algemeen belang, als dat noodzakelijk wordt geacht, en in de gevallen en omstandigheden neergelegd in de wet, en tegen een billijke vergoeding.

Artikel 10

(Vrijheid van vergadering)

Ieder heeft het recht deel te nemen aan vreedzame vergaderingen en betogingen.

Artikel 11

(Vrijheid van vereniging)

1. Ieder heeft recht op vrijheid van vereniging, met inbegrip van het recht om met anderen politieke partijen en vakverenigingen op te richten en zich daarbij aan te sluiten.

2. In de persoonlijke levenssfeer kan niemand worden gedwongen te verklaren dat hij behoort tot een vereniging, voor zover deze niet onwettig is.

Artikel 12

(Vrijheid van beroep)

1. Ieder heeft het recht zijn arbeidsplaats te kiezen en zijn beroep vrij uit te oefenen.

2. Ieder heeft recht op een passende en aan zijn capacteiten beantwoordende beroepsopleiding die voorbereidt op het arbeidsleven.

3. Aan niemand kan om willekeurige redenen arbeid ontnomen worden. Niemand mag tot het verrichten van bepaalde arbeid gedwongen worden.

Artikel 13

(Arbeidsomstandigheden)

1. Ieder heeft recht op rechtvaardige arbeidsomstandigheden.

2. De vereiste maatregelen worden genomen om te zorgen voor veilige en gezonde arbeidsomstandigheden en een beloning die het mogelijk maakt een menswaardig leven te leiden.

Artikel 14

(Collectieve sociale rechten)

1. Het recht op onderhandeling tussen sociale partners wordt gewaarborgd.

2. Het recht op collectieve acties, met inbegrip van het stakingsrecht, wordt gegarandeerd onder voorbehoud van de verplichtingen die kunnen voortvloeien uit de geldende wetten en collectieve arbeidsovereenkomsten.

3. De werknemers hebben het recht regelmatig te worden geïnformeerd over de economische en financiële situatie van hun onderneming en te worden geraadpleegd over de besluiten die hun belangen kunnen beïnvloeden.

Artikel 15

(Sociale bescherming)

1. Ieder heeft het recht in aanmerking te komen voor alle maatregelen die het hem mogelijk maken van een zo goed mogelijke gezondheid te genieten.

2. Werknemers, zelfstandigen en hun rechthebbenden hebben recht op sociale zekerheid of gelijkwaardige voorzieningen.

3. Ieder die niet over voldoende financiële middelen beschikt heeft recht op sociale en medische bijstand.

4. Ieder die zich om redenen die buiten zijn macht liggen niet behoorlijk kan huisvesten, heeft met het oog daarop recht op bijstand van de bevoegde overheden.

Artikel 16

(Recht op onderwijs)

Ieder heeft recht op onderwijs en beroepsopleiding die aansluiten bij zijn mogelijkheden.

Het onderwijs is vrij.

Het recht van de ouders om dit onderwijs overeenkomstig hun godsdienstige en levensbeschouwelijke overtuiging te doen geven wordt gewaarborgd.

Artikel 17

(Beginsel van democratie)

1. Het overheidsgezag vindt zijn oorsprong in het volk en dient te worden uitgeoefend overeenkomstig de beginselen van de rechtsstaat.

2. Elk openbaar gezag dient rechtstreeks te worden gekozen of dient verantwoording af te leggen aan een rechtstreeks gekozen parlement.

3. De Europese burgers hebben het recht om deel te nemen aan de algemene, vrije, rechtstreekse en geheime verkiezing van de leden van het Europese Parlement.

4. De Europese burgers hebben op voet van gelijkheid het recht om te kiezen en gekozen te worden.

5. De bovengenoemde rechten kunnen slechts aan beperkingen worden onderworpen indien deze in overeenstemming zijn met de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen.

Artikel 18

(Recht op toegang tot informatie)

Ieder wordt het recht op toegang en rectificatie gewaarborgd voor administratieve documenten en gegevens die hem betreffen.

Artikel 19

(Toegang tot de rechtspraak)

1. Ieder wiens rechten en vrijheden zijn geschonden heeft het recht voorziening te vragen bij een door de wet bepaalde rechter.

2. Ieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie welke bij de wet is ingesteld.

3. Er dient sprake te zijn van daadwerkelijke toegang tot de rechtspraak. Rechtsbijstand dient te worden verleend aan wie onvoldoende middelen heeft in rechte op te treden.

Artikel 20

(Ne bis in idem)

Niemand kan worden vervolgd of veroordeeld wegens feiten waarvoor hij reeds is vrijgesproken of veroordeeld.

Artikel 21

(Niet-retroactiviteit)

Niemand kan verantwoordelijk worden gesteld voor een handelen of nalaten waarvoor krachtens het recht geen verantwoordelijkheid bestond ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde.

Artikel 22

(Doodstraf)

De doodstraf is afgeschaft.

Artikel 23

(Petitierecht)

Ieder heeft het recht zich schriftelijk met verzoeken of bezwaren tot het Europese Parlement te wenden.

De voorwaarden voor de uitoefening van dit recht worden door het Europese Parlement vastgesteld.

Artikel 24

(Milieu en consumentenbescherming)

1. Vormen een integrerend deel van elk communautair beleid:

— het behoud, de bescherming en de verbetering van de kwaliteit van het milieu,

— de bescherming van de consumenten en de gebruikers tegen de risico's van aantasting van hun gezondheid en veiligheid en tegen oneerlijke handelstransacties.

2. de communautaire instellingen zijn gehouden alle vereiste maatregelen te nemen om de verwezenlijking van deze doelstellingen te verzekeren.

SLOTBEPALINGEN

Artikel 25

(Toepassingsgebied)

1. Deze Verklaring biedt ieder bescherming binnen het toepassingsgebied van het gemeenschapsrecht.

2. Indien bepaalde rechten zijn voorbehouden aan de burgers van de Gemeenschap, kan worden besloten de werking ervan geheel of gedeeltelijk uit te breiden tot andere personen.

3. Burger van de Gemeenschap krachtens deze Verklaring is ieder die de nationaliteit van één van de lid-staten bezit.

Artikel 26

(Beperkingen)

De in deze verklaring genoemde rechten en vrijheden kunnen, binnen redelijke grenzen die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn, slechts worden beperkt op grond van een rechtsregel die hun wezenlijke inhoud in elk geval eerbiedigt.

16. 5. 89 Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen Nr. C 120/57

Woensdag 12 april 1989

Artikel 27

(Beschermingsniveau)

Geen bepaling van deze Verklaring mag aldus worden uitgelegd dat zij beperkingen oplegt aan de bescherming die wordt geboden door het Gemeenschapsrecht, het recht van de lid-staten, het internationaal recht en de internationale verdragen en overeenkomsten inzake de fundamentele rechten en vrijheden, of dat zij een belemmering vormt voor de verdere ontwikkeling op dit gebied.

Artikel 28

(Rechtsmisbruik)

Geen bepaling van deze Verklaring mag aldus worden uitgelegd dat zij enig recht inhoudt om een activiteit te ontplooien of een handeling te verrichten die tot doel hebben de in deze verklaring genoemde rechten en vrijheden te beperken of te vernietigen.

INHOUD

PREAMBULE

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1: Waardigheid
Artikel 2: Recht op leven
Artikel 3: Rechtsgelijkheid
Artikel 4: Vrijheid van gedachte
Artikel 5: Vrijheid van meningsuiting en recht op informatie
Artikel 6: Persoonlijke levenssfeer
Artikel 7: Bescherming van het gezin
Artikel 8: Vrij verkeer
Artikel 9: Recht op eigendom
Artikel 10: Vrijheid van vergadering
Artikel 11: Vrijheid van vereniging
Artikel 12: Vrijheid van beroep
Artikel 13: Arbeidsomstandigheden
Artikel 14: Collectieve sociale rechten
Artikel 15: Sociale bescherming
Artikel 16: Recht op onderwijs
Artikel 17: Beginsel van democratie
Artikel 18: Recht op toegang tot informatie
Artikel 19: Toegang tot de rechtspraak
Artikel 20: Ne bis in idem
Artikel 21: Niet-retroactiviteit
Artikel 22: Doodstraf
Artikel 23: Petitierecht
Artikel 24: Milieu en consumentenbescherming

SLOTBEPALINGEN

Artikel 25: Toepassingsgebied
Artikel 26: Beperkingen
Artikel 27: Beschermingsniveau
Artikel 28: Rechtsmisbruik

Nr. L 368/38 Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen 31. 12. 94

RICHTLIJN 94/80/EG VAN DE RAAD

van 19 december 1994

tot vaststelling van de wijze van uitoefening van het actieve en passieve kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een Lid-Staat waarvan zij de nationaliteit niet bezitten

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, inzonderheid op artikel 8 B, lid 1,

Gezien het voorstel van de Commissie,

Gezien het advies van het Europees Parlement (1),

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité (2),

Gezien het advies van het Comité van de Regio's (3),

Overwegende dat het Verdrag betreffende de Europese Unie een nieuwe etappe markeert in het proces van totstandbrenging van een steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa; dat de Europese Unie met name tot taak heeft de betrekkingen tussen de volkeren van de Lid-Staten samenhangend en solidair te organiseren en dat het tot haar fundamentele doelstellingen behoort de bescherming van de rechten en de belangen van de onderdanen van haar Lid-Staten door de instelling van een burgerschap van de Unie te versterken;

Overwegende dat daartoe titel II van het Verdrag betreffende de Europese Unie voor alle onderdanen van de Lid-Staten een burgerschap van de Unie instelt en hun uit dien hoofde een geheel van rechten toekent;

Overwegende dat het actieve en passieve kiesrecht in de Lid-Staat van verblijf bij gemeenteraadsverkiezingen, gewaarborgd door artikel 8 B, lid 1, van het EG-Verdrag, een toepassing van het beginsel van gelijkheid en non-discriminatie tussen onderdanen en niet-onderdanen en een logisch uitvloeisel van het in artikel 8 A van het EG-Verdrag neergelegde recht van vrij verkeer en van verblijf vormt;

Overwegende dat de toepassing van artikel 8 B, lid 1, van het EG-Verdrag geen algemene harmonisatie van de kiesstelsels van de Lid-Staten onderstelt; dat het hoofdzakelijk gericht is op het wegwerken van de nationaliteitsvoorwaarde die momenteel in de meeste Lid-Staten is vereist voor de uitoefening van het actieve en passieve kiesrecht en dat bovendien uit hoofde van het in artikel 3 B, derde alinea, van het EG-Verdrag neergelegde evenredigheidsbeginsel de communautaire regelgeving ter zake niet verder mag gaan dan noodzakelijk is om het doel van artikel 8 B, lid 1, van het EG-Verdrag te bereiken;

Overwegende dat met artikel 8 B, lid 1, van het EG-Verdrag wordt beoogd dat alle burgers van de Unie, onverschillig of zij al dan niet onderdaan van de Lid-Staat van verblijf zijn, aldaar onder gelijke voorwaarden hun actieve en passieve kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen kunnen uitoefenen en dat bijgevolg de voorwaarden, met name die betreffende de duur en het bewijs van het verblijf, welke voor niet-onderdanen gelden, dezelfde moeten zijn als die waaraan in voorkomend geval de onderdanen van de betrokken Lid-Staat zijn onderworpen; dat de niet-onderdanen niet mogen worden onderworpen aan specifieke voorwaarden, tenzij een verschillende behandeling van onderdanen en niet-onderdanen uitzonderlijk gerechtvaardigd is door specifieke omstandigheden welke betrekking hebben op de laatsten en hen onderscheiden van de eersten;

Overwegende dat artikel 8 B, lid 1, van het EG-Verdrag het actieve en passieve kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen in de Lid-Staat van verblijf erkent zonder dat dit echter in de plaats wordt gesteld van het actieve en passieve kiesrecht in de Lid-Staat waarvan de burger van de Unie onderdaan is; dat de vrijheid van deze burgers om al dan niet aan de gemeenteraadsverkiezingen in de Lid-Staat van verblijf deel te nemen moet worden gerespecteerd en dat deze burgers derhalve blijk moeten geven van de wil aldaar hun actieve kiesrecht uit te oefenen, terwijl in Lid-Staten waar geen stemplicht bestaat, kan worden toegestaan dat deze burgers ambtshalve worden geregistreerd;

Overwegende dat het lokale bestuur van de Lid-Staten een weerspiegeling is van uiteenlopende politieke en juridische tradities en wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan structuren; dat het begrip gemeenteraadsverkiezingen verschilt per Lid-Staat; dat derhalve het voorwerp van deze richtlijn dient te worden verduidelijkt door het begrip gemeenteraadsverkiezingen te definiëren; dat deze verkiezingen betrekking hebben op de algemene en rechtstreekse verkiezingen op het niveau van de primaire lokale lichamen en hun onderverdelingen; dat het de algemene en rechtstreekse verkiezingen van zowel de gemeentelijke vertegenwoordigende vergaderingen als de leden van het gemeentebestuur betreft;

Overwegende dat de onverkiesbaarheid het gevolg kan zijn van een afzonderlijk besluit van de autoriteiten van

(1) PB nr. C 323 van 21. 11. 1994.
(2) Advies uitgebracht op 14 september 1994 (nog niet verschenen in het Publikatieblad).
(3) Advies uitgebracht op 28 september 1994 (nog niet verschenen in het Publikatieblad).

de Lid-Staat van verblijf of van de Lid-Staat van herkomst; dat, gelet op het politieke belang van de functie van gemeentelijke verkozene, de Lid-Staten de maatregelen moeten kunnen treffen welke noodzakelijk zijn om te vermijden dat een persoon die in zijn Lid-Staat van herkomst vervallen is van het passieve kiesrecht, in dit recht wordt hersteld op grond van het enkele feit dat hij in een andere Lid-Staat verblijft; dat het wegens dit specifieke probleem, dat eigen is aan kandidaten die geen onderdaan zijn, gerechtvaardigd is dat de Lid-Staten die zulks nodig achten, hen niet alleen kunnen onderwerpen aan de regeling inzake onverkiesbaarheid van de Lid-Staat van verblijf, maar eveneens aan de wetgeving ter zake van de Lid-Staat van herkomst; dat het, rekening houdend met het evenredigheidsbeginsel, volstaat het actieve kiesrecht slechts te doen afhangen van de regeling inzake onbevoegdheid tot kiezen van de Lid-Staat van verblijf;

Overwegende dat het, waar de bevoegdheden van het bestuur van primaire lokale lichamen betrekking hebben op deelname aan de uitoefening van het openbare gezag en de bescherming van de algemene belangen, dienstig is dat de Lid-Staten deze functies aan hun onderdanen kunnen voorbehouden; dat de Lid-Staten hiertoe eveneens passende maatregelen moeten kunnen nemen, die echter de mogelijkheid voor de onderdanen van de andere Lid-Staten om te worden gekozen, niet verder mogen beperken dan voor dit doel noodzakelijk is;

Overwegende dat de deelname door gemeentelijke verkozenen aan de verkiezing van de leden van een parlementaire vergadering aan de eigen onderdanen voorbehouden moet kunnen worden;

Overwegende dat, wanneer in de wetgevingen van de Lid-Staten is voorzien in onverenigbaarheden tussen de hoedanigheid van gemeentelijke verkozene en andere functies, de Lid-Staten de mogelijkheid dienen te hebben om deze onverenigbaarheden uit te breiden tot gelijkwaardige functies die in andere Lid-Staten worden uitgeoefend;

Overwegende dat volgens artikel 8 B, lid 1, van het EG-Verdrag slechts van de algemene regels van deze richtlijn mag worden afgeweken indien zulks door de bijzondere problemen in een Lid-Staat wordt gerechtvaardigd en dat elke afwijkende bepaling uit de aard van de zaak vatbaar moet zijn voor herziening;

Overwegende dat dergelijke bijzondere problemen zich met name kunnen voordoen wanneer in een Lid-Staat het aantal burgers van de Unie die aldaar verblijven zonder de nationaliteit van deze Lid-Staat te bezitten en die de kiesgerechtigde leeftijd hebben bereikt, zeer ver boven het gemiddelde ligt; dat, wanneer het aantal van deze burgers 20 % van het totale electoraat bedraagt, afwijkende bepalingen op basis van het criterium van de verblijfsduur gerechtvaardigd zijn;

Overwegende dat het burgerschap van de Unie gericht is op een betere integratie van de burgers van de Unie in hun gastland en dat het in deze context in overeenstemming is met de bedoelingen van de auteurs van het EG-Verdrag elke polarisatie tussen kandidatenlijsten van onderdanen en niet-onderdanen te voorkomen;

Overwegende dat het polarisatiegevaar in het bijzonder een Lid-Staat betreft waar het aantal burgers van de Unie die geen onderdaan zijn van de betrokken Lid-Staat en de kiesgerechtigde leeftijd hebben bereikt, meer bedraagt dan 20 % van het totale aantal kiesgerechtigde burgers van de Unie die aldaar verblijf houden, en dat het derhalve van belang is dat deze Lid-Staat in het kader van artikel 8 B van het EG-Verdrag kan voorzien in bijzondere bepalingen ten aanzien van de samenstelling van de kandidatenlijsten;

Overwegende dat er rekening mee dient te worden gehouden dat in bepaalde Lid-Staten de onderdanen van andere Lid-Staten die aldaar verblijven, stemrecht hebben voor het nationale parlement en dat de in deze richtlijn vastgestelde formaliteiten derhalve verlicht kunnen worden;

Overwegende dat in het Koninkrijk België specifieke omstandigheden en evenwichten bestaan die in verband staan met het feit dat er volgens de grondwet (artikelen 1 tot en met 4) drie officiële talen bestaan, alsmede een verdeling in gewesten en gemeenschappen, en dat een integrale toepassing van deze richtlijn in sommige gemeenten daardoor zodanig zou kunnen uitwerken dat in de mogelijkheid van een afwijking van de bepalingen van deze richtlijn moet worden voorzien teneinde met deze specifieke omstandigheden en evenwichten rekening te houden;

Overwegende dat de Commissie een evaluatie zal maken van de toepassing van de richtlijn in rechte en in feite, met inbegrip van de ontwikkeling van het electoraat sinds de inwerkingtreding van de richtlijn; dat de Commissie hiertoe verslag zal uitbrengen aan het Europees Parlement en de Raad,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

1. In deze richtlijn worden de nadere regels vastgesteld volgens welke de burgers van de Unie die in een Lid-Staat verblijven waarvan zij geen onderdaan zijn, in die Lid-Staat hun actieve en passieve kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen kunnen uitoefenen.

2. De bepalingen van deze richtlijn laten de bepalingen van elke Lid-Staat betreffende het actieve en passieve kiesrecht van zijn onderdanen die buiten zijn grondgebied verblijven of van onderdanen van derde landen die in deze Staat verblijven, onverlet.

Artikel 2

1. In deze richtlijn wordt verstaan onder

a) „primair lokaal lichaam": de in de bijlage genoemde overheidslichamen die overeenkomstig de wetgeving van elke Lid-Staat beschikken over op grond van algemene, rechtstreekse verkiezingen verkozen organen en op eigen verantwoordelijkheid bevoegd zijn voor het bestuur van bepaalde lokale aangelegenheden op het basisniveau van de politieke en administratieve organisatie;

b) „gemeenteraadsverkiezingen": de algemene en rechtstreekse verkiezingen ter aanwijzing van de leden van de vertegenwoordigende vergadering en, in voorkomend geval, van het hoofd en de leden van het bestuur van een primair lokaal lichaam overeenkomstig de wetgeving van elke Lid-Staat;

c) „Lid-Staat van verblijf": de Lid-Staat waar de burger van de Unie verblijf houdt zonder dat hij de nationaliteit van deze Lid-Staat bezit;

d) „Lid-Staat van herkomst": de Lid-Staat waarvan de burger van de Unie onderdaan is;

e) „kiezerslijst": het officiële register van alle personen die in een bepaald onder een primair lokaal lichaam ressorterend gebied of in een van zijn kieskringen kiesgerechtigd zijn, dat overeenkomstig het recht inzake verkiezingen van de Lid-Staat van verblijf door de bevoegde autoriteit wordt opgesteld en bijgewerkt, of het bevolkingsregister indien daarin de hoedanigheid van kiezer is vermeld;

f) „referentiedag": de dag/de dagen waarop de burgers van de Unie volgens het recht van de Lid-Staat van verblijf moeten voldoen aan de voorwaarden om aldaar kiesgerechtigd of verkiesbaar te zijn;

g) „formele verklaring": de verklaring van de betrokkene, op de onjuistheid waarvan sancties zijn gesteld uit hoofde van de toepasselijke nationale wetgeving.

2. Een Lid-Staat stelt de Commissie ervan in kennis wanneer een van de in de bijlage bij de richtlijn genoemde primaire lokale lichamen krachtens een wijziging van de nationale wetgeving wordt vervangen door een ander lichaam dat de in lid 1, onder a), bedoelde functies vervult, dan wel of ingevolge die wijziging een primair lokaal lichaam wordt afgeschaft of andere dergelijke lichamen worden opgericht.

Binnen drie maanden na ontvangst van die kennisgeving en van de garantie van de betrokken Lid-Staat dat geen afbreuk wordt gedaan aan de rechten van personen uit hoofde van deze richtlijn, past de Commissie de bijlage aan door er de nodige vervangingen, doorhalingen en toevoegingen in aan te brengen. De aldus herziene bijlage wordt bekendgemaakt in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

Artikel 3

Een ieder die op de referentiedag

a) burger is van de Unie in de zin van artikel 8, lid 1, tweede alinea, van het Verdrag, en,

b) zonder de nationaliteit van de Lid-Staat van verblijf te bezitten, voor het overige voldoet aan de voorwaarden waaraan de wetgeving van deze Staat het actieve en passieve kiesrecht van zijn onderdanen onderwerpt,

heeft in de Lid-Staat van verblijf actief en passief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen overeenkomstig deze richtlijn.

Artikel 4

1. Indien de onderdanen van de Lid-Staat van verblijf, om kiezer of verkiesbaar persoon te kunnen zijn, sedert een bepaalde minimumperiode op het nationale grondgebied van deze Lid-Staat verblijf moeten hebben gehouden, worden de in artikel 3 bedoelde kiezers en verkiesbare personen geacht aan deze voorwaarde te voldoen, indien zij gedurende een gelijkwaardige periode in andere Lid-Staten verblijf hebben gehouden.

2. Indien de eigen onderdanen overeenkomstig de wetgeving van de Lid-Staat van verblijf slechts kiezer of verkiesbaar persoon kunnen zijn in het onder een primair lokaal lichaam ressorterend gebied waar zij hun voornaamste verblijfplaats hebben, geldt deze voorwaarde eveneens ten aanzien van de in artikel 3 bedoelde kiezers of verkiesbare personen.

3. Lid 1 doet niets af aan de bepalingen van elke Lid-Staat die de uitoefening van het actieve en passieve kiesrecht door de kiezers of verkiesbare personen in een bepaald onder een primair lokaal lichaam ressorterend gebied afhankelijk maken van een verblijf sedert een minimumperiode in het bedoelde gebied.

Lid 1 doet evenmin afbreuk aan de op het tijdstip van aanneming van deze richtlijn vigerende bepalingen die de uitoefening van het actieve en passieve kiesrecht afhankelijk maken van een minimumverblijf in het landsdeel van de Lid-Staat waarvan het primaire lokale lichaam deel uitmaakt.

Artikel 5

1. De Lid-Staten van verblijf kunnen vaststellen dat een burger van de Unie die ingevolge een strafrechtelijke of individuele civielrechtelijke beslissing overeenkomstig het recht van zijn Lid-Staat van herkomst het passieve kiesrecht heeft verloren, is uitgesloten van de uitoefening van dat recht bij gemeenteraadsverkiezingen.

2. De kandidaatstelling van een burger van de Unie bij gemeenteraadsverkiezingen in de Lid-Staten van verblijf kan niet-ontvankelijk worden verklaard indien de burger de in artikel 9, lid 2, onder a), bedoelde verklaring of het krachtens artikel 9, lid 2, onder b), verlangde bewijs niet kan overleggen.

3. De Lid-Staten kunnen bepalen dat alleen hun eigen onderdanen verkiesbaar zijn voor de functies van hoofd, plaatsvervanger/adjunct of lid van het bestuur van een primair lokaal lichaam, voor zover zij worden verkozen voor het uitoefenen van deze functies gedurende de mandaatsperiode.

De Lid-Staten kunnen tevens bepalen dat de tijdelijke en plaatsvervangende vervulling van de functies van het hoofd van het bestuur van een primair lokaal lichaam of van diens adjunct of van de wethouders voorbehouden kan worden aan de eigen onderdanen.

De Lid-Staten kunnen met inachtneming van de bepalingen van het Verdrag en van de algemene rechtsbeginselen de dienstige, noodzakelijke en passende maarregelen nemen om ervoor te zorgen dat de uitoefening van de functies als bedoeld in de eerste alinea alsook de waarneming der bevoegdheden als vervanger als bedoeld in de tweede alinea alleen door onderdanen van de betrokken Staat kan geschieden.

4. De Lid-Staten kunnen voorts bepalen dat de in een vertegenwoordigend lichaam verkozen burgers van de Unie niet mogen deelnemen aan de benoeming van de kiescolleges van een parlementaire vergadering en evenmin aan de verkiezing van de leden daarvan.

Artikel 6

1. De in artikel 3 bedoelde verkiesbare personen worden onderworpen aan dezelfde voorwaarden inzake onverenigbaarheid welke overeenkomstig de wetgeving van de Lid-Staat van verblijf van toepassing zijn op de onderdanen van deze Staat.

2. De Lid-Staten kunnen vaststellen dat de hoedanigheid van gemeentelijk verkozene in de Lid-Staat van verblijf tevens onverenigbaar is met de in andere Lid-Staten uitgeoefende functies welke gelijkwaardig zijn aan die welke in de Lid-Staat van verblijf een onverenigbaarheid tot gevolg hebben.

HOOFDSTUK II

De uitoefening van het actieve en passieve kiesrecht

Artikel 7

1. De in artikel 3 bedoelde kiezer oefent bij gemeenteraadsverkiezingen in de Lid-Staat van verblijf het actieve kiesrecht uit indien hij blijk heeft gegeven van de wil daartoe.

2. Indien in de Lid-Staat van verblijf stemplicht bestaat, geldt deze voor de in artikel 3 bedoelde kiezers die aldaar zijn ingeschreven op de kiezerslijst.

3. De Lid-Staten waar geen stemplicht bestaat, kunnen bepalen dat de in artikel 3 bedoelde kiezers ambtshalve op de kiezerslijst worden ingeschreven.

Artikel 8

1. De Lid-Staten treffen de nodige maatregelen om de in artikel 3 bedoelde kiezer die daarom heeft verzocht, de mogelijkheid te bieden tijdig voor de verkiezingen op de kiezerslijst te worden ingeschreven.

2. Om op de kiezerslijst te worden ingeschreven moet de in artikel 3 bedoelde kiezer dezelfde bewijzen overleggen als een nationale kiezer.

Bovendien kan de Lid-Staat van verblijf eisen dat de in artikel 3 bedoelde kiezer een geldig identiteitsbewijs overlegt alsmede een officiële verklaring met vermelding van zijn nationaliteit en adressen in de Lid-Staat van verblijf.

3. De in artikel 3 bedoelde kiezer die is ingeschreven op een kiezerslijst blijft onder dezelfde voorwaarden als de nationale kiezer daarop ingeschreven totdat hij ambtshalve daarvan wordt geschrapt omdat hij niet langer aan de voorwaarden voor de uitoefening van het actieve kiesrecht voldoet.

Kiezers die op eigen verzoek op de kiezerslijst zijn geplaatst, kunnen op hun verzoek ook weer van deze lijst worden afgevoerd.

Ingeval hij zijn verblijfplaats verplaatst naar een onder een ander primair lokaal lichaam ressorterend gebied in dezelfde Lid-Staat, wordt deze kiezer op de kiezerslijst van dit lichaam ingeschreven onder dezelfde voorwaarden als een nationale kiezer.

Artikel 9

1. Een in artikel 3 bedoelde verkiesbare persoon moet bij het indienen van zijn kandidaatstelling dezelfde bewijzen overleggen als een nationale kandidaat. De Lid-Staat van verblijf kan eisen dat hij een officiële verklaring overlegt waarin zijn nationaliteit en zijn adres in de Lid-Staat van verblijf zijn aangegeven.

2. De Lid-Staat van verblijf kan bovendien eisen dat de in artikel 3 bedoelde verkiesbare persoon:

a) bij zijn kandidaatstelling, in zijn verklaring overeenkomstig lid 1, vermeldt dat hij zijn passieve kiesrecht in zijn Lid-Staat van herkomst niet verloren heeft,

b) in geval van twijfel over de inhoud van de verklaring als bedoeld onder a), of wanneer de wettelijke bepalingen van een Lid-Staat zulks verlangen, voor of na de verkiezingen een verklaring van de bevoegde administratieve autoriteiten van de Lid-Staat van herkomst overlegt, waarin wordt bevestigd dat hij zijn passieve kiesrecht in de Lid-Staat niet verloren heeft of dat deze autoriteiten daarvan niets bekend is,

c) een geldig identiteitsbewijs overlegt,

d) in zijn in lid 1 bedoelde officiële verklaring verklaart geen enkele functie uit te oefenen die onverenigbaar is met het bepaalde in artikel 6, lid 2,

e) in voorkomend geval zijn laatste adres in de Lid-Staat van herkomst aangeeft.

Artikel 10

1. De Lid-Staat van verblijf deelt de betrokkene tijdig mee welk gevolg aan zijn verzoek om inschrijving op de kiezerslijst is gegeven of welk besluit inzake de ontvankelijkheid van zijn kandidaatstelling is genomen.

2. Wordt de betrokkene niet op de kiezerslijst ingeschreven, wordt zijn verzoek om inschrijving op de kiezerslijst afgewezen of wordt zijn kandidaatstelling verworpen, dan kan hij de beroepsprocedures instellen die volgens de wetgeving van de Lid-Staat van verblijf in vergelijkbare gevallen voor de nationale kiezers en verkiesbare personen openstaan.

Artikel 11

De Lid-Staat van verblijf stelt de in artikel 3 bedoelde kiezers en verkiesbare personen tijdig en op passende wijze in kennis van de voorwaarden en nadere bepalingen die gelden voor de uitoefening van het actieve en passieve kiesrecht in die Staat.

HOOFDSTUK III

Afwijzingen en overgangsbepalingen

Artikel 12

1. Indien in een Lid-Staat op 1 januari 1996 het aantal burgers van de Unie die aldaar verblijf houden zonder de nationaliteit van deze Lid-Staat te bezitten en die de kiesgerechtigde leeftijd hebben bereikt, meer bedraagt dan 20 % van het totale aantal burgers van de Unie die de kiesgerechtigde leeftijd hebben bereikt en die in deze Lid-Staat verblijf houden, kan deze Lid-Staat in afwijking van de bepalingen van deze richtlijn:

a) het actieve kiesrecht uitsluitend toekennen aan de in artikel 3 bedoelde kiezers die in deze Lid-Staat verblijf houden sedert ten minste een bepaalde tijd, welke op niet meer dan de duur van één mandaat in de vertegenwoordigende gemeentelijke vergadering mag worden vastgesteld,

b) het passieve kiesrecht uitsluitend toekennen aan de in artikel 3 bedoelde verkiesbare personen die in deze Lid-Staat verblijf houden sedert ten minste een bepaalde tijd, die op niet meer dan de duur van twee mandaten in deze vergadering mag worden vastgesteld, en

c) dienstige maatregelen inzake de samenstelling van de kandidatenlijsten treffen, meer bepaald met het oog op het vergemakkelijken van de integratie van de burgers van de Unie die onderdaan van een andere Lid-Staat zijn.

2. Het Koninkrijk België kan, in afwijking van de bepalingen van deze richtlijn, de bepalingen van lid 1, onder a), toepassen op een beperkt aantal gemeenten, waarvan het ten minste een jaar voor de gemeenteraadsverkiezingen waarvoor het van de afwijking gebruik wenst te maken, de namen meedeelt.

3. Indien op 1 januari 1996 bij de wetgeving van een Lid-Staat is voorgeschreven dat aldaar verblijvende onderdanen van een andere Lid-Staat stemrecht hebben bij de verkiezingen voor het nationale Parlement van die Lid-Staat en daartoe op de kiezerslijsten van die Lid-Staat kunnen worden ingeschreven onder precies dezelfde voorwaarden als de nationale kiezers, hoeft eerstgenoemde Lid-Staat, in afwijking van deze richtlijn, de artikelen 6 tot en met 11 niet op die onderdanen toe te passen.

4. Uiterlijk op 31 december 1998 en vervolgens om de zes jaar dient de Commissie bij het Europees Parlement en de Raad een verslag in, waarin zij nagaat of de redenen die toekenning aan de betrokken Lid-Staten van een afwijking overeenkomstig artikel 8 B, lid 1, van het Verdrag rechtvaardigen, nog aanwezig zijn en stelt zij zo nodig passende wijzigingen voor. De Lid-Staten die overeenkomstig de leden 1 en 2 afwijkende bepalingen vaststellen, verstrekken de Commissie alle nodige gegevens ter rechtvaardiging hiervan.

HOOFDSTUK IV

Slotbepalingen

Artikel 13

De Commissie brengt binnen een jaar nadat in alle Lid-Staten op basis van de voorgaande bepalingen gemeenteraadsverkiezingen zijn gehouden, verslag uit aan het Europees Parlement en de Raad over de toepassing van de bepalingen van deze richtlijn, met inbegrip van de ontwikkeling van het electoraat sinds de inwerkingtreding van de richtlijn, en stelt eventueel de aangewezen aanpassingen voor.

Artikel 14

De Lid-Staten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om vóór 1 januari 1996 aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis.

Wanneer de Lid-Staten deze bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen naar de onderhavige richtlijn verwezen

of wordt hiernaar verwezen bij de officiële bekendmaking van die bepalingen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de Lid-Staten.

Artikel 15

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen.*

Artikel 16

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.

Gedaan te Brussel, 19 december 1994.

Voor de Raad

De Voorzitter

K. KINKEL

BIJLAGE

Voor de toepassing van het bepaalde in artikel 2, lid 1, onder a), van deze richtlijn wordt onder primair lokaal lichaam het volgende verstaan:

in Denemarken:

amtskommune, Københavns kommune, Frederiksberg kommune, primærkommune;

in België:

commune/gemeente/Gemeinde;

in Duitsland:

kreisfreie Stadt bzw. Stadtkreis; Kreis;
Gemeinde, Bezirk in der Freien und Hansestadt Hamburg und im Land Berlin,
Stadtgemeinde Bremen in der Freien Hansestadt Bremen;
Stadt-, Gemeinde- oder Ortsbezirke bzw. Ortschaften;

in Griekenland:

κοινότης;
δήμος;

in Spanje:

municipio;
entitad de ámbito territorial inferior al municipal;

in Frankrijk:

commune;
arrondissement dans les villes déterminées par la législation interne, section de commune;

in Ierland:

county, county borough;
borough, urban district, town;

in Italië:

comune;
circoscrizione;

in Luxemburg:

commune;

in Nederland:

gemeente;
deelgemeente;

in Portugal:

municipio;
freguesia;

in het Verenigd Koninkrijk:

counties in England; counties, county boroughs and communities in Wales; regions and Islands in Scotland; districts in England, Scotland and Northern Ireland; London boroughs; parishes in England; the City of London in relation to ward elections for common councilmen.

VLAAMSE RAAD

MET REDENEN OMKLEDE MOTIE

tot besluit van de op 16 november 1994 door de heer H. Suykerbuyk gehouden interpellatie tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de huidige behandeling door het Europees Parlement van het voorstel van richtlijn tot toekenning van het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen aan alle burgers van de Europese Unie

De Vlaamse Raad,

— gehoord de interpellatie van de heer H. Suykerbuyk en het antwoord van de minister-president ;

— bevestigt, overeenkomstig de motie die de Vlaamse Raad op 30 juni 1994 heeft aangenomen, dat, alvorens België het voorstel van richtlijn goedkeurt, de federale regering moet meedelen hoe zij zal tegemoetkomen aan de volgende Vlaamse bekommernissen :

a) dat de stemgerechtigde burgers van de Europese Unie moeten worden onderworpen aan de lokale belastingplicht ;

b) dat de mogelijkheid wordt onderzocht dat in een uitzonderingsregeling wordt voorzien voor bepaalde gemeenten met een hoge concentratie van burgers van de Europese Unie in België ;

c) dat de vraag rijst of er in een minimale verblijfsduur moet worden voorzien voor burgers van de Europese Unie alvorens deze kunnen deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezingen ;

d) dat alleen de eigen onderdanen verkiesbaar zijn voor de functies van hoofd of lid van het bestuur van een lokaal lichaam ;

e) dat in bestuurszaken en op gemeenteraden en raden voor maatschappelijk welzijn in Vlaanderen het Nederlands de enige gangbare taal moet zijn ; dat hieruit voortvloeit dat de burgemeesters, de schepenen en de voorzitters van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn de streektaal beheersen ;

– vraagt dat de Vlaamse regering dit standpunt uitdrukkelijk zou verdedigen op het overleg dat omtrent het voorstel van richtlijn wordt gepleegd.

AANGENOMEN DOOR DE VLAAMSE RAAD.

Brussel, 30 november 1994.

BELEIDSNOTA VAN DE REGERING AAN HET PARLEMENT BETREFFENDE DE INTERGOUVERNEMENTELE CONFERENTIE VAN 1996

IN DEZE TEKST WERDEN MET MARKERINGEN IN DE MARGE DE TEKSTWIJZIGINGEN AANGEDUID, INGEVOEGD OP BASIS VAN DE RAADPLEGING VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN GEWESTEN

Beleidsnota van de Regering aan het Parlement betreffende de Intergouvernementele Conferentie van 1996

-

Inhoudsopgave

Voorwoord	blz.	69
Krachtlijnen van het Belgische Europa-beleid		70
Inzet van de IGC : Europa verdiepen alvorens uit te breiden		71
Agenda en verloop van de IGC		73
De juiste beslissing op het juiste niveau		75
Een welvaartvast Europa		78
Een Unie van recht en veiligheid		81
Een Unie met een beslissende stem en gewicht in de wereld		82
Een gemeenschappelijk Europees defensiebeleid		86
Een besluitvaardige en transparante Unie		88
Europees burgerschap		94
Het vermijden van toekomstige blokkeringen		95
De uitbreiding als factor van welvaart en veiligheid in Europa		97

VOORWOORD

De Europese eenmaking moet worden gedragen en gestimuleerd door een breed **politiek en maatschappelijk debat**. In dit kader wenst de Regering het Parlement nauw te betrekken bij de voorbereiding van de Intergouvernementele Conferentie (IGC) van 1996. De voorgelegde beleidsnota beperkt zich tot deze Intergouvernementele Conferentie.

In haar programma heeft de Regering aangekondigd dat zij een beleidsnota over de Belgische inbreng in de IGC aan het Parlement zou voorleggen. Bij het opstellen van deze nota heeft de Regering met belangstelling kennis genomen van het Tussentijds Verslag betreffende de Intergouvernementele Conferentie 1996 dat namens het Adviescomité voor Europese Aangelegenheden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd uitgebracht door de heren Eyskens en Willockx..

In de schoot van de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid heeft de Regering ook overleg gepleegd met de Gemeenschappen en Gewesten.

De voorliggende beleidsnota biedt een **referentiekader** voor de bespreking van de onderwerpen en ideeën die de agenda van de IGC zullen beheersen. Uiteraard vormen de standpunten, zoals vervat in deze beleidsnota, slechts een eerste weergave van de Belgische positie. Deze positie zal, in dialoog met het Parlement en met de Gemeenschappen en Gewesten worden verfijnd en bijgestuurd naarmate de onderhandelingen vorderen.

België wil voor en tijdens de IGC een motorrol vervullen. In regelmatig overleg met de andere lidstaten van de Unie zullen onze voorstellen en ideeën hun volle overtuigingskracht verwerven. Zo zal de bepaling van gezamenlijke standpunten met onze Benelux-partners, daar waar mogelijk, onze slagkracht verhogen. De dynamiek van de Europese onderhandelingen vereist naast duidelijke standpunten een consensus onder de lidstaten. De opeenvolgende Belgische Regeringen hebben steeds een belangrijke functie vervuld in de vaak moeilijke **zoektocht naar een consensus** die de verdere uitbouw van de Europese integratie kan verzekeren. De IGC moet immers leiden tot vooruitgang, niet tot ontmanteling.

KRACHTLIJNEN VAN HET BELGISCHE EUROPA-BELEID

Zoals het Regeringsprogramma bepaalt, vormt de verdere uitbouw van de **Europese Unie op federale grondslag** een prioritaire doelstelling van het Belgische buitenlands beleid. Van in den beginne heeft België deze fundamentele doelstelling **stapsgewijze nagestreefd**. De Regering schrijft zich hiermee in in de traditie van het Belgische beleid van Europese integratie, dat steeds het doel beoogd heeft om welvaart en veiligheid in Europa te verzekeren door middel van vervlechting van belangen en bundeling van middelen. Deze schaalvoordelen dienen nagestreefd te worden met vrijwaring van het evenwicht tussen eenheid en verscheidenheid (met het oog waarop het Verdrag van Maastricht het subsidiariteitsbeginsel heeft ingevoerd) en binnen een sociaal-economisch model waarin economische groei en sociale vooruitgang samengaan. In dit verband vindt de Regering dat de Unie in het sociale domein even zeer over actiemiddelen moet beschikken als in het economische domein. De invoering van de EMU dient gepaard te gaan met een versterkte sociale bescherming, hoge milieu-normen en een reële fiscale harmonisatie.

Het is en blijft de vaste overtuiging van de Regering dat de Europese integratie enkel gestalte kan krijgen in een **communautaire benadering**. De gebreken van de intergouvernementele methode zijn evident: besluitvorming bij eenparigheid levert niet meer dan de kleinste gemene deler op of brengt grotere landen tot directorium-vorming. De communautaire methode daarentegen laat toe **doeltreffendheid (dank zij meerderheidsbeslissingen) te verzoenen met een afdoende bescherming tegen machtsmisbruik**. De Commissie biedt voldoende expertise en onafhankelijkheid bij de voorbereiding en de uitvoering van beslissingen; zij heeft de sleutel van de doeltreffendheid in de besluitvorming: daar waar een voorstel van de Commissie bij meerderheidsstemming kan worden goedgekeurd, kan er alleen bij eenparigheid van stemmen van worden afgeweken. Het Hof van Justitie en de communautaire rechtsorde dragen het hunne bij tot verdere bescherming tegen machtsmisbruik.

De Belgische ervaring leert dat formele soevereiniteitsafstand tot een gevoelige toename van reële invloed leidt. In de huidige context van mondialisering van economie en politiek is de **Europese integratie uiteindelijk voor alle lidstaten - groot en klein - de hefboom om reële invloed uit te oefenen op de meer en meer globale wereldordening**.

Op de IGC zal de Regering zich eerst en vooral inzetten voor **verdere verdieping**. Daarbij zal de Regering er op toezien dat de legitimiteit van de Europese constructie versterkt wordt door die domeinen uit te bouwen waar de Europese Unie een reële meerwaarde voor de burger kan brengen en het algemene Europese belang kan behartigen.

- De **institutionele versterking** zal in de hand worden gewerkt door het bevestigen van de centrale rol van de Commissie, door de verhoging van de besluitvaardigheid van de

Raad (veralgemening meerderheidsbeslissingen) en door de bevordering van de democratische controle van het Europees Parlement.

- De interne markt moet uitgebouwd en vervolledigd worden door het realiseren van een **gemeenschappelijke sokkel op fiscaal, milieu- en sociaal vlak**. Harmonisatie op deze vlakken moet met gekwalificeerde meerderheid kunnen gebeuren.

- Het immobilisme in de **samenwerking inzake politie en justitie** dient doorbroken door alle mogelijkheden tot toepassing van de communautaire methode op deze materies aan te wenden.

- In het **gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid** is het aangewezen de impuls- en uitvoerende rol van de Commissie te versterken, meerderheidsbeslissingen toe te passen en communautaire financieringsmechanismen aan te wenden. De Westeuropese Unie dient zo dicht mogelijk bij de Europese Unie gebracht te worden.

Een dergelijke verdieping zal de Europese Unie in staat stellen een **verdere uitbreiding** aan te vatten, zonder ontmanteling en zonder doe dan ook de EMU in het gedrang te brengen.

- Bij de **institutionele aanpassingen** die noodzakelijk zijn om de uitbreiding te kunnen waarmaken, zal België ervan uitgaan dat alle landen zich moeten herkennen in een besluitvormingsproces, waarvan de doeltreffendheid moet worden vergroot.

- De nieuwe lidstaten zullen het **volledige "acquis" en dezelfde Unie-doelstellingen** moeten aanvaarden. Een systeem van verschillende snelheden, waarbij de Commissie de sleutel houdt tot de differentiatie, kan ertoe bijdragen de integratie van nieuwe leden praktisch mogelijk te maken.

INZET VAN DE IGC : EUROPA VERDIEPEN ALVORENS UIT TE BREIDEN

Het verdrag van Maastricht: de onvoltooide integratie

Het Verdrag van Maastricht dient zich terecht aan als "een nieuwe etappe in het proces van totstandkoming van een steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa". De realisatie van de Economische en Monetaire Unie (EMU) is inderdaad een fundamentele stap die het Europese integratieproces onomkeerbaar zal maken.

De **Politieke Unie, de noodzakelijke politieke omkadering van de EMU, is in het Verdrag van Maastricht echter onafgewerkt gebleven**. Het behoort tot de inzet van de IGC de Politieke Unie verder uit te bouwen. Het is een fundamentele eis van evenwicht binnen de Europese Unie dat de realisatie van de EMU gepaard gaat met de verdere ontwikkeling van de Politieke Unie. Dit geldt overigens ook voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid en van het **sociale Europa**.

Bij de verdere ontwikkeling van de Europese Unie moet worden voortgebouwd op het bestaande acquis en het Verdrag van Maastricht, waarvan de onvolkomenheden moeten worden weggewerkt. De Regering zal er nauwlettend over waken dat de **herziening van het Verdrag van Maastricht het doel noch de verworvenheden van het Verdrag ondergraaft of in vraag stelt**. In dit verband weze eraan herinnerd dat in het Verdrag de Europese Unie zich o.a. ten doel stelt: "volledige handhaving en verdere ontwikkeling van het acquis communautaire". De IGC is niet bedoeld om de verworvenheden van het Verdrag van Maastricht te heronderhandelen.

Vanuit Belgisch perspectief is de verdere ontwikkeling van de Europese Unie vanuit het Verdrag van Maastricht noodzakelijk om drie doelstellingen te verwezenlijken:

- het verzekeren van welvaart en welzijn,
- het bevorderen van de interne veiligheid binnen de Europese Unie,
- het verstevogen van de externe positie van de Unie.

De uitbreiding tot stand brengen

De Europese Unie kan niet blind blijven voor de andere landen van ons werelddeel. Aan een elftal landen in Oost- en Zuid-Europa werd reeds een perspectief op toetreding aangeboden. Gelijklopend met de toekomstige uitbreiding zullen de geprivilegieerde betrekkingen tussen de Unie en de andere buurlanden, in het bijzonder die van het Middellandse-Zeegebied, worden verdiept

De Regering acht de komende uitbreiding van historisch belang. Hier ligt immers een enige kans om de veiligheid en de welvaart van ons hele continent onomkeerbaar te maken. Om deze kans te kunnen grijpen moet de Unie voorafgaandelijk haar werkmethodes aanpassen. **Indien de huidige institutionele verhoudingen geëxtrapoleerd worden, dreigen immers een aantal evenwichten op de helling te worden gezet.**

Ook ten gronde zijn de Unie-politieken niet zonder meer extrapoleerbaar. De **IGC is echter niet de plaats voor een discussie over een eventuele aanpassing van het acquis communautaire** of over de cijfers en budgetten in de structuurfondsen, de cohesiefondsen of het landbouwbeleid. Het acquis communautaire, het structuurbeleid en het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn de neerslag van een essentiële solidariteit en van fundamentele evenwichten binnen de Unie. Nieuwe lidstaten zullen zich moeten aanpassen aan het acquis. Een omgekeerde aanpassing van het acquis aan de nieuwe lidstaten zou de voornoemde solidariteit en de evenwichten op helling zetten en is derhalve niet aanvaardbaar. De IGC is tenslotte **ook niet het forum voor een onderhandeling van het financieringsstelsel van de Unie**. De herziening van de financiële perspectieven zal gebeuren in 1998/1999. De uitbreiding moet verteerbaar worden gemaakt, niet door een aantal politieken te ontmantelen, maar wel door in de uiteindelijke afzonderlijke toetredingsonderhandelingen bijzondere overgangsmaatregelen op te nemen.

De grote uitdagingen van de Unie in de komende jaren

Naast de IGC staat een aantal andere grote uitdagingen op de agenda van de Europese integratie in de komende jaren: de overgang naar de derde fase van de Economische en Monetaire Unie; de herziening van de structuurfondsen, het gemeenschappelijk landbouwbeleid en het financieringsstelsel; de toetreding van de nieuwe lidstaten; beleid inzake ontwikkelingssamenwerking en Middellandse-Zeebeleid. Zonder de onderlinge verbondenheid van deze vraagstukken te ontkennen, meent de Regering dat een **afzonderlijke aanpak van elke uitdaging de beste waarborg is voor succes**.

AGENDA EN VERLOOP VAN DE IGC

Agenda van de IGC

Artikel N (*) van het Verdrag vormt de juridische basis voor de IGC. Volgens Artikel B moet worden nagegaan "in hoeverre het beleid en de samenwerkingsvormen die bij dit Verdrag zijn ingesteld herziening behoeven om de doeltreffendheid van de mechanismen en instellingen van de Gemeenschap te verzekeren".

Meer specifiek bepaalt het Verdrag van Maastricht dat volgende onderwerpen tijdens de IGC van 1996 aan de orde moeten komen:

- de opname van civiele bescherming, energie en toerisme als afzonderlijke Verdragstitels;
- de hiërarchie tussen de communautaire besluiten;
- de uitbreiding van de werkingssfeer van de medebeslissingsprocedure;
- het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en de toekomst van de West-europese Unie in het licht van de termijn van 1998 in het Verdrag van Brussel.

In het kader van de uitbreidingsonderhandelingen stelden de Europese Raad van Brussel en het compromis van Ioannina een aantal bijkomende institutionele vraagstukken aan de orde, ter behandeling tijdens de IGC: de weging van de stemmen in de Raad, de vaststelling van de drempel voor Raadsbesluiten bij gekwalificeerde meerderheid, het aantal leden van de Commissie, en andere maatregelen die nodig worden geacht om in het vooruitzicht van de uitbreiding het werk van de instellingen te vergemakkelijken en hun efficiënte werking te garanderen.

Twee akkoorden tussen het Europees Parlement, de Commissie en de Raad voegden de kwesties begrotingsdiscipline en comitologie (het vraagstuk van de uitvoering van communautaire besluiten) aan de agenda toe.

(*) "1. De Regering van elke Lid-Staat of de Commissie kunnen aan de Raad ontwerpen voorleggen tot herziening van de Verdragen waarop de Unie is gebaseerd. Indien de Raad na raadpleging van het Europees Parlement en, in voorkomend geval, van de Commissie, gunstig adviseert ten aanzien van het bijeenkomen van een conferentie van Vertegenwoordigers van de Regeringen der Lid-Staten, wordt deze conferentie door de Voorzitter van de Raad bijeengeroepen, ten einde in onderlinge overeenstemming de in genoemde verdragen aan te brengen wijzigingen vast te stellen. In geval van institutionele wijzigingen

op monetair gebied wordt tevens de Europese Centrale Bank geraadpleegd. De wijzigingen treden in werking nadat zij door alle Lid-Staten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen zijn bekrachtigd.

2. In 1996 wordt er een conferentie van Vertegenwoordigers van de Regeringen der Lid-Staten bijeengeroepen om de bepalingen van dit Verdrag waarvoor een herziening wordt beoogd, te bestuderen overeenkomstig de doelstellingen als omschreven in de artikelen A en B."

De voorbereiding van de IGC

Op 2 juni 1995 werd te Messina een **reflectiegroep** geïnstalleerd bestaande uit de persoonlijke vertegenwoordigers van de Ministers van Buitenlandse Zaken en van de Voorzitter van de Commissie. Ook twee vertegenwoordigers van het Europees Parlement nemen aan de vergaderingen van de reflectiegroep deel. Deze groep heeft van de Instellingen van de Gemeenschap evaluatieverslagen ontvangen over de werking van het Verdrag betreffende de Europese Unie, die een bijdrage tot haar besprekingen zullen vormen.

De Europese Raad van Cannes heeft bevestigd dat de reflectiegroep, overeenkomstig de conclusies van de Europese Raad van Korfoe, aan de hand van de evaluatieverslagen over de werking van het Verdrag, in een geest van democratie en openheid **suggesties zal onderzoeken en uitwerken voor de bepalingen van het Verdrag betreffende de Europese Unie die moeten worden herzien, alsmede voor andere mogelijke verbeteringen**. Met het oog op de toekomstige uitbreiding van de Unie zal de groep voorstellen uitwerken voor de institutionele vraagstukken die aan de orde zijn gesteld in de conclusies van de Europese Raad van Brussel en in het akkoord van Ioannina.

De Europese Raad van Cannes meende voorts dat de discussie op een aantal **prioritaire doelstellingen** moet worden toegespitst zodat de Unie aan de verwachtingen van haar burgers kan voldoen, namelijk:

- het analyseren van de beginselen, de doelstellingen en de instrumenten van de Unie om de nieuwe uitdagingen voor Europa tegemoet te treden;
- het versterken van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, zodat het de nieuwe internationale uitdagingen aan kan;
- het beter inspelen op de eisen van deze tijd op het gebied van binnenlandse veiligheid en, meer in het algemeen, op het gebied van justitie en binnenlandse zaken;
- de verhoging van de doeltreffendheid, het democratische karakter en de transparantie van de instellingen, zodat zij zich aan de eisen van een uitgebreide Unie kunnen aanpassen;
- het aanwakkeren van de steun bij de publieke opinie voor de Europese eenwording, door in te spelen op de behoefte aan een democratie die dichter staat bij de Europese burger, die zich zorgen maakt over de werkgelegenheids- en milieuproblematiek;
- het beter zorg dragen voor de tenuitvoerlegging van het subsidiariteitsbeginsel.

De Europese Raad van Cannes bepaalde tevens dat in het kader van de strategie ter voorbereiding van de toetreding van de geassocieerde landen tot de Unie de nodige procedures moeten worden ontwikkeld om ervoor te zorgen dat zij volledig op de hoogte

worden gehouden over het verloop van de besprekingen van de Intergouvernementele Conferentie.

De Europese Raad zal tegen zijn bijeenkomst te Madrid in december 1995 een volledig verslag van de reflectiegroep ontvangen.

De ratificatie van het resultaat van de IGC

De Europese Unie staat ten dienste van de Europese burgers. De Europese burgers moeten daarom voortdurend betrokken worden bij de discussies over de toekomst van hun Europese Unie. De Europese burgers moeten eveneens zonder problemen kennis kunnen nemen van het eindprodukt van de onderhandelingen. Een van de onvolkomenheden van het Verdrag van Maastricht is precies het gebrek aan helderheid, eenvoud en toelichting. Het Verdrag is opgesteld rond een drievoudige structuur met zeer uiteenlopende regels; individuele Verdragsartikels vertonen een heterogeen karakter; duidelijke beginselen en doelstellingen wisselen af met onduidelijke procedures; sommige delen hebben hun actualiteitswaarde verloren. De IGC van 1996 moet leiden tot een **leesbaar verdrag**. Dit zal tevens bijdragen tot de slaagkansen van het Verdrag in de Lidstaten die hun bekrachtiging verbinden aan een referendum. Als bijdrage aan de transparantie van de Europese constructie verdient het idee van een herwerking van het geheel van de bestaande verdragen - EGKS, Euratom, EEG, Eenheidsakte, EU - tot één enkele gecoördineerde tekst een ernstige overweging, zonder dat dit tot een aantasting van het acquis communautaire mag leiden.

Voor de Regering zou het **onaanvaardbaar zijn mochten één of enkele lidstaten de vooruitgang van de Europese integratie** in de richting van "een steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa" **kunnen dwarsbomen.** De Regering is van oordeel dat een **reflectie noodzakelijk is over de politiek-institutionele alternatieven bij een gebrek aan unanieme bekrachtiging van het IGC-onderhandelingsresultaat**.

DE JUISTE BESLISSING OP HET JUISTE NIVEAU

Subsidiariteit

Het subsidiariteitsbeginsel laat toe, ingeval van gedeelde bevoegdheden, op basis van het criterium van doelmatigheid te bepalen op welk niveau de beslissingen moeten worden genomen: Unie of lidstaten (centraal of regionaal).

Subsidiariteit mag geen instrument zijn voor systematische verlamming of uitholling van communautaire regelgeving. Subsidiariteit betekent immers ook dat de Europese Gemeenschap optreedt telkens wanneer en voorzover de doelstellingen van een overwogen optreden niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt.

De Regering meent dat de huidige subsidiariteitsmechanismen behoorlijk werken. De politieke besluitvormingsorganen (Commissie, Raad, Parlement) moeten het subsidiariteitsbeginsel in overweging nemen vooraleer te beslissen. Wat de Raad betreft, wordt het subsidiariteitsonderzoek afgerond door de beslissing ten gronde die ipso facto de legitimiteit vanuit het oogpunt van de subsidiariteit bevestigt.

Wat de Commissie betreft, mag worden opgemerkt dat zij, sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Maastricht, systematisch de Europese wetgeving heeft doorgelicht en desgevallend voorstellen heeft ingetrokken. In haar nieuwe voorstellen, waarvan het aantal in 1994 nog maar een derde bedroeg van het aantal in 1990, brengt ze steeds een verantwoording aan de hand van het subsidiariteitsbeginsel.

De Belgische overheden wensen te benadrukken dat het subsidiariteitsprincipe ten gronde als een **beginsel van behoorlijk bestuur** moet worden beschouwd. Derhalve zou een meer positieve formulering van de huidige subsidiariteitsdefinitie - die zou berusten op de **criteria van noodzakelijkheid, doeltreffendheid en nabijheid** - in principe wenselijk zijn. De Belgische overheden gaan ervan uit dat, **rekening houdend met de grondwettelijke bepalingen van de Lidstaten, het subsidiariteitsbeginsel ook geldt binnen de interne rechtsorde**.

De **Regering zal er zich tijdens de IGC voor inzetten deze interpretatie door onze partners te laten delen**. Een eventuele heronderhandeling van de subsidiariteitsdefinitie is evenwel slechts mogelijk wanneer dit niet leidt tot:
- de mogelijke afbreuk aan de werking en de verdere evolutie van de Europese constructie;
- het onderwerpen van de interne bevoegdheidsverdeling van de lidstaten aan de toetsing door het Hof van Justitie.

De relatie tussen de Europese Unie, de federale lidstaat België, en de Gemeenschappen en Gewesten

Subsidiariteit is een kwestie van bevoegdheidsverdeling die ervoor zorgt dat de juiste beslissing op het juiste niveau genomen wordt en concurrentie tussen beleidsniveau's wordt voorkomen. Een correcte toepassing van subsidiariteit moet met alle beslissingsniveau's rekening houden voor de bevoegdheids- en verantwoordelijkheidsverdeling : de Europese Unie, de nationale staten, de Gemeenschappen en de Gewesten. Voor België is **subsidiariteit dan ook een cruciaal beginsel in de relatie tussen de Europese Unie, de federale staat en de Gemeenschappen en Gewesten.**

Deze relatie krijgt een belangrijke invulling door het Comité van de Regio's van de Unie, waarlangs de Gemeenschappen en Gewesten een rechtstreekse inspraak hebben in aangelegenheden van de Unie.

Daarenboven heeft België als eerste lidstaat een reële invulling gegeven aan de mogelijkheid die het Verdrag van Maastricht de lidstaten heeft geboden om zich in de Raad te laten vertegenwoordigen door ministers die niet uit de nationale regering komen. (Artikel 146, op voorstel van België in het Verdrag ingeschreven en in de IGC van 1996 dan ook voor België niet vatbaar voor heronderhandeling, bepaalt dat elke lidstaat in de

Raad vertegenwoordigd wordt door een vertegenwoordiger "op ministerieel niveau die gemachtigd is om de regering van de lidstaat die hij vertegenwoordigt te binden". De invulling van deze bepaling kreeg in België vorm in het **Samenwerkingsakkoord dat gesloten werd tussen de federale staat en de Gemeenschappen en Gewesten met betrekking tot de vertegenwoordiging in de Europese Unie**. Dit akkoord, dat voorziet in een voortdurende onderlinge coördinatie van de standpunten en mogelijk maakt dat de lidstaat België in de Unie vertegenwoordigd wordt door de Gemeenschappen en Gewesten, **kan de discussie over de relaties tussen de Unie en de lidstaten wellicht mede inspireren.**

Voor de domeinen waarop Gemeenschappen en Gewesten exclusief bevoegd zijn krachtens de Belgische grondwet, zullen hun Regeringen deelnemen aan de IGC-onderhandelingen, onder de coördinerende leiding van de Minister van Buitenlandse Zaken.

Alle parlementen in België zullen gelijkwaardig dienen betrokken te worden bij het verloop van de onderhandelingen.

Bevoegdheidsafbakening

De Belgische overheden onderschrijven de idee dat, indien de Europese Unie efficiënter, doorzichtiger en democratischer moet worden, de burgers uiteraard ook moeten weten wie precies voor wat bevoegd is. Derhalve is een **afbakening van bevoegdheden nodig. Het opstellen van een eenmalige, vaste en strakke 'catalogus van bevoegdheden' is echter moeilijk verzoenbaar met het dynamische en evolutieve karakter van het Europese integratieproces**. Bovendien zou een specifieke bevoegdheidslijst ten gronde niets toevoegen aan de doelstellingen en bevoegdheden van de Unie, zoals die blijken uit de Verdragsartikels en de jurisprudentie van het Hof van Justitie.

Ook zonder dergelijke lijst moet er echter voor gezorgd kunnen worden dat de Unie binnen de haar toegewezen doelstellingen en verleende bevoegdheden blijft. Overschrijding ervan moet gecorrigeerd kunnen worden. De Regering meent dat de gebeurlijke **correctie a posteriori dient te gebeuren, door aanwending van de bestaande verhaalmogelijkheden in de communautaire rechtsorde, nl. het beroep op het Hof van Justitie**. Ook de Gemeenschappen en Gewesten kunnen, via het Samenwerkingsakkoord, bewerkstelligen dat een zaak met betrekking tot Europese bevoegdheidsoverschrijding voor het Hof van Justitie wordt gebracht.

Ter bestendiging van het dynamische en evolutieve karakter van het Europese integratieproces meent de Regering dat **artikel 235 van het Verdrag over de zogenaamde impliciete bevoegdheden gehandhaafd moet blijven**. (Artikel 235 biedt de mogelijkheid om, met eenparigheid, maatregelen goed te keuren om doelstellingen van de Gemeenschap te verwezenlijken zonder dat het Verdrag in de daartoe vereiste actiemiddelen voorziet.)

De Regering onderkent de vrees die in bepaalde middens bestaat voor een sluipende en centraliserende bevoegdheidsuitbreiding van de Europese instellingen door toepassing van artikel 235. Deze vrees vindt haar oorsprong in de jaren '70 wanneer, op basis van instructies van de Europese staatshoofden en regeringsleiders, de eerste bouwstenen werden gelegd voor nieuwe gemeenschappelijke politieken zoals het vrij verkeer van personen, het leefmilieubeleid, het wetenschappelijk onderzoek en het Europees wisselkoersmechanisme. Artikel 235 van het Verdrag fungeerde telkens als vector. Inmiddels is de toevlucht tot dit artikel sterk verminderd naarmate de politieken en de Verdragen verdere uitwerking kregen. In het Verdrag van Maastricht werd het artikel behouden als element van flexibiliteit in de Europese constructie.

De onmogelijkheid, zeker in een uitgebreide Unie, om alle maatschappelijke ontwikkelingen voor onbeperkte duur in een Verdrag te voorzien, pleit ook nu voor het behoud van dit artikel 235. De opeenvolgende verdragswijzigingen en de wenselijkheid om de burgers beter bij de Europese besluitvorming te betrekken, pleiten voor een bevestiging van het gematigd gebruik en van de betrokkenheid van het Europees Parlement bij de toepassing van dit artikel.

Een bijzondere zorg van de Regering betreft het oneigenlijk gebruik van artikel 235, d.w.z. een beroep op het artikel om via deze procedure bij unanimiteit te beslissen in materies waar het verdrag reeds in gekwalificeerde meerderheid voorziet. Deze werkwijze moet worden bestreden.

Geen bevoegdheidsverlies voor de Unie

Uitbreiding van het actiedomein van de Europese Unie is niet de inzet van de IGC. Een verdragsherziening mag echter ook niet leiden tot het schrappen van actiedomeinen, ook niet de virtuele domeinen zoals civiele bescherming, energie en toerisme. Schrappen zou een ongewenst politiek signaal geven; het zou immers de eerste keer zijn dat actiedomeinen geschrapt worden en niet eens getracht wordt ze te realiseren.

In dat licht zal de Regering ingaan op de wens van de Gemeenschappen en Gewesten dat België op de IGC specifieke tekstvoorstellen zou voorleggen ter amendering van de bestaande verdragsartikels met betrekking tot **onderwijs, beroepsopleiding, jeugd, cultuur en audio-visuele politiek, volksgezondheid, leefmilieubeleid en vervoerbeleid**. Bovendien werd door sommigen de wens geuit om daarnaast ook met betrekking tot toerisme en sport ontwerpen voor specifieke verdragsartikels uit te werken.

Het is essentieel te wijzen op het belang, het pluralisme evenals de **dimensie en diversiteit van cultuur en talen** te erkennen in alle werkdomeinen van de Unie.

EEN WELVAARTVAST EUROPA

België en Europa bevinden zich in het midden van een economische revolutie gekenmerkt door mondialisering, liberalisering, de opkomst van de informatie-

maatschappij en de bijzondere dynamiek in Azië. In deze economische revolutie vormt de Europese Unie een essentieel instrument ter bestendiging van een welvarend Europa, waarin individuele vrijheid en actieve solidariteit naast elkaar en voor elkaar bestaan.

De vooruitzichten op economische welvaart binnen de Europese Unie steunen in grote mate op de **afwerking van de eenheidsmarkt en van de Economische en Monetaire Unie (EMU)**:

- de voltooiing van de eenheidsmarkt, zoals bepaald in de Europese Eenheidsakte van 1986, staat borg voor een economische dynamiek op een verruimde schaal;
- de totstandkoming van de EMU impliceert de creatie van een zone van macro-economische en monetaire stabiliteit die de basis moet vormen voor een duurzame economische groei.

Het is een krachtlijn van de Regering dat de interne markt moet uitgebouwd en vervolledigd worden door het **realiseren van een gemeenschappelijke sokkel op fiscaal, milieu- en sociaal vlak** (de opname van het Sociaal Protocol in het Unie-Verdrag, de institutionele bevestiging van de resultaten van de sociale dialoog, de harmonisatie van de sociale bepalingen naar boven toe, invoegen van sociale convergentiecriteria, invoegen van sociale en milieuclausules in het gemeenschappelijk handelsbeleid, definitie en concretisering van de universele dienst, strijd tegen armoede en sociale uitsluiting). Het versterken van de Unie op sociaal, fiscaal en milieugebied krijgt zijn volle betekenis op het vlak van de alternatieve financiering van de sociale zekerheid en kan tevens bijdragen tot de verlichting van de arbeidskost.

Het is voor de Regering eveneens belangrijk dat de besluitvaardigheid van de Unie versterkt wordt om doelmatiger bij te dragen tot de **heropleving van de economische groei, de versterking van het concurrentievermogen en de bevordering van de werkgelegenheid**. In dit kader passen maatregelen met het oog op de uitbouw van de transeuropese netwerken inzake vervoer, energie en telecommunicatie, bevordering van de arbeidsherverdeling, steun aan de sociale economie.

De doelstellingen die in het Witboek werden geformuleerd blijven onverkort gelden. Daarom wenst de Regering dat, gelet op hun bijzondere rol en hun arbeidsscheppend vermogen in de economie, een bijzondere aandacht wordt besteed aan de **ontwikkeling van de kleine en middelgrote ondernemingen** in de eengemaakte Europese markt en aan de creatie van optimale voorwaarden voor hun instandhouding en uitbreiding.

De Europese Unie dient eveneens de **notie en de actiemogelijkheden van de openbare dienstverlening te erkennen** op het niveau van het Verdrag.

De Economische en Monetaire Unie

De **EMU-afspraken moeten onverkort worden uitgevoerd.** Met de totstandkoming van de EMU zal het **Europese integratieproces onomkeerbaar** worden. De monetaire eenmaking op grond van verregaande macro-economische convergentie zal

een **bindingskracht** opleveren waarmee de Unie alle interne en externe uitdagingen het hoofd zal kunnen bieden.

Ook na de inwerkingtreding van de laatste faze van de EMU zal de macro-economische convergentie onder de leden van de EMU moeten worden gehandhaafd. De discipline die de EMU in de staathuishoudkunde der lidstaten legt, is inderdaad een blijvende opdracht. Daartoe zal in adequate **procedures en middelen moeten worden voorzien.**

De onverkorte uitvoering van de EMU-afspraken mag niet beletten dat ook ernstig aandacht wordt geschonken aan de economische en monetaire spanning die kan ontstaan tussen de lidstaten van de Europese Unie die zich binnen de EMU bevinden en de lidstaten die zich er - tijdelijk - buiten zullen bevinden. Aan zulke spanning het hoofd bieden in afwachting van de intrede van alle lidstaten van de Europese Unie in de EMU is eveneens een uitdaging van de Europese integratie. Een vlotte werking van de interne markt veronderstelt immers dat verstorende wisselkoersschommelingen worden bestreden en competitieve devaluaties worden vermeden. Er moeten daarom middelen worden gezocht om concurrentie-vervalsende dispariteiten tussen eenheidsmunt en andere nationale munten binnen de Europese Unie binnen de perken te houden. De **tijdelijke monetaire 'cohabitatie' van de eenheidsmunt met andere nationale munten mag niet leiden tot een afbreuk van de interne markt. Daarenboven moet het beleid er blijvend op gericht zijn dat alle lidstaten van de Europese Unie uiteindelijk de voorwaarden vervullen om lid te worden van de EMU.**

<u>De andere beleidsdomeinen</u>

Voor de Regering vormen de afwerking van de eenheidsmarkt en de realisatie van de EMU noodzakelijke, maar onvoldoende, voorwaarden om welvaart en welzijn te bestendigen. Welvaart en welzijn vragen immers meer dan liberalisering binnen het kader van de eenheidsmarkt, en dan macro-economische convergentie volgens de EMU-criteria. Een leefbare Europese constructie ten dienste van de Europese burgers moet kunnen steunen op een **gemeenschappelijke sokkel op sociaal, milieu- en fiscaal gebied**. Door de globalisering van de economie is de effectiviteit van zuiver nationale sociale, ecologische en fiscale beleidsmaatregelen immers zeer beperkt.

Het streven van de Regering naar een Europese minimumsokkel op sociaal, milieu- en fiscaal gebied heeft twee gevolgen voor het institutioneel debat tijdens de IGC.

Het eerste gevolg betreft de eis om de **Raadsbesluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid uit te breiden**, in het bijzonder op het sociale, ecologische en fiscale terrein. Zoals Paul-Henri Spaak reeds schreef in 1951, "des formules d'unanimité sont des formules d'impuissance". Gezien de Regering deze onmacht wil overstijgen en streeft naar een actieve Europese Unie op sociaal, milieu en fiscaal gebied is de eis voor besluitvorming in de Raad bij gekwalificeerde meerderheid de logische consequentie.

Het tweede gevolg betreft de structuur van de Unie. De Unie is gebaseerd op een **evenwicht tussen de rechten en de plichten van de lidstaten. Het verstevigen van dit**

evenwicht is van fundamenteel belang voor de leefbaarheid van de Unie. Alle lidstaten die de voordelen van de eenheidsmarkt genieten dienen bijgevolg de Europese sociale, ecologische en fiscale regels onverkort uit te voeren. Zo niet ontstaat het gevaar van een neerwaartse concurrentie op sociaal, ecologisch en fiscaal vlak, die de eenheidsmarkt zelf in gevaar brengt. Gezien de Regering staat op het verstevigen van het evenwicht tussen de rechten en plichten binnen de Unie **verwerpt ze de idee van het Europa "à la carte"**. In het Europa "à la carte" kiezen de lidstaten de beleidsterreinen waar ze er een belang bij hebben aan mee te werken zonder consideratie voor de leefbaarheid van de Unie als geheel.

EEN UNIE VAN RECHT EN VEILIGHEID

De samenwerking inzake politie en justitie beantwoordt aan een duidelijke noodzaak en raakt aan maatschappelijke problemen (zoals de grensoverschrijdende criminaliteit) die, om meer efficiënt te kunnen geregeld worden, om een Europese aanpak vragen. De toegevoegde waarde die de Europese Unie de burger kan bieden op het domein van recht en veiligheid is groot, maar werd tot nog toe onvoldoende gerealiseerd.

Het Verdrag van Maastricht heeft getracht een antwoord te geven op de groeiende vraag naar doeltreffend optreden op het vlak van de binnenlandse veiligheid. Het vasthouden aan traditionele opvattingen, die binnenlandse veiligheid en de bescherming van de burger beschouwen als voorbehouden domeinen van het nationale staatsgezag, leverde een overwegend intergouvernementele organisatie van de samenwerking op. Met uitzondering van een deel van het visumbeleid vielen alle materies onder de intergouvernementele methode: asiel- en immigatiebeleid, overschrijding van de buitengrenzen, drugbestrijding, internationale-fraudebestrijding, justitiële samenwerking in burgerlijke zaken, justitiële samenwerking in strafzaken, douanesamenwerking, politiële samenwerking. Het Verdrag van Maastricht voorziet in een mogelijkheid om, mits de Raad hiertoe met eenparigheid beslist, de communautaire procedures toepasselijk te maken op bepaalde niet-communautaire materies. Van deze mogelijkheid is echter geen gebruik gemaakt. De intergouvernementele methode heeft eveneens haar grenzen aangetoond.

Alle mogelijkheden tot toepassing van de communautaire methode moeten worden aangewend. De **Regering pleit in het bijzonder voor de overheveling naar de eerste pijler, het verdragsdomein van de Europese Gemeenschap, van deze materies die gebonden zijn aan communautaire bevoegdheden, nl. het visum- en asielbeleid (gebonden aan het vrij verkeer van personen) en de douanesamenwerking en drugbestrijding (gebonden aan het vrij verkeer van goederen).**

Op de materies die tot de derde pijler van de intergouvernementele samenwerking op het gebied van justitie en binnenlandse zaken zouden blijven behoren, moeten efficiëntere methodes worden toegepast, zo veel mogelijk geïnspireerd door de communautaire methodes van de eerste pijler. Dit betekent: uitbreiding van het medeinitiatiefrecht van de Commissie (inclusief de uitbreiding ervan naar de domeinen waar

haar dit niet werd toegekend, nl. justitiële samenwerking in burgerlijke zaken, douanesamenwerking en politiële samenwerking), uitbreiding van meerderheidsstemming, intensivering van de rol van het Europees Parlement (zeker wanneer de Raad beslissingen van wetgevende aard neemt en/of beslissingen met meerderheid van stemmen goedkeurt), een verplichte bevoegdheid van het Hof van Justitie (een facultatieve bevoegdheid van het Hof van Justitie is in het Verdrag van Maastricht reeds erkend).

De **Regering is bereid voor een en ander overgangsperioden te aanvaarden, alsook een onderscheid tussen het normatieve en het operationele luik**. Op het politiedomein zullen de weerstanden van bepaalde lidstaten tegen de invoering van de communautaire methode immers aanzienlijk zijn.

De Regering is van mening dat de IGC ook maatregelen moet onderzoeken met het oog op een betere erkenning en een betere uitvoering in de lidstaten van rechterlijke beslissingen genomen in een andere lidstaat, alsook maatregelen om de **grensoverschrijdende rechtstoegang** voor de Europese burger te vergemakkelijken.

De Regering zal ijveren voor de **overname van het Schengen-akkoord door de Europese Unie**, met o.a. de overname van de infrastructuur en de verworvenheden van het Akkoord van Schengen door de Europese instellingen en een maximale integratie van de bepalingen van het Akkoord in de communautaire rechtsorde. De hiermee gepaard gaande uitbreiding van het aantal leden mag niet leiden tot verlies aan doelmatigheid. Een parallelle instelling naast de Unie moet in elk geval worden vermeden.

DE UNIE MET EEN BESLISSENDE STEM EN GEWICHT IN DE WERELD

Spreken met één stem, via de Unie, is de enige wijze waarop de lidstaten van de Unie een effectieve inbreng kunnen verkrijgen in de internationale economische en politieke aangelegenheden die in belangrijke mate de toekomst van Europa bepalen. Meer dan in het verleden moet de Europese eenmaking de Europese Unie in staat stellen haar verantwoordelijkheid op te nemen in dienst van de Europese bevolking en van de wereldgemeenschap.

Het extern economisch beleid van de Gemeenschap

Inzake de externe handelsbetrekkingen is de Unie er in geslaagd haar invloed te laten gelden, dank zij het gebruik van de communautaire methode (artikel 113 van het Verdrag) die ervoor zorgde dat onze middelen en inspanningen doeltreffend gebundeld werden. De Regering hecht er dan ook een bijzonder belang aan dat de **externe economische politiek van de Unie volgens de communautaire traditie verder blijft werken en tevens als voorbeeld dient voor de andere externe beleidsdomeinen**.

Tijdens de Uruguay-Ronde trad de Commissie op als de enige onderhandelaar van de Gemeenschap, zowel inzake de traditionele handel in goederen als inzake de nieuwe onderwerpen, nl. de handel in diensten en de bescherming van intellectuele eigendom.

Slagkracht en cohesie in de onderhandelingen waren het resultaat van de communautaire werkwijze.

De Regering wil de **externe bevoegdheid van de Commissie versterken en uitbreiden tot het domein van de diensten.** De Regering zal zich verzetten tegen pogingen om de eenheid van de externe vertegenwoordiging via de Commissie te doorbreken. Dit zou een reële achteruitgang in het integratieproces betekenen, de Gemeenschapspositie in cruciale internationale economische ontwikkelingen bemoeilijken, èn de doelmatige verdediging van de individuele belangen van de lidstaten belemmeren. De ervaring leert dat geen van de lidstaten in internationale onderhandelingen de impact kan evenaren van een Gemeenschap die spreekt met één stem.

Cohesie tussen de pijlers van de Unie

Een andere aspect van de cohesie van de externe vertegenwoordiging van de Unie betreft de pijlerstructuur van de Unie. De Raad en de Commissie werden door het Verdrag van Maastricht opgedragen de coordinatie te verzekeren tusen het geheel van de externe activiteiten van de Europese Unie. Deze uitdrukkelijke opdracht was noodzakelijk omdat het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid in een apart hoofdstuk van het Verdrag was ondergebracht met werkingsregels uit de intergouvernementele sfeer. Andere aspecten van het buitenlandse optreden, zoals het ontwikkelingsbeleid, het handelsbeleid of het treffen van economische sancties waren in hun oorspronkelijke communautaire kader behouden.

De zgn. pijlers dichter bij elkaar brengen en ze uiteindelijk versmelten is en blijft een doelstelling van de Belgische regering.

Het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

Het GBVB is in het Verdrag van Maastricht globaal opgevat. Als doelstellingen van het gemeenschappelijk beleid werden aangeduid: bescherming van de gemeenschappelijke waarden, de fundamentele belangen en de onafhankelijkheid van de Unie; versterking van de veiligheid van de Unie en haar lidstaten; vredeshandhaving en versterking van de internationale veiligheid; bevordering van de internationale samenwerking, ontwikkeling en versterking van de democratie en de rechtsstaat, alsmede eerbiediging van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden.

Als nieuwe instrumenten werden gemeenschappelijke standpunten en gemeenschappelijke optredens gecreëerd, juridisch bindend, maar met besluitvorming bij eenparigheid. Eén uitzondering op de unanimiteit werd mogelijk gemaakt: de Raad kan bij het aannemen van een gemeenschappelijk optreden, en dus met eenparigheid, bepalen over welke aangelegenheden besluiten met een gekwalificeerde meerderheid worden genomen. Van deze mogelijkheid is nog maar één keer, voorlopig nog enkel virtueel, gebruik gemaakt : het gemeenschappelijk optreden van de Unie met betrekking tot anti-persoonsmijnen bepaalt, op voorstel van België, dat over specifieke acties van de Unie met gekwalificeerde meerderheid beslist kan worden.

De werking van het GBVB beantwoordt onvoldoende aan zowel de oorspronkelijke opzet ervan als aan de na-Koude-Oorlogse noden van de Europese Unie. In elk van de drie fasen - voorbereiding, besluitvorming, uitvoering - vertoont de huidige werking van het gemeenschappelijk buitenlandse en veiligheidsbeleid inderdaad tekortkomingen. Op de IGC van 1996 kunnen voorstellen worden gedaan voor verdragsaanpassing om de tekortkomingen weg te werken.

Beleidsvoorbereiding en impuls

Het Verdrag van Maastricht kende de Commissie een mede-initiatiefrecht toe in de intergouvernementele tweede pijler van de Europese Unie, het GBVB. Het alleen-initiatiefrecht waarover de Commissie in de communautaire eerste pijler beschikt werd haar in de tweede pijler niet gegund. De traditionele soevereiniteitsopvatting van een aantal lidstaten verhinderde dit.

De Regering stelt wel met voldoening vast dat, sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Maastricht, de Commissie een actiever gebruik van haar initiatiefrecht is gaan maken, o.m. door de presentatie van strategie-nota's waarin de Commissie de toegevoegde waarde legt van synergie tussen eerste en tweede pijler en zij zodoende haar verdragsverplichting te waken over de coherentie tussen de pijlers nakomt.

De Regering rekent erop dat de Commissie haar huidige initiatiefrecht ten volle zal blijven benutten en derwijze zal uitbouwen dat zij zich als waarachtig impulsorgaan ontplooit. Met het oog hierop moet de Commissie niet alleen de middelen en bevoegdheden waarover zij beschikt adequaat aanwenden, maar ook kunnen rekenen op medewerking en bijstand van de lidstaten.

De Regering verwacht niet dat in de IGC van 1996 de tijd en de visies der lidstaten rijp zullen zijn om de Commissie het alleen-initiatiefrecht in het GBVB toe te kennen. Toch zal de Regering in de IGC streven naar een **versterking van het initiatiefrecht van de Commissie,** o.a. door opname in het verdrag van een **bepaling dat voorstellen van de Commissie in het GBVB door een gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad goedgekeurd worden**.

Besluitvorming

Ook al is gekwalificeerde meerderheid als een beperkte beslissingsmodaliteit in het Verdrag van Maastricht ingeschreven (in het kader van het gemeenschappelijk optreden), consensus is de regel die in de praktijk nauwelijks een uitzondering heeft gekend. Deze consensusregel heeft de neiging versterkt om buiten het GBVB te werken (zoals in de zogenaamde Contact Groep voor ex-Joegoslavië). Een verhoogd EU-ledental zal deze neiging nog doen toenemen.

Om het GBVB meer efficiëntie te geven, **moeten beslissingen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen genomen kunnen worden**. Om rekening te houden met bepaalde gevoeligheden of eisen op grond van essentiële nationale belangen (die inzake buitenlandse politiek vaak niet veraf liggen) zijn oplossingen denkbaar, zoals:

- aanduiding van bepaalde domeinen van gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid als domeinen waarop beslissingen met gekwalificeerde meerderheid genomen worden;
- modulatie van de besluitvorming in functie van de initiatiefnemer: consensus of unanimiteit voor goedkeuring van voorstellen van de lidstaten, gekwalificeerde meerderheid voor goedkeuring van voorstellen van de Commissie;
- verschillende kwalificaties van (gewone, gekwalificeerde, supergekwalificeerde) meerderheden in functie van de aard of het domein van de beslissing,

Bij de invoering van meerderheidsbeslissing spreekt het voor de Regering vanzelf dat **geen enkele lidstaat kan worden gedwongen tegen zijn wil actief deel te nemen aan een optreden met het gebruik van militaire middelen.** De Regering gaat er wel van uit dat **alle lidstaten politiek en financieel gebonden zijn door een gezamenlijk besluit**.

Uitvoering

De hoofdverantwoordelijkheid voor de uitvoering van het GBVB berust bij het Voorzitterschap. Door de zesmaandelijkse rotatie van het Voorzitterschap en het ontbreken van een gemeenschappelijk uitvoeringsorgaan zijn gebreken in de uitvoering van het GBVB evident. De formule van de Trojka (waarin het Voorzitterschap wordt bijgestaan door de lidstaat die als vorige het voorzitterschap heeft bekleed en de lidstaat die als volgende het voorzitterschap zal bekleden) helpt, maar lost niet alles op. Louter intergouvernementeel voluntarisme stelt onmiskenbaar grenzen aan de efficiëntie van het GBVB.

Om het GBVB een reële stap vooruit te brengen in slagkracht en Europese integratie - en er aldus voor te zorgen dat het GBVB beter beantwoordt aan de hoge verwachtingen die erin gesteld werden - meent de Regering dat de IGC moet trachten het GBVB-instrumentarium te versterken. De Regering denkt hierbij vooral aan de versterking van het gemeenschappelijk optreden, door het Verdrag van Maastricht geïntroduceerd als het instrument van GBVB bij uitstek.

Het gemeenschappelijk optreden houdt samenvoeging en gemeenschappelijk beheer in van de middelen waarover de Europese Unie beschikt voor de tenuitvoerlegging van concrete acties (in tegenstelling tot het gemeenschappelijk standpunt waarbij de eventuele uitvoering gebeurt door maatregelen die onder de bevoegdheid van de lidstaten en de Commissie vallen). Het verregaande engagement van het gemeenschappelijk optreden - de lidstaten verbinden zich niet alleen tot een gemeenschappelijke doelstelling, maar ook tot de gemeenschappelijke inzet van hun middelen - vindt in de huidige werking van het instrument niet de uitvoeringskracht die er logischerwijze aan moet beantwoorden. **De** Regering meent dat de **Commissie de instantie bij uitstek is om in de Unie de gemeenschappelijke inzet van middelen in het kader van een gemeenschappelijk optreden te verzekeren. Deze keuze is des te dwingender, daar alleen de Commissie in staat is ook de noodzakelijke continuïteit en zichtbaarheid van het optreden en de samenhang met andere acties van de Unie (uit het Gemeenschapsdomein) te verzekeren**. De Regering beoogt hiermee geenszins een exclusieve

uitvoeringsbevoegdheid voor de Commissie in het GBVB of de uitbouw van een grootschalig administratief apparaat dat zulke bevoegheid zou moeten schragen. Het **diplomatieke netwerk, de expertise, de mensen en de middelen waarover elk der lidstaten beschikt, moeten ten volle worden benut** in het gemeenschappelijke beheer van middelen. Tussen de Commissie en de lidstaten kunnen desgevallend regelingen worden getroffen voor de uitwisseling van personeel en informatie. In deze samenbundeling van middelen speelt de Commissie de rol van catalysator of coördinator. Terwijl de Europese Raad of de Raad van Ministers de architect van het gemeenschappelijk optreden blijft, wordt de Commissie de aannemer en zijn de lidstaten de onderaannemers.

Een tweede verbetering die de Regering betreffende het GBVB in de IGC wenst te realiseren, is een ruimere toepassing van **de communautaire financiering** op dit domein.

Een specifiek probleem in het GBVB is tenslotte het gebrek aan rechtspersoonlijkheid van de Europese Unie (in tegenstelling tot de Europese Gemeenschap). Rechtspersoonlijkheid aan de Europese Unie is onmisbaar voor een efficiënt gemeenschappelijk optreden. (Bij de uitvoering van het gemeenschappelijk optreden betreffende het EU-bestuur in de Bosnische stad Mostar is dit duidelijk gebleken. De vereiste akkoorden tussen de Unie en de betrokken partijen dienden in elke lidstaat van de Unie, overeenkomstig zijn eigen wetgeving, worden goedgekeurd.) Eerder dan een gespleten rechtspersoonlijkheid tussen Europese Gemeenschap en Europese Unie tot stand te brengen, kan een oplossing gezocht worden in een formule die de Unie specifieke verdragssluitende bevoegdheid toekent, bij voorbeeld in de vorm van een **Verdragsbepaling die de Europese Unie de bevoegdheid geeft in het kader van het gemeenschappelijk optreden akkoorden te sluiten met derde partijen**.

EEN GEMEENSCHAPPELIJK EUROPEES DEFENSIEBELEID

Het GBVB omvat alle kwesties die betrekking hebben op de veiligheid van de Europese Unie, inclusief de bepaling op termijn van een gemeenschappelijk defensiebeleid, dat mettertijd zou kunnen leiden tot een gemeenschappelijke defensie, aldus het Verdrag van Maastricht, dat ook de Westeuropese Unie (WEU) als een integrerend deel van de ontwikkeling van de Europese Unie erkent. Voorts bepaalt het Verdrag dat de Unie de WEU verzoekt besluiten van de Unie met defensie-implicaties uit te werken en uit te voeren. Dit gebeurde inmiddels in één geval, namelijk voor de oprichting van een gemengde politiemacht in Mostar (Bosnië).

Van haar kant heeft de WEU in juni 1992 haar eigen operationele taken gepreciseerd in de zogenaamde Peterberg-Verklaring: humanitaire en reddingsoperaties, vredesbewarende en crisisbeheersingstaken. Tussen de Secretariaten van de Unie en de WEU werden praktische samenwerkingsrelaties gelegd. De WEU ontwikkelde ook relaties met landen die wel lid van de Europse Unie of van de NAVO zijn maar geen lid van de WEU. Griekenland werd volwaardig WEU-lid; NAVO-leden IJsland, Noorwegen en Turkije werden geassocieerd WEU-lid, EU-leden Denemarken en Ierland waarnemend lid.

De landen van Centraal- en Oost-Europa en de Baltische Staten werden geassocieerd partner van de WEU.

De WEU zal zelf een bijdrage voorbereiden tot de IGC, zich baserend op o.a. de Verklaring van de WEU, toegevoegd bij het Verdrag van Maastricht, waarin de WEU-lidstaten het doel bevestigen om de WEU op te bouwen tot de defensiecomponent van de Europese Unie, een reeks maatregelen aankondigen om op korte termijn reeds een nauwe samenwerking tussen de WEU en de Europese Unie tot stand te brengen, en tevens de WEU erkennen als instrument ter versteviging van de Europese pijler van de NAVO.

De IGC zal de verdere toenadering van de WEU tot de Europese Unie moeten onderzoeken, zowel op institutioneel als op beleidsvlak. Verschillende opties staan open. Volgens een eerste benadering (die niet verder gaat dan de volledige uitvoering van het verdrag van Maastricht) blijft de toenadering beperkt tot een betere afstemming van de werkzaamheden en de organen van beide organisaties. De WEU zou als een autonome intergouvernementele organisatie blijven bestaan. Volgens een tweede benadering (geïnspireerd op het model van totstandkoming van de EMU) zou men de WEU in zijn geheel binnen het Unie-verdrag brengen, hetzij in het bestaande hoofdstuk over het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, hetzij in een nieuw afzonderlijk geheel. Het gevolg kan zijn dat het WEU-Verdrag en het WEU-acquis verdwijnen en dat automatische en onrechtstreekse veiligheidswaarborgen worden ingebouwd in het EU-kader.

Volgens een derde benadering, die de voorkeur draagt van de Belgische regering, **moet de WEU zo dicht mogelijk bij de Unie worden gebracht, met het oog op uiteindelijke integratie**. Het complexe karakter van de Europese defensie-integratie en het besef dat voor vele lidstaten defensie tot de harde kern van de nationale soevereiniteit behoort, sterken de Regering in haar overtuiging dat een **geleidelijke integratie** van de WEU in de EU de beste optie is. Het is in die richting dat de IGC moet werken. De Regering herinnert eraan dat het WEU-Verdrag in 1998 opzegbaar wordt, zodat er op dat moment een mogelijkheid ontstaat voor verdragsherziening. Of in een zulke eventuele herziening ingrijpende voorstellen haalbaar zijn, zal mede afhangen van de resultaten van de IGC.

In de aanloop naar en tijdens de IGC zal de Regering **enkele kwalitatieve stappen voorwaarts** betrachten, in de eerste plaats met betrekking tot de rol van de WEU:

- verdere **ontwikkeling van de operationele capaciteiten van de WEU**, met name in het kader van de Petersberg-taken (humanitaire acties, vredeshandhaving, crisisbeheersing). In dit verband wenst de Regering het belang te onderstrepen van, naast de autonome initiatieven van de WEU, de tenuitvoerlegging van het NAVO-concept van "separable, but not separate forces" in de vorm van de zogenaamde Combined Joint Task Forces (CJTF). Dit zal de WEU een nieuw momentum geven, zonder te leiden tot materiële duplicatie met de NAVO;

- **administratieve toenadering van de WEU tot de EU**, zowel door samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de Secretariaten, de harmonisatie van werkmethodes en de harmonisatie van de respectieve Voorzitterschappen;

- **toenadering tussen WEU-lidstaten en -waarnemers** (d.w.z. EU-lidstaten die geen WEU-lidstaat zijn) door ze op voet van zowel praktische als organisatorische gelijkheid te plaatsen, zonder echter de veiliheidsgaranties onder de collectieve defensie van de WEU toepasselijk te maken op niet-NAVO-leden (geen "back-door guarantees");

- het **WEU-optreden binnen het bereik van het GBVB brengen, in het bijzonder de bepalingen inzake gemeenschappelijk optreden** (die in het Verdrag van Maastricht uitdrukkelijk niet toepasselijk werden verklaard op vraagstukken die gevolgen hebben op defensiegebied) en **communautaire financiering**. De EU moet in staat gesteld worden om de WEU opdrachten te geven, in het bijzonder ter uitvoering van de Petersberg-taken. De EU-beslissing dient bij meerderheid te worden genomen, op voorwaarde dat deze meerderheid alle WEU-leden bevat (behoudens aanpassing van het WEU-Verdrag). Eens de EU-beslissing genomen is, dient de EU in te staan voor de financiële kost. Hier staat tegenover dat geen enkele lidstaat tegen zijn wil verplicht kan worden troepen te leveren.

Een bijkomende kwalitatieve stap in de Europese defensie-integratie kan gezet worden met het voorstel om, na de uitbreiding, in een nieuw EU-Verdrag een **expliciet solidariteitsbeginsel (zonder echter automatische veiligheidsgaranties te geven)** in te schrijven, **evenals een consultatieverplichting ingeval van dreiging en een arbitrage ingeval van conflict tussen lidstaten.**

Toenemende toenadering van de WEU tot de Europese Unie zal ertoe moeten leiden dat de geassocieerde WEU-leden (Turkije, IJsland, Noorwegen) de oudere banden met de WEU geleidelijk vervangen door nieuwe banden met de Europese Unie, met name met het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid.

In het perspectief van een gemeenschappelijk Europees beleid inzake de defensie van de lidstaten zal de Regering tijdens de IGC alle voorstellen in deze zin steunen.

EEN BESLUITVAARDIGE EN TRANSPARANTE UNIE

Op institutioneel vlak kan de verdieping ongetwijfeld in 1996 doorgetrokken worden. Essentieel hierbij is **versterking en uitbreiding van de rol en de bevoegdheden van de instellingen van de Unie over het gehele Verdragsveld van de Unie. Het betreft hier de rol van zowel de Commissie, het Europees Parlement en het Hof van Justitie als de Raad waarin besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de regel is.** Enkel door de veralgemening van de communautaire methode in het geheel van de Unie krijgt het ene institutionele kader waarover de Unie krachtens het Verdrag van Maastricht beschikt om de cohesie en de continuïteit van het optreden van de Unie te verzekeren daadwerkelijk slagkracht.

Ook de besluitvorming zelf moet efficiënter, doorzichtiger en democratischer worden. De belangrijkste verbeteringen die de Regering hier beoogt zijn **uitbreiding van de meerderheidsstemming in de Raad, ook naar de flankerende beleidsterreinen van de interne markt (het sociaal, milieu- en fiscaal beleid), uitbreiding van het medebeslissingsrecht van het Europees Parlement en vereenvoudiging van de talrijke procedures.**

Het Europees Parlement

In het Verdrag van Maastricht werd de rol van het Parlement versterkt in meerdere opzichten: rol in de benoemingsprocedure van de Europese Commissie; uitbreiding van zijn controlebevoegdheden; beperkte rol in de domeinen van buitenlands en veiligheidsbeleid en justitie en binnenlandse zaken; recht om de Commissie uit te nodigen voorstellen in te dienen; recht van medebeslissing met de Raad resp. recht om eensluidend advies te geven; algemeen adviesrecht bij de afsluiting van internationale akkoorden.

De verschillende opvattingen inzake versterking van de democratische legitimiteit zullen in de IGC opnieuw met elkaar geconfronteerd worden. Volgens een eerste opvatting, die de Regering deelt, moet de vereiste van een grotere democratische legitimiteit vertaald worden in een grotere rol voor het Europees Parlement. De Regering deelt niet de opvatting van sommige partners die de legitimiteit menen te vinden in de nationale parlementen en in de Raad van Ministers resp. de Europese Raad. Hun antwoord op het democratisch tekort, nl. een teruggrijpen naar het niveau van de lidstaten, leidt tot ontmanteling van de communautaire rechtsorde.

De huidige werking van het Europees Parlement moet verbeterd worden. De maatregelen die de Regering in dit verband steunt, zijn een **vereenvoudiging van de al te talrijke parlementaire procedures (beperking tot medebeslissingsrecht, eensluidend advies en raadpleging); de veralgemening van het medebeslissingsrecht van het Parlement door uitbreiding van het toepassingsgebied tot alle gevallen van gekwalificeerde meerderheidsbeslissing, en schrapping van de eenparigheidsvereiste waar medebeslissingsrecht bestaat**.

Met de procedure van het eensluidend advies krijgt het Parlement de kans zijn goedkeuring of afkeuring te geven aan de tekst die wordt voorgelegd zonder de mogelijkheid de tekst te wijzigen. De procedure was oorspronkelijk bedoeld voor internationale akkoorden, maar werd in het nieuwe Verdrag uitgebreid tot wetgevende materies (bij voorbeeld structuurpolitiek). Op het eerste gezicht lijkt de procedure daar minder geschikt voor. Uitbreiding ervan moet vermeden worden. Een bijzonder geval betreft de goedkeuring van Verdragsherzieningen, waarover het Parlement geen zeg heeft. Onterecht wordt soms geargumenteerd dat de toekenning aan het Parlement van een eensluidend advies een bijkomende ratificatie zou betekenen.

Volgens het Verdrag van Maastricht (artikel 138B) kan het Parlement, zoals de Raad, een verzoek richten aan de Commissie om voorstellen in te dienen voor communautaire besluiten. Het Parlement wenst hierop voort te bouwen, maar vraagt geen

volwaardig initiatiefrecht. De Regering is voorstander van het behoud van het exclusieve initiatiefrecht van de Commissie.

De lidstaten zien zich reeds lang geconfronteerd met het verzoek van het Parlement om zijn begrotingsbevoegdheden uit te breiden en met name om een onderscheid tussen de zogenaamde verplichte en niet-verplichte uitgaven af te schaffen. Over de eerste categorie heeft de Ministerraad het laatste woord, over de tweede het Europees Parlement. De democratische legitimiteit van de Europese Unie dient versterkt te worden door een versterking van de wetgevende bevoegdheid van het Europees Parlement, met waarborgen betreffende de beheersing van de evolutie van de begroting en een toewijzing van begrotingsmiddelen los van louter nationale drijfveren. De Commissie is de best geplaatste instelling om een verantwoorde en billijke aanwending van de gemeenschapsbegroting te verzekeren. De Regering meent dat zorgvuldig moet worden onderzocht of het principe van veralgemeende medebeslissing niet moet worden toegepast op de begrotingsprocedure ter vervanging van het onderscheid tussen verplichte en niet-verplichte uitgaven.

De rol van het Europees Parlement bij de vaststelling van omkaderende regelgeving voor de economische activiteit dient te worden onderzocht.

Rol van de parlementen in de Lidstaten

Sinds het ratificatiedebat van Maastricht wordt meer dan vroeger beklemtoond dat het besluitvormingsproces van de Europese Unie aan een betere en sterkere parlementaire controle moet worden onderworpen, waarbij niet zelden de suggestie geopperd wordt om de parlementen in de Lidstaten dichter en sterker te betrekken bij het besluitvormingsproces van de Europese Unie. Een argument dat hierbij gebruikt wordt luidt dat parlementen in de Lidstaten invloed en controle verliezen op hun uitvoerende macht via de Europese Unie. Door het behandelen (of laten behandelen) van problemen binnen de Europese instellingen zouden de regeringen zich immers kunnen onttrekken aan interne parlementaire controle.

Mocht het gewijzigde Verdrag betreffende de Europese Unie, of de daaraan toegevoegde Protocollen en Verklaringen, verwijzen naar de rol van de parlementen in de Lidstaten, dan zal deze verwijzing, gezien de Belgische Grondwettelijke bevoegdheidsverdeling, zowel gelden voor het Federale Parlement als voor de Gemeenschaps- en Gewestparlementen.

Uiteraard wenst de Regering in de discussie over een versterking van de rol van parlementen in de Lidstaten in de Europese Unie te luisteren naar de mening van het parlement. De Regering meent alvast zelf te mogen vaststellen dat:

- de parlementen in de Lidstaten nu reeds invloed uitoefenen op de besluitvorming en de werkzaamheden van de Unie, nl. door **controle op de respectieve nationale leden (Ministers) van de Raad, door informatie en consultatie, in België door de regelmatige gezamenlijke bijeenkomsten van Europese en nationale parlementsleden** in het Adviescomité voor Europese aangelegenheden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Deze formule zorgt voor een dynamische interactie die zowel

de communautaire rechtsorde vrijwaart als beantwoordt aan een legitieme democratische verzuchting op de verschillende niveaus. De Regering is ervan overtuigd dat de **toepassing van deze Belgische formule in andere lidstaten een sterke aanbeveling verdient**;

- niet alleen parlementen in de Lidstaten, maar ook de regeringen in de Lidstaten een deel van hun controle verliezen. Soevereiniteitsafstand treft zowel parlement als regering, en betekent niet ipso facto democratisch deficit of gebrekkige controle;

- een sterkere betrokkenheid van de parlementen in de Lidstaten bij het Europese gebeuren in niet onbelangrijke mate een kwestie is van interne organisatie van elke lidstaat zelf, eerder dan een kwestie van oprichting van bijkomende structuren op Europees niveau.

De Regering zal er in elk geval naar streven de **democratische controle door het Europees Parlement te versterken**, wat de beste methode is om het democratisch deficit van de Unie op te vullen.

De Commissie

België is een principieel verdediger van de centrale rol van de Commissie omdat zij een evenwichtsfactor vormt in de verhouding tussen de verschillende lidstaten, omdat zij de sleutel van meerderheidsstemmingen bezit (afwijking van Commissie-voorstellen veronderstelt unanimiteit) en omdat ze een nuttige controle kan uitoefenen op de Europese activiteit zowel stroomopwaarts als stroom-afwaarts. Aan het exclusieve initiatiefrecht van de Commissie in aangelegenheden van de Europese Gemeenschap mag niet geraakt worden. Het is een essentieel onderdeel deel van het evenwicht tussen de instellingen.

Met de veralgemening van de communautaire methode die België voorstaat als de weg naar een betere, efficiëntere en transparantere Europese Unie krijgen de instellingen van de Unie een prominenter rol. Zo zal de **Commissie haar centrale en cruciale rol in het geheel van de Unie versterken en uitbreiden**. In dit perspectief steunt de Regering de volle uitoefening en uitbreiding van het mede-initiatiefrecht van de Commissie in de tweede en derde pijler. De samenhang die de Commissie zodoende tussen de pijlers van de Unie bevordert, is en blijft voor de Regering gericht op de uiteindelijke communautaire eenmaking van de pijlerstructuur.

De Raad

De Raad speelt een essentiële rol in het besluitvormingsproces en dit in het geheel van de activiteiten en samenwerkingsdomeinen van de Unie. Sommige lidstaten willen het evenwicht der instellingen in vraag stellen, in de eerste plaats door een versterking van de positie van de Raad. Ideeën ter zake betreffen de eventuele toekenning van een politieke controlefunctie op de Commissie, de toekenning van een initiatiefrecht in aangelegenheden van de Europese Gemeenschap, een wetgevingsrol voor de Europese Raad.

De Regering zal zich **verzetten tegen voorstellen tot uitbreiding van de bevoegdheden van de Raad ten nadele van de Commissie.**

De **veralgemening van de gekwalificeerde meerderheidsbeslissing**, die de Regering bepleit, is de beste methode voor betere besluitvorming en een efficiëntere werking in het geheel van de Unie. De Regering zal minstens ernaar streven dat in de eerste pijler, met inbegrip van de flankerende sociale, milieu- en fiscale beleidsterreinen, de besluitvorming in de Raad in principe bij gekwalificeerde meerderheid van stemmen gebeurt. Het unanimiteitsvereiste zou enkel mogen gelden voor besluiten met een constitutioneel karakter (verdragswijziging, talenregime, toetreding). Waar mogelijk moet ook in de tweede en derde pijler besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid van stemmen kunnen gebeuren.

De Regering zal zich **verzetten tegen de bestendiging van het zogenaamde Akkoord van Ioannina**, dat het resultaat was van de eis van het Verenigd Koninkrijk en Spanje om, naar aanleiding van de laatste uitbreiding, de drempel te verlagen om een beslissing met gekwalificeerde meerderheid te blokkeren (26 stemmen, of ongeveer 30 procent van de stemmen, het niveau waarop de drempel bij elke uitbreiding in het verleden werd vastgesteld). Formeel wijzigde het Akkoord van Ioannina de drempel niet, wel werd afgesproken om nog niet tot stemming over te gaan ingeval het aantal tegen-stemmen tussen 23 en 26 zou liggen. In dat geval zal de Raad gedurende een 'redelijke termijn' zich inspannen de tegenstemmers tegemoet te komen. Na de IGC van 1996 moet deze hinderlijke compromis-regeling worden afgeschaft.

Het Hof van Justitie

Het Hof van Justitie waakt over de eenvormige toepassing en de eerbiediging van het Europees recht en controleert het optreden van de Europese instellingen. In het Verdrag van Maastricht blijft de rol van het Hof beperkt in de nieuwe activiteitsdomeinen van de Europese Unie, maar werd haar traditionele rol inzake de handhaving van het Gemeenschapsrecht versterkt. In de IGC zal de Belgische regering zich inzetten voor de **versterking van de rol van het Hof, met name door de opheffing van de beperkingen die aan zijn rechtsmacht zijn opgelegd in de nieuwe samenwerkingsdomeinen** van het Verdrag. Dit laatste geldt vooral voor de samenwerking op het gebied van justitie en binnenlandse zaken.

De Rekenkamer

In de **intensivering van de strijd tegen de fraude** kan de rol van de Rekenkamer worden versterkt, met name met de bevoegdheid om rechtstreeks de nationale parlementen in te lichten over nationale fraude met Europese middelen.

De Regering herinnert eraan dat het Verdrag van Maastricht de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap gelijkstelt met de bescherming die lidstaten aan hun nationale financiële belangen geven. De Regering zal zich positief opstellen tegenover ook andere initiatieven die er toe strekken de juridische fraude-bestrijdingsinstrumenten van de Gemeenschap te verbeteren.

De Regering is tevens voorstander van de **intensivering van de samenwerking tussen de Europese en de nationale Rekenkamers**.

Het Comité van de Regio's

De Regering zal de regionale dimensie van de Europese Unie bevorderen. De Regering is voorstander van de omvorming van het Comité van de Regio's tot een volwaardige instelling met rechtstoegang tot het Hof van Justitie. De Regering is van oordeel dat het Comité van de Regio's eveneens een adviesbevoegdheid moet krijgen naar het Europees Parlement toe. De verplichte raadpleging van het Comité van de Regio's moet worden uitgebreid tot de politieken van de gemeenschap die, binnen de Lidstaten, tot het beheersdomein behoren van Gemeenschappen, Gewesten en plaatselijke overheden, in het bijzonder deze betreffende beroepsopleiding, leefmilieu en ruimtelijke ordening. Aan de Raad en de Commissie dient een motivatieplicht te worden opgelegd bij de niet-opvolging van de adviezen, uitgebracht door het Comité van de Regio's.

Het Economisch en Sociaal Comité

De verdere ontwikkeling van de Europese integratie moet steunen op een voortdurende dialoog met vertegenwoordigers van alle sectoren van het economische en sociale leven. De rol van het Economisch en Sociaal Comité moet gehandhaafd en geïntensiveerd worden.

Enkele bijzondere aspecten van het samenspel tussen de instellingen

Comitologie

Comitologie betreft de kwestie van de uitvoeringsbesluiten van de Europese wetgeving. In vele gevallen wordt de uitvoering overgelaten aan de lidstaten. In sommige gevallen kan de Raad beslissen om de uitvoering toe te vertrouwen aan de Commissie. Het Europees Parlement is van oordeel dat de Ministerraad niet meer alleen kan beslissen over die delegatie van uitvoeringsbesluiten in materies die het voorwerp hebben uitgemaakt van een medebeslissing tussen Raad en Parlement. Indien de Raad betrokken wordt bij de uitvoering, en vooral indien de Raad zich het laatste woord voorbehoudt in de comitologie-procedure, zou ook het Parlement betrokken moeten worden.

Hiërarchie der normen

Het idee bestaat in bepaalde lidstaten om een nieuw onderscheid te maken tussen de besluiten van de Gemeenschap.

- de grondwettelijke besluiten die met unanimiteit of een versterkte meerderheid zouden worden genomen en desgevallend onderworpen aan de ratificatie door de nationale parlementen;
- de wetgevende besluiten die per grote sector het algemene kader vastleggen en waarover de Raad en het Europees Parlement gezamenlijk beslissen. De Ministerraad zou dit doen met gekwalificeerde meerderheid;

- de uitvoeringsbesluiten, die worden overgelaten aan de Raad of, op zijn instructie, aan de Europese Commissie of aan de lidstaten.

Voor de Regering betekent normenhiërarchie in de eerste plaats de mogelijkheid voor de invoering van communautaire kaderwetgeving die door nationale normen wordt ingevuld. Deze methode biedt het voordeel dat het Europees Parlement zich concentreert op het essentiële, terwijl de uitvoering aan de lidstaten wordt overgelaten.

EUROPEES BURGERSCHAP

De Regering steunt de notie van het burgerschap van de Unie en de verdere **invulling ervan door verrijking van de desbetreffende verdragsbepalingen**.

In het Verdrag van Maastricht werd een nieuw hoofdstuk gewijd aan dit begrip met als doel een rechtstreekse band te creëren tussen de Unie en de burger en de bescherming van diens individuele rechten te versterken. De volgende rechten werden ingeschreven: het recht om vrij te circuleren, het recht om vrij te verblijven, het recht om deel te nemen aan lokale en Europese verkiezingen onafhankelijk van de verblijfplaats, het recht op diplomatieke en consulaire bescherming, het recht om petities in te dienen en beroep te doen op de - in juli 1995 benoemde - Europese ombudsman.

Verdere invulling kan het burgerschap worden gegeven door verdere uitvoering van de bestaande bepalingen: versterking van de diplomatieke en consulaire bescherming, een concrete uitwerking van het recht van vrij verkeer en verblijf, evenals van begeleidende maatregelen en akkoorden over de veiligheid aan de binnen- en buitengrenzen. De uitwerking van het kiesrecht bij lokale verkiezingen, met inbegrip van de toegestane afwijkingen, moet voor einde 1995 door de lidstaten in nationaal recht worden omgezet. Het recht van de burger om deel te nemen aan de rechtstreekse verkiezingen van het Europees Parlement, ook al verblijft hij niet in zijn land van herkomst, werd reeds toegepast.

Om het burgerschap meer inhoud te geven, **is de Regering in de IGC bereid bepaalde voostellen tot uitbreiding van het aantal burgerrechten welwillend te overwegen**, zoals:

- **toetreding van de Europese Unie tot het Europese Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en andere Verdragen waarin fundamentele rechten en vrijheden zijn vastgelegd, met inbegrip van het Sociaal Handvest** (nu bepaalt het Verdrag van Maastricht enkel dat de Unie de grondrechten, gewaarborgd door het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens, eerbiedigt als algemene beginselen van het gemeenschapsrecht), dan wel inschrijving in het Verdrag van een **lijst van fundamentele rechten en vrijheden;**
- een beperkte aanvulling van de actuele Verdragslijst van rechten en plichten, zoals de strijd tegen racisme en vreemdelingenhaat;

- invoering van een **mechanisme dat sancties, inclusief schorsing van lidmaatschap, mogelijk maakt voor lidstaten die niet aan hun verplichtingen inzake democratische vrijheden en mensenrechten zouden voldoen.**

HET VERMIJDEN VAN TOEKOMSTIGE BLOKKERINGEN

In de mate dat de IGC er niet in slaagt een eensgezinde keuze te maken over de eindbestemming van de Europese integratie zal de vraag zich stellen hoe de aanhangers van een hogere ambitie - een hoger niveau van integratie - kunnen verdergaan, zonder verhinderd te worden door de voorstanders van een lagere ambitie. Hier situeert zich het debat over de soepelheid van de Europese constructie. Het is niet bedoeld als een vervangmiddel voor vroegere debatten over de eindbestemming van de Unie, maar als een hulpmiddel om blokkeringen te beletten.

In andere delen van de beleidsnota werden reeds richtingen aangegeven waarin de Regering wil zoeken om blokkeringen te beletten, zoals een maximale afschaffing van de verlammend werkende eenparigheidsregel, het overstappen van de intergouvernementele naar de communautaire werkmethode. Zoals de ervaring leert, zullen dergelijke verbeteringen alleen wellicht niet volstaan.

De Regering wenst geen beroep te doen op makkelijkheidsoplossingen waarbij men een meerkeuzen-Europa ("Europe à la carte") organiseert. Dit losse Europa kan maar bestaan buiten het Unie-Verdrag, dat er terecht van uitgaat dat in beginsel alle regels in alle lidstaten van toepassing zijn. In het andere geval wordt de eenheidsmarkt ondermijnd, groeien eenieders rechten en plichten uiteen en verliest de Unie haar extern gewicht. **Blokkeringen moeten daarom principieel overwonnen worden binnen het Verdragssysteem. Dit uitgangspunt betekent ook dat sommige lidstaten slechts het voortouw kunnen nemen met het akkoord van de andere. De Regering meent dat op de IGC gezocht moet worden naar afspraken en modaliteiten die een beslissing ter zake gemakkelijker maken.**

Heden doen terzake meerdere formules de ronde :

- het Europa met één (harde) kern: een klein- of kern-Europa, opgebouwd rond de eenheidsmunt en waarvan de deelnemers zelf beslissen om andere kernen te bouwen of andere lidstaten toe te laten. Het Europa met meerdere kernen vormt hiervan een variante: meerdere kleine Europa's, elk met een ander kerndomein (bij voorbeeld monetair, defensie, justitie) en een verschillende samenstelling. In de mate dat de lidstaten voor zichzelf beslissen aan welke kern ze willen deelnemen, bestaat er weinig of geen verschil met het meerkeuze-Europa;

- het Europa van de concentrische cirkels of van de getrapte solidariteit: het gaat om een globale tekening van Europa met concentrische cirkels die van buiten naar binnen werken. Volgens vooraf overeengekomen voorwaarden en criteria kunnen landen vrijwillig en geleidelijk overgaan van een buitencirkel naar een binnencirkel. De

besluitvorming is gezamenlijk, naar het model van de EMU. Het concept is vooral maar niet uitsluitend gericht op de uitbreiding van de Europese Unie zoals blijkt uit de volgende geografische illustratie: de buitenste cirkel zou voorbehouden zijn voor landen, zoals bijvoorbeeld Rusland, die niet in aanmerking komen voor lidmaatschap, maar wel voor een versterkte band van samenwerking of associatie. In een eerste binnencirkel bevinden zich de landen die in aanmerking komen voor lidmaatschap (de landen van Midden- en Oost-Europa, van de Middellandse Zee, de Baltische Staten) en voor uiteindelijke opname in een Rechtsgemeenschap die is opgebouwd rond de interne markt, de vier vrijheden en het acquis. In het hart van de tekening staan de cirkels van die landen die in staat zijn een eenheidsmunt te verwerken, een gemeenschappelijke defensie te organiseren, een gemeenschappelijk sociaal beleid te voeren, enz.

- het Europa met meerdere snelheden: alle lidstaten gezamenlijk verbinden zich ertoe dezelfde doelstellingen te realiseren, maar met een verschillend tijdpad. Dit is een veelvuldig toegepaste techniek van de Europese Gemeenschap die soms de naam kreeg van tijdelijke afwijking, van overgangstermijn, e.d.

- het Europa van de gedifferentieerde integratie is hiervan een variant: alle lidstaten nemen gezamenlijk deel aan bepaalde beleidsdomeinen, terwijl zij op andere beleidsdomeinen de toelating krijgen om sneller of dieper te gaan resp. er niet of niet volledig aan deel te nemen.

De Regering is geen voorstander van een kern-Europa. Hoewel het kern-Europa een interne logica heeft, riskeert het in bepaalde vormen tot afstoting te leiden in plaats van tot aantrekking van lidstaten. Op die manier flexibiliteit inbouwen waarborgt geen versterking van de Unie vanwege het mogelijke verlies van zwakkere maar bereidwillige lidstaten. Met meerdere kleine Europa's en variabele deelname kunnen ook de domeinen zelf met elkaar in tegenstelling komen (het monetaire met het politieke, het politieke met defensie, defensie met justitie, enz...).

Een meersnelheden-Europa, zoals bekend tot op vandaag, blijft nuttig maar kan geen antwoord bieden op alle problemen. De theorie van de concentrische cirkels heeft het voordeel dat ze gericht is op insluiting van de nieuwe kandidaten op voorwaarde dat ze beantwoorden aan objectieve criteria en voorwaarden.

De **gedifferentieerde integratie is voor de Regering een concept dat ernstige overweging verdient**. De Regering is van oordeel dat de IGC dit concept en de werking ervan grondig moet onderzoeken, uitgaande van volgende principen:

- de differentiëring is geen doel op zich, maar is een ultiem middel, een **laatste toevlucht**, om de voortuitgang van de Europese integratie te vrijwaren tegen eventuele fundamentele blokkeringen, veroorzaakt door onbereidwillige partners;
- inhaalmodaliteiten moeten de aansluiting van alle lidstaten mogelijk maken (differentiëring moet een **aanzuigingseffect** sorteren);
- het **differentiëringsdomein** dient zorgvuldig te worden uitgekozen en het dient er zich toe te lenen;
- **institutionele afwijkingen** moeten tot een **minimum** worden beperkt;

- de **goede werking van de interne markt** mag niet in het gedrang komen;
- de **sleutel van de differentiëring wordt in de handen van de Commissie gelegd**. Als onafhankelijke instelling en als behoedster van het gemeenschappelijk belang zal zij alleen kunnen oordelen in welke gevallen en op basis van welke criteria differentiëring gerechtvaardigd is. De Commissie stelt voor, de Raad beslist met meerderheidsstemming.

De IGC kan tevens de voor- en nadelen onderzoeken van een eventuele inschrijving van genoemde principes in het Verdrag.

DE UITBREIDING ALS FACTOR VAN WELVAART EN VEILIGHEID IN EUROPA

De Regering beschouwt het streven naar vrede en stabiliteit op het Europese continent door integratie als een cruciale opgave. Daarom moet de voorbereiding van een verdere uitbreiding van de Unie één van de hoofddoelen zijn van de IGC van 1996. De Regering herinnert eraan dat luidens de conclusies van de Europese Raad de **onderhandelingen over de toetreding zullen beginnen na de sluiting van de IGC van 1996 en bij de onderhandelingen de resultaten van de IGC in aanmerking zullen worden genomen**.

Bij de voorbereiding gaat de Regering ervan uit dat de **uitbreiding de verwezenlijkingen van de Unie niet op de helling mag zetten of verzwakken. Uitbreiding mag evenmin ten koste gaan van een verdere verdieping.** Integendeel, de uitbreiding maakt een verdere verdieping tot een noodzaak. Pogingen om de uitbreiding 'verteerbaar' te maken door een verzwakking van het acquis zijn niet aanvaardbaar. De zeer reële kloof tussen de Unie en een aantal kandidaatlanden moet anders opgevangen worden, nl. **door in de toekomstige toetredingsverdragen in inventieve overgangsformules te voorzien**.

Binnen de IGC moet de besluitvorming worden voorbereid op de dubbele uitdaging van een groter aantal leden en de grotere diversiteit tussen hen. Hierbij zal de Regering uitgaan van een dubbel streefdoel: verbetering van de besluitvorming in de Unie (d.w.z. uitbreiding van de besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid van stemmen); versterken van het evenwicht tussen rechten en verplichtingen binnen de Unie (d.w.z. geen creatie van een Europa "à la carte"). De institutionele verdieping volgens deze criteria moet verwezenlijkt zijn alvorens de Unie kan worden uitgebreid. De Regering zal er naar streven dat de IGC van 1996 de noodzakelijke institutionele schikkingen binnen de Unie vastlegt, zodat de Unie tijdig klaar is om de uitbreiding aan te gaan..

De uitbreiding voorbereiden: een taak van de kandidaatlanden

De kandidaatlanden moeten een eigen inspanning doen om zich voor te bereiden en aldus te **beantwoorden aan de toetredingsvoorwaarden die de Europese Raad van Kopenhagen** (juni 1993) heeft gesteld met betrekking tot hun democratische en

markteconomische inrichting. Kandidaatlanden moeten beschikken: over stabiele instellingen die de democratie, de rechtsorde, de mensenrechten en het respect voor en de bescherming van minderheden garanderen; over een functionerende markteconomie; over het vermogen om de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden. Ook zullen de kandidaatlanden in staat moeten zijn de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen, wat mede inhoudt dat zij de doelstellingen van een politieke, economische en monetaire unie onderschrijven. Het Witboek moet hen bij dit alles helpen. De Europese Raad verklaarde ook de vorderingen van elk kandidaatland bij het vervullen van de voorwaarden voor toetreding tot de Unie van nabij te blijven volgen en passende conclusies te trekken.

Een bijzonder aspect van de weerslag van uitbreiding op de Unie ligt op politiek en veiligheidsvlak. Op het grondgebied van de kandidaatlanden stellen zich problemen inzake minderheden. Ze kunnen zorgen voor spanningen met buurlanden. Indien deze niet worden opgelost voor de toetreding, kunnen de spanningen binnen de Unie toenemen of tussen de Unie en een niet-toegetreden kandidaat, zonder dat er verweermiddelen of sancties bestaan. De ervaring heeft geleerd dat bilaterale problemen van een lidstaat met een buurland vaak worden omgevormd tot een probleem tussen de Unie en dat land. Het in maart 1995 ondertekende Stabiliteitspakt voor Europa kan een nuttige bijdrage leveren, evenals de activiteit van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) op het terrein van de nationale minderheden. De Europese Unie zelf tenslotte kan bijdragen door het creëren van een gezond klimaat van economische ontwikkeling. Maar uiteindelijk zullen de kandidaten zelf de problemen moeten oplossen voor toetreding.

De uitbreiding voorbereiden: een taak van de Europese Unie

De Regering wenst verdieping en uitbreiding met elkaar te verzoenen. Uitbreiding mag immers geen aanleiding geven tot verzwakking van de Europese Unie. Een minder slagvaardig Europa aanbieden, betekent uiteindelijk minder aanreiken dan datgene waartoe de kandidaat-landen zich aangetrokken voelen. De Europese Unie moet het vermogen ontwikkelen om de kandidaat-landen op te vangen zonder de dynamiek van de Europese eenmaking op te geven.

Beleidsmatig

Een loutere extrapolatie van de bestaande beleidsuitgaven inzake structuurfondsen en het gemeenschappelijk landbouwbeleid zal onbetaalbaar worden. De toetreding van de landen van Midden- en Oost-Europa zal een meerkost veroorzaken ingevolge de uitbreiding van het geografisch toepassingsgebied van de gemeenschappelijke politieken. Dit is vooral het geval voor het landbouwbeleid en het economisch en sociaal cohesiebeleid. Het cohesiebeleid - het beleid van de Unie dat er toe strekt om de welvaartsverschillen tussen de regio's en tussen de lidstaten te verkleinen - stelt een vergelijkbaar begrotingsprobleem.

Tenzij men de uitbreiding op de lange baan wenst te schuiven of het acquis wil ontmantelen, kan enkel een oplossing gevonden worden in een optimaal gebruik van allerlei overgangsmechanismen: naast in de tijd bepaalde overgangsperiodes kunnen op

een aantal domeinen in een overgangsperiode worden voorzien die aan criteria gebonden is (naar analogie met de realisatie van de Economische en Monetaire Unie).

De Regering verkiest de **benadering door middel van overgangsmechanismen die zowel tijds- als criteria-gebonden zijn**.

Institutioneel

De Regering meent dat institutionele aanpassingen die de Unie in staat zullen stellen de uitbreiding succesvol te realiseren in principe hun toepassing pas zullen krijgen op het ogenblik van de uitbreiding.

Europees Parlement

Over de wijziging in de samenstelling en het aantal leden van het Europees Parlement werd reeds veel denkwerk geleverd (cfr. rapport-De Gucht). Belangrijkste vraag hierbij is of al dan niet een redelijk maximum aantal vastgesteld moet worden, dat niet mag overschreden worden bij opeenvolgende uitbreidingen. Vaak wordt gesproken van een maximum van 600 à 700 Euro-parlementsleden naar het voorbeeld van het aantal leden van de nationale parlementen in grote Lidstaten. Vandaag zijn er 663 leden van het Europees Parlement. Verder wordt algemeen aanvaard dat men een relatie moet behouden tussen bevolkingsaantal en parlementaire vertegenwoordiging, gebaseerd op het beginsel van 'degressieve proportionaliteit' gecombineerd met het concept van 'minimum-aantal'. Kleinere staten zoals Malta (300.000 inwoners), Luxemburg (400.000) en Cyprus (700.000) moeten immers vertegenwoordigd kunnen blijven in het Parlement.

Commissie

Ingeval van een loutere extrapolatie van de huidige regels zal elke kandidaat-lidstaat één commissaris kunnen bijdragen (met uitzondering van Polen dat aanspraak kan maken op twee commissarissen, naar het voorbeeld van de Grote Lidstaten). In een EU met 27 lidstaten (de vijftien huidige lidstaten plus zes Midden- en Oosteuropese landen, drie Baltische staten, Malta en Cyprus, en Slovenië) kan men tot een college komen van 33 commissarissen.

Traditioneel staan twee stellingen tegenover elkaar in het debat over de hervorming van de Commissie: enerzijds de stelling die pleit voor minstens 1 commissaris per lidstaat, met als argument dat de Commissie een politiek orgaan is en bijgevolg representatief moet zijn samengesteld; anderzijds de stelling die het aantal commissarissen wil begrenzen tot een redelijk maximum-aantal, gelet op de vereisten van doelmatigheid in de werking van de Commissie en de wenselijkheid om de band met de nationale lidstaten te breken. In beide stellingen is er plaats voor de aanduiding van adjunct-commissarissen.

Een verdergaande stap is de vaststelling van een maximum-aantal commissarissen, los van het aantal lidstaten, waarbij het aan de voorzitter van de Commissie toekomt om, in overleg met het Europees Parlement en de Raad, zijn college samen te stellen.

Op het huidige niveau van de Europese eenmaking verdedigt de Regering het principe **van één commissaris per lidstaat.** Op het huidige niveau van integratie is dit principe een kwestie van **geloofwaardigheid en herkenbaarheid van het besluitvormingsproces** in alle - grote en kleine - lidstaten. Elke lidstaat wil zich terecht herkennen in de Commissie. Een strakke toepassing van dit principe betekent dat de Unie de uitbreiding tot de landen van Midden- en Oost-Europa kan verwerken zonder het huidige aantal commissarisen te moeten verhogen.

Het idee van zogenaamde regionale commissarissen (in een verdeling van een beperkt aantal commissarissen waarbij één commissaris wordt toegewezen aan elk der grote lidstaten en één commissaris aan elke regionale groep van kleinere lidstaten) is voor de Regering niet aanvaardbaar. Dit idee voldoet noch aan het supranationaliteitsbeginsel, noch aan het beginsel der politieke gelijkheid der lidstaten in een intergouvernementeel kader.

Raad

Het spreekt vanzelf dat met elke bijkomende toetreding het steeds moeilijker zal worden om beslissingen te nemen met unanimiteit. In een Unie van 27 landen kan de besluitvorming niet in handen worden gelegd van één partner. De schaalvergroting tast het democratisch gehalte van de besluitvorming aan. De Regering is van oordeel dat de **besluitvaardigheid van een uitgebreide Unie enkel gevrijwaard wordt door uitbreiding van de besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid**. Dit geldt zowel voor de communautarie aangelegenheden als voor het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid beleid en de samenwerking inzake justitie en binnenlandse zaken.

Voor de Regering is de gekwalificeerde meerderheid een essentieel onderdeel van een democratische constructie. België aanvaardt dat een meerderheid een afwijkende mening heeft over de definitie van het gemeenschappelijk belang, op voorwaarde dat het gezamenlijk belang en de minderheid worden beschermd door een gemeenschappelijke instelling, met name door de Europese Commissie. In de toekomstige Europese Unie is het er bovendien niet om te doen de besluitvorming te bemoeilijken met allerlei blokkeringsconstructies, maar wel om de vorming van een meerderheid te bevorderen. Dat is de geest van de Eenheidsakte en van het Verdrag van Maastricht.

Het niveau van de meest gebruikte vorm van meerderheidsstemming, de zogenaamde gekwalificeerde meerderheid, is 71 procent van het totaal aantal stemmen in de Raad. Na de uitbreiding van de Unie tot Finland, Zweden en Oostenrijk betekent dit 62 stemmen op een totaal van 87. Om een besluit te blokkeren zijn derhalve 26 stemmen nodig. Het is niet onwaarschijnlijk dat in de IGC van 1996, zoals in de IGC die tot het Verdrag van Maastricht heeft geleid, stemmen zullen opgaan ten gunste van de invoering van een 'supergekwalificeerde' meerderheid (bij voorbeeld 80 of 85 % van de stemmen, unanimiteit minus twee landen). Het oogmerk hierbij is een grotere bescherming van de nationale belangen en gaat gepaard met de verwachting dat op die manier de overgang van de unanimiteit naar de meerderheid op minder weerstand zal stuiten en voor een groter aantal domeinen kan gelden. **Supergekwalificeerde meerderheid** is voor de Regering **enkel denkbaar voor beslissingen in gevallen waar de Commissie over een niet-**

exclusief initiatiefrecht beschikt, nl. in het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en in de samenwerking op het gebied van justitie en binnenlandse zaken. Daar waar de Commissie het alleen-initiatiefrecht bezit is er geen reden om de lat der gekwalificeerde meerderheid hoger te leggen dan nu het geval is.

Het aantal stemmen dat aan de lidstaten wordt toegekend kan verschillen. De berekeningswijze van het zogenaamde stemgewicht had oorspronkelijk als doel een overheersing van de grote landen over de kleine te vermijden of te verhinderen dat de kleinere Lidstaten de grote zouden blokkeren. Deze methode is dezelfde gebleven bij opeenvolgende uitbreidingen. Zo heeft België vijf stemmen in de Raad, evenveel als Nederland, Portugal, Griekenland, meer dan Zweden (vier), Oostenrijk, Denemarken, Ierland, Finland (elk drie), en Luxemburg (twee), minder dan Spanje (acht) en de vier grootsten (Duitsland, Frankrijk, Italië, Verenigd Koninkrijk) die elk over tien stemmen in de Raad beschikken. Alhoewel in de praktijk zelden of nooit een blok der groten tegenover een blok der kleinen staat, heeft de Regering begrip voor de vrees van een aantal grotere lidstaten dat hun bevolkingsgewicht al te gemakkelijk door de combinatie van enkele kleinere landen als het ware geannuleerd zou kunnen worden. Zulks zou inderdaad in de grotere lidstaten tot verminderde geloofwaardigheid voor de Unie kunnen leiden.

De stemmenweging kan aangepast worden door stemmen te vermeerderen of af te nemen en/of door een bevolkingsfactor toe te voegen aan de stemfactor, d.w.z. invoering van een zogenaamde dubbele meerderheid van aantal stemmen in de Raad en van totale bevolking. Wat de dubbele meerderheid betreft, weze opgemerkt dat hetzelfde demografisch resultaat bereikt wordt indien het demografisch samengestelde Europees Parlement meer zou meebeslissen (door veralgemening der codecisie). **In het kader van de uitbreiding en voorzover deze gepaard gaat met verdieping en binnen een globaal institutioneel pakket zit er** volgens de Regering **mogelijkerwijze enige marge in de stemmenweging (bij voorbeeld een lichte verhoging voor grotere lidstaten).**

Voorzitterschap

Met de toename van het aantal lidstaten gaan meer en meer stemmen op om het huidige Voorzitterschapsrotatiesysteem te wijzigen, of om de rol van het Voorzitterschap beter vast te leggen in het Verdrag. Meerdere argumenten worden hiervoor naar voor gebracht: de noodzaak van een grotere continuïteit, een grotere legitimiteit, een grotere verantwoordelijkheid, een grotere externe representativiteit.

De Regering verkiest dat **zo weinig mogelijk geraakt wordt aan het huidige functioneren van het Voorzitterschap.** Wel is het aangewezen de **rol van het Voorzitterschap te preciseren in het Verdrag om aldus de communautaire functie van het Voorzitterschap scherper te stellen.** De Regering is er niet van overtuigd dat een extrapolatie van het bestaande stelsel onuitvoerbaar is in geval van uitbreiding.

De ideeën met betrekking tot een herverkaveling der voorzitterschappen, bij voorbeeld via opgedeelde (maar dan langdurige voorzitterschappen) of via verkozen

voorzitters (zoals een verkozen voorzitter van de Europese Raad) betekenen het einde van presidentiële samenhang.

Hof van Justitie

In het vooruitzicht van de uitbreiding zal het nodig zijn om de kwaliteit van de rechtsspraak van het Hof te behouden. Het werkvolume en het aantal betwistingen dreigen sterk toe te nemen. De Conferentie zal zich moeten buigen over dit laatste aspect, evenals over het vraagstuk van de toename van het aantal rechters en advocaten-generaal.

De Regering is **bereid formules te onderzoeken**, enerzijds de toename van het aantal rechters en advocaten-generaal opvangen door aan elke lidstaat ofwel één rechter ofwel één advocaat-generaal toe te kennen, anderzijds het mandaat van de rechters en advocaten-generaal verlengen. Het is voor de Regering in elk geval belangrijk dat de IGC over de hervorming van het Hof van Justitie **overleg** voert **met het Hof** zelf.

Talenregime

De Regering zal erover waken dat ook bij uitbreiding van de Unie **niet geraakt wordt aan het taalregime van de instellingen en organen van de Unie**. In zijn relaties met de Unie-instellingen en organen moet de EU-burger zijn eigen taal kunnen gebruiken en in deze taal beantwoord worden.

De Belgische overheid is globaal voorstander van het bevorderen van de meertaligheid in de Unie.